

FLYTTING OG UTDANNING 1986-1989

NOEN RESULTATER FRA EN
UNDERSØKELSE AV INNENLANDSKE
FLYTTINGER PÅ LANDSDELSNIVÅ
OG UTDANNING

AV
LASSE SIGBJØRN STAMBØL

RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ 92/15

FLYTTING OG UTDANNING 1986-1989

NOEN RESULTATER FRA EN UNDERSØKELSE AV INNENLANDSKE
FLYTTINGER PÅ LANDSDELSNIVÅ OG UTDANNING

AV

LASSE SIGBJØRN STAMBØL

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO - KONGSVINGER 1992

ISBN 82-537-3682-7
ISSN 0332-8422

EMNEGRUPPE
21 Befolkning

EMNEORD
Demografi
Flytteanalyse
Flyttemodell
Regionalanalyse
Utdanning

Omslaget er trykt ved Aasens Trykkerier A.S

Publikasjonen er trykt i Statistisk sentralbyrå

FORORD

Denne rapporten beskriver hvordan flytting etter kjønn, alder og utdanning har vært over en tidsperiode mellom par av landsdeler (tilsammen 7 regioner). Datagrunnlaget er hentet fra tidsperioden 1986-1989.

Flere av resultatene vil senere bli benyttet i flyttemodellen i REGARD (**REG**ional modell for **AR**beidsmarked og **Dem**ografi). Et av målene med modellen REGARD er å framskrive folketallet i landsdelene etter kjønn, alder og høyeste fullførte utdanning.

Eva Ivås har hatt ansvaret for tilrettelegging av figurer og tabeller.

Prosjektarbeidet har vært delfinansiert av Miljøverndepartementet, Kommunaldepartementet og Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, Oslo, 22. mai 1992

Svein Longva

Olav Ljones

Innhold

	Side
Figurregister	6
Tabellregister	6
1. Innledning	9
2. Datagrnnlaget, forutsetninger, inndelinger og definisjoner	10
3. Regional inndeling	13
4. Flyttemodellen	14
5. Utdanningsstrukturen i befolkningen og hos flytterne	15
6. Flyttetilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene	19
7. Stabiliteten i flytteratene i de forskjellige utdanningsgruppene over tid	36
8. Omfanget av de regionale flyttingene i de forskjellige utdanningsgruppene	46
9. Den regionale flyttebalansen i de forskjellige utdanningsgruppene	50
10. Flyttingenes betydning for den regionale befolkningsutviklingen i hver av utdanningsgruppene	55
11. Noen ytterligere inndelinger av flytterne i de forskjellige utdanningsgruppene	58
12. Oppsummering av de empiriske resultatene	65
13. Det videre modellarbeidet sett i lys av de empiriske resultatene	69
Litteratur	71
Utkommet i serien Rapporter i Statistisk sentralbyrå etter 1. januar 1991 (RAPP)	72

Figurregister

	Side	
Figur 5.1	Utdanningsstrukturen i befolkningen 16-74 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent	17
Figur 5.2	Utdanningsstrukturen i befolkningen 16-44 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent	17
Figur 5.3	Utdanningsstrukturen hos innflyttere 16-44 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent	18
Figur 5.4	Utdanningsstrukturen hos utflyttere 16-44 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent	18

Tabellregister

	Side	
Tabell 6.1	Ut- og innflytting for personer 16-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	19
Tabell 6.2	Ut- og innflytting for personer 16-24 år etter kjønn og utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	20
Tabell 6.3	Ut- og innflytting for personer 25-44 år etter kjønn og utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	20
Tabell 6.4	Utflyttingsrater for personer 16-44 år etter utdanning og region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	21
Tabell 6.5	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989	22
Tabell 6.6	Utflyttingsrater for personer 16-44 år standardisert for innbyggertallet i hver av utdanningsgruppene i tilflyttingsregionene. Årlig gjennomsnitt 1986-1989	24
Tabell 6.7	Utflyttingsrater for menn 16-24 år etter utdanning og region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	28
Tabell 6.8	Utflyttingsrater for kvinner 16-24 år etter utdanning og region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	29
Tabell 6.9	Utflyttingsrater for menn 25-44 år etter utdanning og region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	30
Tabell 6.10	Utflyttingsrater for kvinner 25-44 år etter utdanning og region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere	31
Tabell 6.11	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for menn 16-24 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989	32
Tabell 6.12	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for kvinner 16-24 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989	33
Tabell 6.13	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for menn 25-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989	34
Tabell 6.14	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for kvinner 25-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989	35

	Side
Tabell 7.1	Utflyttingsrater for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på grunnskolenivå. Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere 38
Tabell 7.2	Utflyttingsrater for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på gymnasnivå. Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere 39
Tabell 7.3	Utflyttingsrater for personer 16-44 år med høyere utdanning. Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere 40
Tabell 7.4	Utflyttingsrater for personer 16-44 år under utdanning. Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere 41
Tabell 7.5	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på grunnskolenivå. 1986-1989 . 42
Tabell 7.6	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på gymnasnivå. 1986-1989 . . . 43
Tabell 7.7	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år med høyere utdanning. 1986-1989 44
Tabell 7.8	Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år under utdanning. 1986-1989 45
Tabell 8.1	Ut- og innflytting for personer 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989 47
Tabell 8.2	Ut- og innflytting for menn 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989 48
Tabell 8.3	Ut- og innflytting for kvinner 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989 49
Tabell 9.1	Nettoinnflytting for personer 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989 52
Tabell 9.2	Nettoinnflytting for menn 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989 53
Tabell 9.3	Nettoinnflytting for kvinner 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989 54
Tabell 10.1	Endring i befolkningen 16-44 år etter kjønn, utdanning og region, dekomponert etter betydningen av flytting og andre faktorer. 1.1.1986 - 1.1.1989. Prosent 57
Tabell 11.1	Utflyttingsrater for personer 16-44 år som ikke er under utdanning med høyeste fullførte utdanning på gymnasnivå, fordelt etter allment fagfelt på gymnasnivå II og resten. Etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere 59
Tabell 11.2	Utflyttingsrater for personer 16-44 år med fullført høyere utdanning, fordelt etter fagfelt. Etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere 60
Tabell 11.3	Ut- og innflytting for personer 16-44 år med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret og for personer 16-44 år under utdanning pr. 1.10 i flytteåret. Etter region. Sum 1986-1989 61
Tabell 11.4	Nettoinnflytting for personer 16-44 år med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret og for personer 16-44 år under utdanning pr. 1.10 i flytteåret. Etter region. Sum 1986-1989 62
Tabell 11.5	Flyttere 16-44 år under utdanning med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret etter utdanningsregion i forhold til fra- og tilflyttingsregion. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent 64

1. Innledning

Denne rapporten er en del av et større modellprosjekt i SSB, der hovedmålet er å utvikle en ny regional modell for arbeidsmarked og flytting. Denne nye regionale modellen er tenkt å erstatte modellen DRØM (Demografisk Regional-Økonomisk Modell), som omfatter den næringsøkonomiske modellen REGION, en modell for beregning av tilgang på arbeidskraft, en flyttemodell som knytter flytting til den regionale arbeidsmarkedsutviklingen, og endelig en regional befolkningsframskrivingsmodell. Det grunnleggende regionale nivået har her vært fylkene.

Flyttemodellen i DRØM er tidligere dokumentert i flere sammenhenger, og senest i Stambøl (1990). Resultatene fra flyttestrekket ga med visse tilleggs muligheter til å gjennomføre en DRØM-basert befolkningsframskriving (se Skoglund, Stambøl og Sørensen (1990a).

Et forslag til modellutkast for den nye regionale modellen for arbeidsmarked og flytting er gitt i Skoglund, Stambøl og Sørensen (1990b). Modellen er senere gitt navnet REGARD (REGional modell for ARbeidsmarked og Demografi). Modellutkastet innebærer en viss kursjustering i forhold til DRØM/REGION-arbeidet, og modellopplegget er noe mer aggregert enn tidligere når det gjelder sektorinndelingen på næringsiden og valget av regional inndeling. På den annen side er det gitt større muligheter til disaggregeringer når det gjelder inndeling av arbeidsmarkedsbalansene og i uttrykkene som måler flyttestrømmene. Flyttemodellen er tenkt bygd opp som en interaksjonsmodell mellom regionene, slik at man istedet for å forholde seg til totale brutto- og nettoflyttestrømer etter kjønn og alder for hver region separat, dekomponerer disse flyttestrømer avhengig av hvilke regioner utflytterne flytter til og hvilke regioner innflytterne kommer fra.

Når det gjelder modellarbeidet på flyttesiden så langt, har mesteparten av tiden gått med til å etablere et datagrunnlag ved å koble flyttere til utdanningsregisterene. Hovedformålet med å koble flytte- og utdanningsdata er at modellopplegget tar sikte på å knytte flytting til regionale arbeidsmarkedsbalanser som tar hensyn til kvalifikasjonsnivå både på etterspørsels- og tilgangssiden. I modellen REGARD tar vi dessuten sikte på å framskrive

befolkningen i regionene etter kjønn, alder og høyeste utdanning.

Denne rapporten må derfor ses på som del av et helhetlig modellprosjekt, og ikke som et enkeltstående prosjekt som kun omhandler flytting og utdanning. Resultatene har også allmenn interesse utenom selve modellprosjektet, og vil bli presentert i denne rapporten. Presentasjonsformen og de inndelinger som er valgt er imidlertid nært knyttet til det øvrige modellopplegget.

I rapporten vil vi først gi en kort gjennomgang av datagrunnlaget og av de forutsetninger, definisjoner og inndelinger som er benyttet. Deretter gis en kort drøfting av hovedtrekkene i den nye flyttemodellen. Hoveddelen av rapporten finner man i kapitlene 5-11, der det presenteres resultater fra de empiriske undersøkelsene. Av spørsmål som søkes besvart kan bl.a. nevnes hvordan utdanningsstrukturen i befolkningen varierer mellom de forskjellige regioner, hvordan utdanningsstrukturen er hos flytterne sett i forhold til tilsvarende strukturer i befolkningen, hvordan flyttestrømmene varierer mellom personer med ulik utdanningsbakgrunn, hvordan flyttestrømmene varierer mellom flyttere som er under utdanning i flytteåret og de som ikke er under utdanning, hvordan det regionale flyttemønsteret ser ut i de ulike utdanningsgruppene og hvilken betydning flyttingene har for den regionale befolkningsutviklingen i de forskjellige utdanningsgruppene? Den overordnede spørsmålstilling er her gitt med et hvordan. Dette skiller seg fra spørsmålstillinger av typen hvorfor personer i de forskjellige utdanningsgruppene flytter fra og til regionene. For å kunne tilnærme oss svar på et hvorfor, vil vi i neste omgang knytte de utdanningsspesifikke flyttingene til forklaringsvariable, og da først og fremst til regionale forskjeller i utdanningsspesifikke arbeidsmarkedsbalanser. Analyser av denne typen vil utgjøre en viktig del av det videre modellarbeidet.

Rapporten tar kun for seg innenlandske flyttinger mellom regioner. Inn- og utvandring fra og til regionene er ikke tatt med i resultatene. Undersøkelsen omfatter ialt 7 regioner som tilnærmet følger en landsdelsinndeling, men med en noe finere inndeling av Østlandet. Flyttingene omfatter personer i aldersgruppen 16-44 år, og resultatene som presenteres er hentet fra årene 1986-1989.

2. Datagrunnlaget, forutsetninger, inndelinger og definisjoner

Flytting: Flyttedataene som benyttes i rapporten, er hentet fra filene med individuelle flyttemeldinger. Disse er bearbeidet og lagt til rette for en tilnærmet landsdelsinndeling for tidsperioden 1986-1989. Som definisjon på flytting har vi her benyttet personer med forskjellig bostedsregion ved inngangen til og utgangen av flytteåret. Vi teller altså antall flyttere og ikke antall flyttinger. Personer som har foretatt mer enn en flytting mellom regioner i løpet av et år, får kun registrert flytting mellom første og siste bostedsregion. Flyttere som har flyttet fra den regionen de var bosatt i ved begynnelsen av året, og som har flyttet tilbake til den samme regionen innen utgangen av året, er derfor ikke med i tellingene. Flytterne er gitt den alder de hadde ved utgangen av flytteåret. Vi har deretter telt opp antall flyttere etter kjønn og aldersgruppe. I denne rapporten konsentrerer vi oss kun om flyttere i aldersgruppen 16-44 år. Som nærmere beskrevet i avsnittet om flyttemodellen, er flyttingene tilrettelagt for interaktiv analyse mellom par av regioner.

Befolkning: For å beregne flytterater (flyttere pr. 1000 innbyggere), har vi benyttet befolkningen i hver av regionene ved inngangen av det året flyttingene gjelder for. Som for flytterne er alder definert som alder ved utgangen av det året flyttingene registreres.

Kobling mellom utdanning og flytting: Som grunnlag for kobling mellom utdanning og flytting, har vi benyttet data med status over befolkningens høyeste fullførte utdanning pr. 1.10. I tillegg har vi benyttet data som viser elever og studenter med avsluttet eller avbrutt utdanning i perioden 1.10. år t-1 til 1.10. år t, samt tilrettelagte flyttedata på individnivå. Data med status over befolkningens høyeste utdanning inneholder også opplysninger om personer som er under utdanning pr. 1.10. i registreringsåret. Data med befolkningens høyeste utdanning omfatter personer registrert bosatt i Norge pr. 1.10. i registreringsåret, og som ved utgangen av året er 16 år eller over. I tillegg registreres 15-åringer som har fullført grunnskolen eller som er i gang med en utdanning utover grunnskolenivå. Slike data er produsert årlig i Statistisk sentralbyrå fra og med 1985. Dessuten er det utarbeidet slike data i forbindelse med folketellingene 1950, 1960, 1970 og 1980 samt for året 1975. På grunn av

endringer i Standard for utdanningsgruppering er ikke data fra 1985 og senere umiddelbart sammenlignbare med de tidligere data.

Vi gjør oppmerksom på at status over befolkningens utdanning kun omfatter en persons høyeste fullførte utdanning. En person kan ta flere utdanninger i løpet av sitt liv, men bare den som er rangert høyest av disse vil være registrert. Status over befolkningens høyeste utdanning mangler dessuten opplysninger om utdanning fullført i utlandet etter folketellingene i 1980. Dette berører spesielt personer som er født i utlandet, og som har innvandret til Norge etter 1. november 1980. (SSB har imidlertid nylig gjennomført en undersøkelse for å kartlegge utdanningsnivået til personer som er født i utlandet). I tillegg berører det den utdanning som nordmenn tar i utlandet. Nordmenn bosatt i Norge med utdanning tatt i utlandet etter folketellingen 1980, står derfor bare registrert med den høyeste fullførte utdanningen de har avlagt i Norge. For ytterligere informasjon om data for befolkningens høyeste utdanning og om data for avsluttet/avbrutt utdanning i løpet av et år, vises bl.a. til Vassenden (1990) og Vangen (1991).

Alle koblingene er foretatt på individnivå, og slik at flyttere i løpet av et år har fått opplysning om høyeste utdanning pr. 1.10. året før flyttingen fant sted. Flyttere i året 1986 kobles altså til utdanningsstatus pr. 1.10.1985 osv. Dette er i samsvar med de koblinger som vil bli gjort mellom sysselsatte og utdanning, og som på et noe senere tidspunkt i modellarbeidet skal knyttes til flyttingene som en av forklaringsfaktorene. For flyttere som ikke har vært under utdanning etter 1.10. året før flyttingen fant sted, vil i løpet av hele flytteåret ha riktige opplysninger om sin høyeste fullførte utdanning. Flyttere som har vært under utdanning i denne tidsperioden, og som har avsluttet en høyere utdanning enn den de var registrert under pr. 1.10. året før flyttingen, vil kunne ha endret sin utdanningsstatus før flyttingen fant sted. Vi har imidlertid valgt å skille ut flyttere som på et eller annet tidspunkt i flytteåret har vært under utdanning fra de øvrige flytterne. Både i denne publikasjonen og i det videre modellarbeidet vil vi derfor operere med et hovedskille mellom flyttere som ikke har vært under utdanning i flytteåret og de som har vært

under utdanning. På det regionale nivået vi her opererer på utgjør flyttere som ikke har vært under utdanning om lag 3/4 av totalt antall flyttere, mens altså flyttere under utdanning utgjør om lag 1/4 av flytterne. I denne rapporten vil dette hovedskillet mellom flytterne være gjennomgående i alle kapitlene dersom ikke noe annet er nevnt i teksten. En nærmere definisjon av flyttere under utdanning er gitt i et senere avsnitt i dette kapitlet.

Vi har imidlertid også for flyttere som ikke er under utdanning i flytteåret og flyttere som er under utdanning i flytteåret fått opplysninger om høyeste fullførte utdanning pr. 1.10. året før flyttingene fra statusfilene for høyeste fullførte utdanning. Flytterne er deretter gruppert i tilsammen 40 utdanningsgrupper, hvorav 38 er rene utdanningsgrupper pluss en gruppe for personer uten utdanning og en gruppe for personer med uoppgitt utdanning. For flyttere med utdanning på grunnskolenivå har vi i grunnmaterialet skilt mellom utdanning på barneskolenivå og utdanning på ungdomskolenivå. Videre har vi delt gruppen med utdanning på gymnasnivå I og II på henholdsvis personer med allment fagfelt på gymnasnivå II fra resten av denne gruppen. På denne måten får vi frem et skille mellom personer i den videregående skolen som avslutter en utdanning tilsvarende den tradisjonelle examen artium og de som ikke gjør det. Flyttere med avsluttet høyere utdanning, definert som de som har utdanning på universitets- og høyskolenivå I, II og III samt de med utdanning på forskernivå, er videre inndelt etter fagfelt. I denne rapporten opererer vi stort sett med en hovedinndeling i de tre utdanningsgruppene grunnskolenivå, gymnasnivå I og II og høyere utdanning. I siste del av publikasjonen har vi imidlertid sett litt mer detaljert på de to siste utdanningsgruppene.

Vi har videre foretatt en spesialbehandling av enkelte persongrupper. De fleste flyttere som er 16 år ved utgangen av flytteåret finnes ikke på statusfilen over befolkningens høyeste utdanning pr. 1.10. året før, fordi denne aldersgruppen da kun var 15 år. De aller fleste i denne aldersgruppen vil få en utdanning på ungdomskolenivå i løpet av flytteåret. For at denne aldersgruppen skal få sammenlignbare utdanningsnivåer med de øvrige persongruppene, har vi gitt dem utdanning på barneskolenivå, som for de aller fleste i denne aldersgruppen var et riktig utdanningsnivå pr. 1.10. året før flytteåret.

En annen gruppe vi har behandlet særskilt er personer med uoppgitt utdanning. Vi har valgt å fordele hele denne gruppen proporsjonalt på de øvrige person- og utdanningsgrupper. Fordelingen er foretatt på det mest detaljerte utdanningsnivået i vårt grunnmateriale (altså etter 38 utdanningsgrupper) i tillegg til etter kjønn, alder, fraflyttings- og tilflyttingsregion. Metoden kan forsvares med at flyttere med uoppgitt utdanning ikke i nevneverdig

grad vil endre utdanningsstrukturen i de persongruppene de blir fordelt på. Utdanningsstrukturen hos personer med uoppgitt utdanning vil høyst sannsynlig avvike fra tilsvarende utdanningsstruktur i de respektive persongrupper med kjent utdanning. Hvor stort avviket er vet vi ikke, men hvis gruppen med uoppgitt utdanning ikke er for stor i forhold til de tilsvarende persongrupper med kjent utdanning, skulle metoden kunne forsvares. Det vi oppnår med en slik fordeling er at vi i hele flytteanalysen og senere i modellsammenheng ikke behøver å operere med en gruppe med uoppgitt utdanning. Undersøkelser viser at andelen flyttere med uoppgitt utdanning varierer endel i de ulike persongrupper. For enkelte grupper utgjør den helt opp til 1/4 av totalt antall flyttere i gruppen. Vi har likevel valgt å foreta fordelingene som beskrevet over.

Flyttere under utdanning: Det har vært et viktig moment i modellsammenheng å kunne skille flyttere under utdanning fra øvrige flyttere. Mens flyttere som ikke er under utdanning ventes å ha andre forklaringsfaktorer bak sine flyttevalg, ventes flyttere under utdanning å ha selve utdanningssituasjonen som et viktig motiv for flytting. Nå gir imidlertid ikke datagrunnlaget muligheter til å skille ut flyttere som entydig kan kobles til selve utdanningssituasjonen. Det kan i mange tilfelle være lite samsvar mellom det tidspunktet flyttingene er meldt på og den utdanningssituasjonen flytterne er/har vært i. Mange personer som tar sin utdanning i en annen region enn den opprinnelige bostedsregionen, melder ikke flytting i forbindelse med selve utdanningen. Mange vil dessuten av forskjellige befolkningsregistreringsregler ikke få sine flyttinger godkjent registrert. Mange vil av ulike grunner f.eks. først melde flytting til utdanningsregionen etter at utdanningen er avsluttet. På grunn av manglende registrerte flyttinger hos personer under utdanning, kan vi også i mange tilfelle oppleve at en person etter endt utdanning flytter direkte fra sin opprinnelige bostedsregion, som er forskjellig fra utdanningsregionen, til en tredje region.

Til tross for slike usikkerhetsmomenter, har vi likevel valgt å skille ut flyttere som på et eller annet tidspunkt i flytteåret har vært under utdanning. Vi har imidlertid valgt å bruke en relativt bred definisjon på denne flyttegruppen. For å skille ut denne gruppen som egen flyttegruppe har vi hentet datagrunnlaget fra både statusfilen over befolkningens høyeste fullførte utdanning, og fra data som viser elever og studenter med avsluttet/avbrutt utdanning i tidsperioden 1.10. i årt-1 til 1.10. i årt. Vi har først valgt å ta med alle flyttere som har avsluttet/avbrutt en utdanning i tidsperioden 1.1. - 1.10. i flytteåret. Fra statusfilen har vi videre tatt med flyttere som er under utdanning pr. 1.10. i flytteåret. Som en tredje

gruppe har vi tilslutt tatt med de som har avsluttet/avbrutt en utdanning i tidsperioden 1.10. - 31.12. i flytteåret. Flyttere fra hver av disse tre gruppene er deretter koblet sammen og defineres som gruppen flyttere under utdanning. Koblingene er imidlertid utført slik at en flytter kun er telt en gang selv om han/hun skulle være registrert i mer enn en av disse tre gruppene. Flyttefilene er her dessuten kontrollert for dubletter, fordi flere av personene som er under utdanning kan være registrert under flere utdanninger samtidig. I denne rapporten vil dette være hoveddefinisjonen på flyttere under utdanning. I kapittel 11, vil vi likevel se litt nærmere på denne gruppen avhengig av om personene har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret eller om de er under utdanning pr. 1.10 i flytteåret.

Befolkningen under utdanning: Det er flere måter å måle flytting og utdanning på. Vi kan måle flyttestrømmene i de forskjellige utdanningsgruppene i absolutte tall mellom par av regioner. Når det gjelder å gi uttrykk for flytting og utdanning målt ved rater, er det mulig å dekomponere flytteratene i de ulike persongruppene inndelt etter kjønn og alder etter hvor stor andel flytterne i de forskjellige utdanningsgruppene utgjør av de totale flytteratene. Vi synes likevel det mest interessante vil være å gi utdanningsspesifikke flytterater. Altså å kunne vise hvor stor tilbøyeligheten er for å flytte i de forskjellige utdanningsgruppene. For å klare dette er det nødvendig å kjenne utdanningsstrukturen i hele befolkningen på nøyaktig samme måte som den vi har vist for flytterne. Vi har derfor valgt å tilrettelegge utdanningsfiler etter kjønn, alder, utdanningsgrupper og regioner på nøyaktig samme måte som det som er beskrevet for flyttere. Dette

dataarbeidet har vært betraktelig større enn det å koble flytting og utdanning på landsdelsnivå. Det har imidlertid latt seg gjennomføre, slik at vi i denne publikasjonen kan gi resultater med utdanningsspesifikke flytterater. Det har også vært av stor betydning i modellsammenheng, både med tanke på å finne regionale uttrykk for framskrivningen av befolkningen under utdanning og ikke minst med tanke på framskrivningen av flytting for personer etter utdanning og for personer under utdanning. Alle befolkningsfilene som er lagt til rette for dette prosjektet inneholder derfor nøyaktig de samme inndelingene og forutsetningene som er beskrevet for flyttefilene over.

Vi gjør imidlertid oppmerksom på at de tallene som presenteres for 1989 for både flyttere og personer under utdanning, ikke omfatter de som har avsluttet/avbrutt en utdanning i tidsperioden 1.10. 1989 - 31.12. 1989, og som samtidig ikke var registrert under utdanning pr. 1.10. 1989. Dette skyldes at filen med opplysninger om avsluttet/avbrutt utdanning i tidsperioden 1.10. 1989 - 1.10. 1990 ikke var ferdig på det tidspunkt denne undersøkelsen ble foretatt. Basert på et gjennomsnitt over årene 1986-1988, utgjorde gruppen personer med avsluttet/avbrutt utdanning i tidsperioden 1.10. - 31.12. og som samtidig ikke var registrert under utdanning pr. 1.10., henholdsvis om lag 1 prosent av flytterne og om lag 2 prosent av personene som var registrert under utdanning pr. 1.10.. Vi forventer derfor at frafallet for denne gruppen også i 1989 er såvidt liten, at dette ikke vil ha noen nevneverdig innflytelse på undersøkelsene som gjøres for hele gruppen flyttere/personer under utdanning.

3. Regional inndeling

I dette avsnittet vil vi gi en kort begrunnelse for valg av regional inndeling i modellsammenheng, og dermed også for det regionale nivå som er benyttet i presentasjonenene i denne publikasjonen.

Som regional inndeling i modellen REGARD har vi valgt en tilnærmet landsdelsinndeling bestående av tilsammen 7 regioner. Inndelingen er som følger:

- Oslo/Akershus
- Østlandet kyst (Østfold, Vestfold, Buskerud og Telemark)
- Østlandet innland (Hedmark og Oppland)
- Agder/Rogaland
- Vestlandet
- Trøndelag
- Nord-Norge

Et av de viktigste kriteriene for valg av en såvidt aggregert regional inndeling, er at modellen skal gi regionaløkonomiske framskrivinger basert på regionale nedbrytninger av makroøkonomiske framskrivinger på nasjonalt nivå. Med utgangspunkt i de usikkerhetsmomenter som allerede ligger i makroøkonomiske framskrivinger på nasjonalt nivå, vil disse usikkerhetsmomenter øke jo mer detaljert regional oppdeling man foretar. En aggregering av den regionale inndelingen i DRØM, som altså var fylkesnivået, til et nivå bestående av 7 regioner vil således disse usikkerhetsmomenter kunne reduseres noe.

Et annet viktig moment som kan forsvare en aggregert regional inndeling, er den regionale data-situasjonen når det gjelder arbeidsmarkedet og andre økonomiske størrelser. Som i DRØM-modellen må vi også i REGARD regne med å benytte regionale tall fra SSBs Arbeidskraftundersøkelser i enkelte sammenhenger. Det er da bedre å velge en regional inndeling hvor Arbeidskraftundersøkelsens tall for fylkespar kan benyttes mer direkte, istedet for å velge en regional inndeling som krever et betydelig

merarbeid i å nedbryte allerede usikre tall til enda lavere geografiske nivåer.

Ytterligere et moment som kan underbygge en mer regional aggregering enn fylker, er flyttemodellens bruk av regionale arbeidsmarkeder som den sentrale forklaringsvariabel i flytteprosessen. Både flyttemotivundersøkelsen (SSB (1977)) og egne analyser (Stambøl (1987)) viser at arbeidsmarkedets betydning som forklaringsfaktor i flytteprosessen synes å øke med høyere geografisk nivå.

Når vi først hadde valgt å legge den regionale inndelingen på et tilnærmet landsdelsnivå, gjensto problemet med å velge en mest mulig funksjonell inndeling av landsdelene. I og med at vi ville unngå og benytte inndelinger som gikk på tvers av Arbeidskraftundersøkelsens inndelinger i fylkespar, var endel inndelinger allerede utelukket. Vi fant det hensiktsmessig å inndele Østlandet i 3 regioner. På grunn av sentrum-periferi-dimensjonen både med hensyn til Østlandet og til landet som helhet, er det ønskelig at Oslo/Akershus utgjør en enhet. Det hadde vært mulig å operere med Østlandet forøvrig som en egen region, men ser man nærmere på bosettingsmønsteret, næringslokaliseringen og næringsstrukturen i de forskjellige fylker, skiller det indre Østlandet, med fylkene Hedmark og Oppland, seg fra "Oslofjordfylkene" (se Skoglund, Stambøl og Sørensen (1990b)). Sørlandsfylkene Aust- og Vest-Agder peker seg klart ut som et felles arbeidsmarked. Til tross for at det er få forbindelseslinjer som knytter Rogaland til Agderfylkene har vi på grunn av Arbeidskraftundersøkelsens fylkesparinndeling valgt å benytte Agder/Rogaland som en region. Noe av det samme kan sies om Vestlandet, der det er flere strukturforskjeller som skiller Hordaland fra Sogn og Fjordane/Møre og Romsdal, men der altså Hordaland og Sogn og Fjordane utgjør et fylkespar. Valget av Trøndelag og Nord-Norge som egne regioner synes naturlig ut fra en rekke kriterier. For nærmere detaljer om valg av regional inndeling vises til Skoglund, Stambøl og Sørensen (1990b).

4. Flyttemodellen

Den mest omfattende endring i flyttemodellen i REGARD i forhold til flyttemodellen i DRØM, er at modellen er tenkt bygd opp som en interaksjonsmodell mellom regionene. I DRØM modellen ble flytteratene estimert som brutto- og nettoflytterater etter kjønn og alder. Hvor utflytterne flyttet til og hvor innflytterne kom fra ble ikke spesifisert. I den nye flyttemodellen vil vi altså dekomponere flytteratene etter hvilken region utflytterne flytter til og hvor innflytterne kommer fra. Med modellens 7 regioner vil dette gi en matrise med 42 flytterater for hver av persongruppene i tillegg til de totale flytterater inn, ut og netto, som ble benyttet i DRØM. Noe av tankegangen bak en slik omlegging er at det forventes å være store forskjeller i flyttestrømmene mellom de forskjellige regionene.

Når både nivået på flytteratene og endringene i flytteratene over tid skal forsøkes forklart ut fra forskjellige forklaringsvariable, blir det viktig å se endringer i og omfanget av disse variable i forhold til størrelsen på de flyttestrømmer som går mellom par av regioner. Endringer i viktige forklaringsva-

riable for flyttestrømmene vil få liten betydning for en regions totale flyttestrømmer dersom endringene skjer mellom regioner som i utgangspunktet har lavt flytteomfang. Skjer det derimot forskyvninger i viktige forklaringsvariable for flytting mellom regioner med tradisjonelt stort flytteomfang, må dette forventes å gi større utslag i flyttestrømmene til og fra en region. Det er i et slikt regionalt interaksjonsopplegg vi bl.a. har tenkt å benytte arbeidsmarkedsbalanser uttrykt etter kvalifikasjoner som forklaringsvariable for flytteprosessene. For å kunne foreta analyser langs slike dimensjoner er det derfor nødvendig å måle både omfanget av og endringene i flyttestrømmene mellom par av regioner etter kvalifikasjoner. Som mål for kvalifikasjoner benyttes altså den utdanning hver av flytterne har. Resultatene i denne rapporten inngår derfor som et ledd i en mer omfattende flytteanalyse som vi skal komme tilbake til ved en senere anledning. For nærmere informasjon om oppbyggingen av flyttemodellen i REGARD vises til Skoglund, Stambøl og Sørensen (1990b).

5. Utdanningsstrukturen i befolkningen og hos flytterne

I dette avsnittet gir vi en kort beskrivelse av hvordan utdanningsstrukturen er i befolkningen for deretter å vurdere tilsvarende struktur hos flytterne. Resultatene som presenteres her gjelder samlet både for personer som er under utdanning og for personer som ikke er under utdanning. Det vil si at personer som er under utdanning i flytteåret på tilsvarende måte som personer som ikke er under utdanning, er koblet til den høyeste fullførte utdanningen de hadde pr. 1.10. året før flytteåret/undersøkelsesåret.

I figur 5.1 har vi tatt med en oversikt som viser utdanningsstrukturen i hele befolkningen i yrkesaktiv alder, her definert som 16-74 år, for hver av regionene og for hele landet samlet. Resultatene er basert på et veid gjennomsnitt for hvert av årene 1986-1989. Figuren viser at om lag 35 prosent av befolkningen har sin høyeste fullførte utdanning på grunnskolenivå, mens om lag 50 prosent har utdanning på gymnasnivå og om lag 15 prosent har fullført en eller annen høyere utdanning.

Selv på et såvidt aggregert regionalt nivå er det store forskjeller i utdanningsstrukturen, og spesielt når det gjelder andelen med utdanning på grunnskolenivå og for de med høyere utdanning. Figuren viser at det er en betydelig overvekt av personer med høyeste fullførte utdanning på grunnskolenivå i Nord-Norge og i de indre Østlandsområdene. Klart lavest andel av befolkningen med utdanning på grunnskolenivå finner man i Oslo/Akershus. Ser man på andelen som har høyere utdanning, blir det regionale mønsteret omtrent omvendt av det vi så for grunnskolenivået. Oslo/Akershus viser den klart høyeste andel av befolkning med høyere utdanning og nesten 1/4 av befolkningen har en eller annen form for høyere utdanning. Det indre Østlandet og Nord-Norge viser de laveste andelen. Litt overraskende er kanskje den lave andelen av personer med høyere utdanning i Østlandet kyst. Når det gjelder andelen av personer med utdanning på gymnasnivå, er den regionale variasjonsbredde noe mindre, med den høyeste andelen i Agder/Rogaland og den laveste i Nord-Norge.

I figur 5.2 viser vi hvordan utdanningen er for aldersgruppen 16-44 år, altså for den aldersgruppen som flytteanalysene presenteres for. Sammenlignet med figur 5.1 er de mest iøyenfallende forskjeller betydelig lavere andel personer med utdanning på

grunnskolenivå og en betydelig økning i andelen personer med utdanning på gymnasnivå. Mønsteret er gjennomgående i alle regionene, men er noe mer moderat i Oslo/Akershus enn i de øvrige regionene. For andelen personer med høyere utdanning er det jevnt over en viss økning i samtlige regioner. Resultatene her gjenspeiler det faktum at utdanningsnivået i befolkningen er økende, ved at de yngre aldersgruppene gjennomsnittlig har et betydelig høyere utdanningsnivå enn hva tilfellet er i den eldste halvdel av befolkningen i yrkesaktiv alder. Resultatene viser også at det skjer en viss regional tilnærming i utdanningsstrukturen, ved at andelen av personer med utdanning på grunnskolenivå reduseres mindre og andelen av personer med utdanning på gymnasnivå øker mindre i Oslo/Akershus enn i de øvrige regioner når vi går fra figur 5.1 til figur 5.2.

Fordeles disse strukturene på kjønn er det relativt små forskjeller mellom menn og kvinner i aldersgruppen 16-44 år. Når det gjelder hele befolkningen i yrkesaktiv alder er kjønnsforskjellene større, med stor overvekt av kvinner med utdanning på grunnskolenivå, og overvekt av menn med utdanning på gymnasnivå og med høyere utdanning. Denne strukturen er gjennomgående i alle regioner. Dette betyr at utdanningsstrukturen er iferd med å jevne seg ut mellom kjønnene på dette aggregerte utdanningsnivået.

I figurene 5.3 og 5.4 har vi sett på utdanningsstrukturen hos flyttere mellom regionene. Figur 5.3 viser utdanningsstrukturen hos innflyttere til hver av regionene, samt et gjennomsnitt for alle flyttere mellom regioner. Figur 5.4 viser den tilsvarende utdanningsstrukturen hos utflyttere fra hver av regionene, samt gjennomsnittet for alle flyttere mellom regionene. Sammenligner vi figurene 5.3 og 5.4 med utdanningsstrukturen i befolkningen i figur 5.2, ser vi at strukturen nærmest blir speilvendt. Søylene som viser andelen av personer med utdanning på grunnskolenivå og de som viser andelen av personer med høyere utdanning bytter på det nærmeste plass. Dette betyr at personer med sin høyeste utdanning på grunnskolenivå er betydelig underrepresentert blant flytterne i forhold til den andel de utgjør av befolkningen i aldersgruppen 16-44 år. Tilsvarende er personer med høyere ut-

danning betydelig overrepresentert blant flytterne. Personer med sin høyeste utdanning på gymnasnivå har derimot omtrent samme andel av flytterne som de har i befolkningen. Mønsteret vi har skissert her, er gjennomgående for alle regionene. Oslo/Akershus skiller seg imidlertid noe ut, ved at utdanningsstrukturen blant flytterne ikke blir et speilbilde av utdanningsstrukturen i befolkningen. Dette skyldes at regionen har en meget høy andel av sin befolkning med høyere utdanning. Tendensen til at flyttere med grunnskoleutdanning er underrepresentert og at flyttere med høyere utdanning er overrepresentert i forhold til i befolkningen gjelder som vi ser også for Oslo/Akershus.

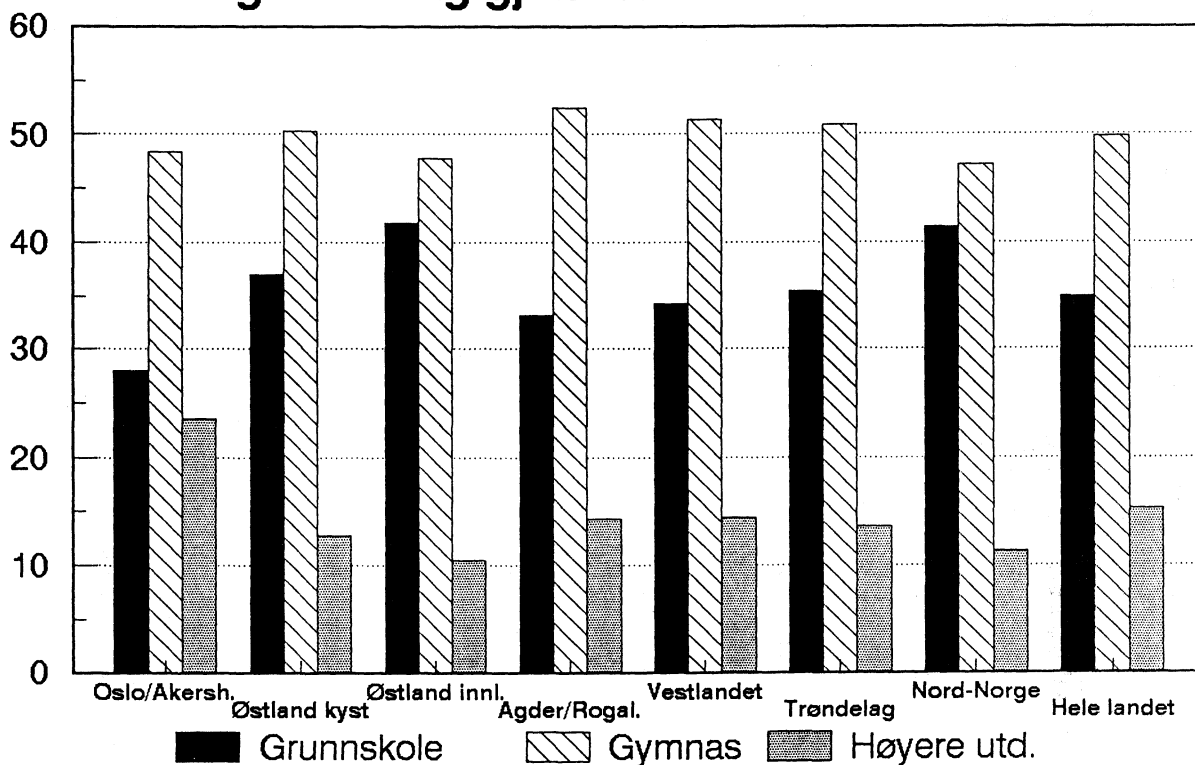
Fordeler vi utdanningsstrukturen hos flytterne etter kjønn, har kvinner en noe større andel flyttere med utdanning på grunnskolenivå og gymnasnivå, mens menn har en markert høyere andel flyttere med høyere utdanning. Dette kan ha sammenheng med at kvinner flytter noe tidligere enn menn, og at de dermed i en noe større grad flytter mens de fremdeles bare har utdanning på grunnskolenivå og gymnasnivå.

Ser vi nærmere på den regionale strukturen i andelen flyttere med utdanning på grunnskolenivå, er det små forskjeller fra den tilsvarende strukturen personer med grunnskoleutdanning har i befolk-

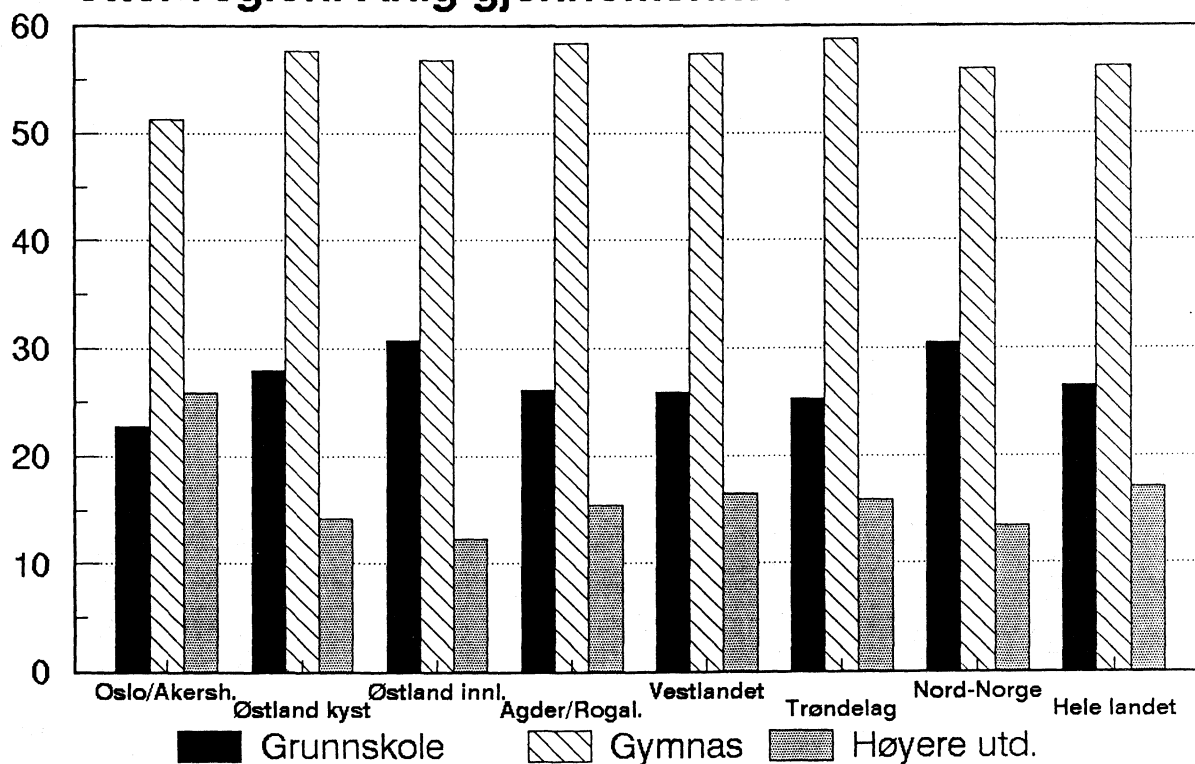
ningen. Går vi opp på gymnasnivået er det her noe større forskjeller, ved at Oslo/Akershus har noe større andel flyttere med utdanning på gymnasnivå, og Agder/Rogaland og Vestlandet en noe mindre andel flyttere med utdanning på gymnasnivå enn det gruppen har i befolkningen. For andelen flyttere med høyere utdanning er den regionale strukturen forholdsvis lik tilsvarende regionale struktur i befolkningen. Unntaket her er Oslo/Akershus, som for flytterne viser en lavere andel med høyere utdanning enn hva tilfelle er i Agder/Rogaland og Vestlandet.

Sammenligner vi figurene 5.3 og 5.4 synes det å være relativt små forskjeller i utdanningsstrukturen mellom inn- og utflyttere i de forskjellige regionene. Mye tyder på at flytteprosessen i denne tidsperioden i liten grad har vært med på å endre utdanningsstrukturen i befolkningen i regionene på dette aggregerte utdanningsnivået. Dette betyr ikke det samme som at det har vært stabilitet i utdanningsstrukturen i alle flytteinteraksjonene mellom par av regioner, men at alle flytteinteraksjoner mellom par av regioner i sum ikke synes å ha endret utdanningsstrukturen i regionene i betydelig grad. Utdanningsstrukturen hos inn- og utflyttere her må imidlertid ikke forveksles med flyttebalansen mellom regionene i de ulike utdanningsgruppene.

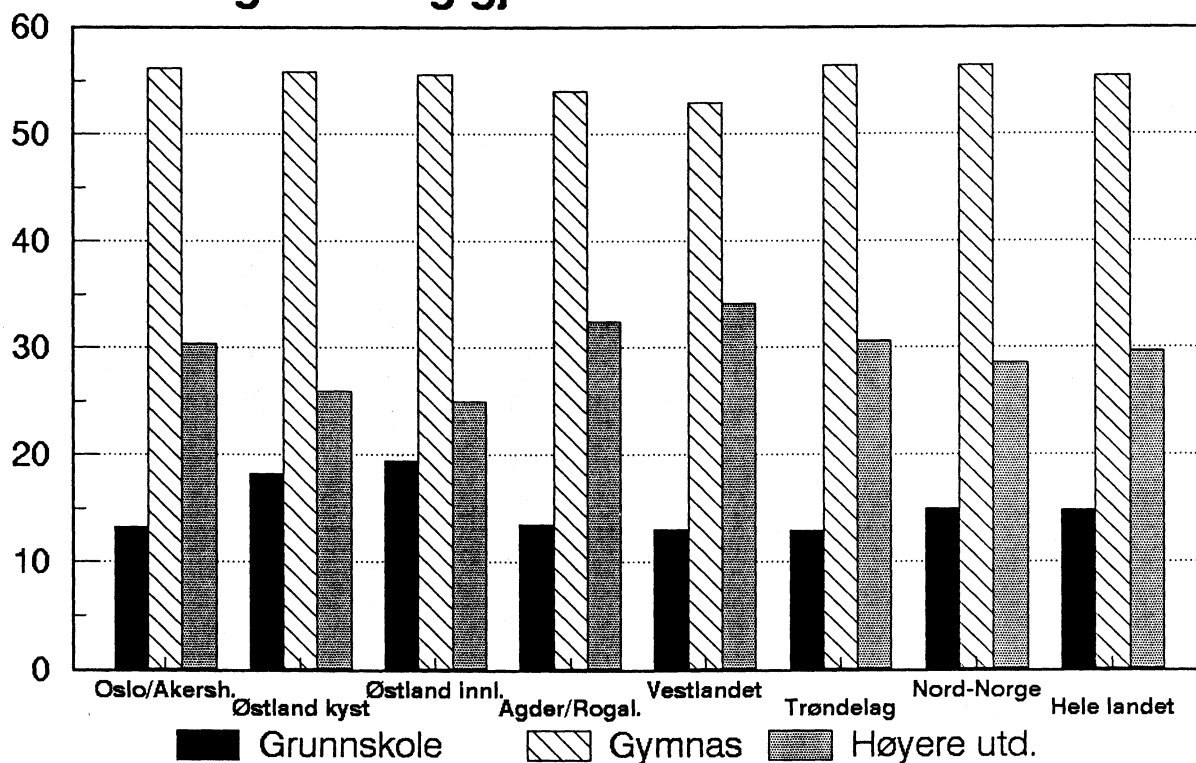
Figur 5.1. Utdanningsstrukturen i befolkningen 16-74 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent.

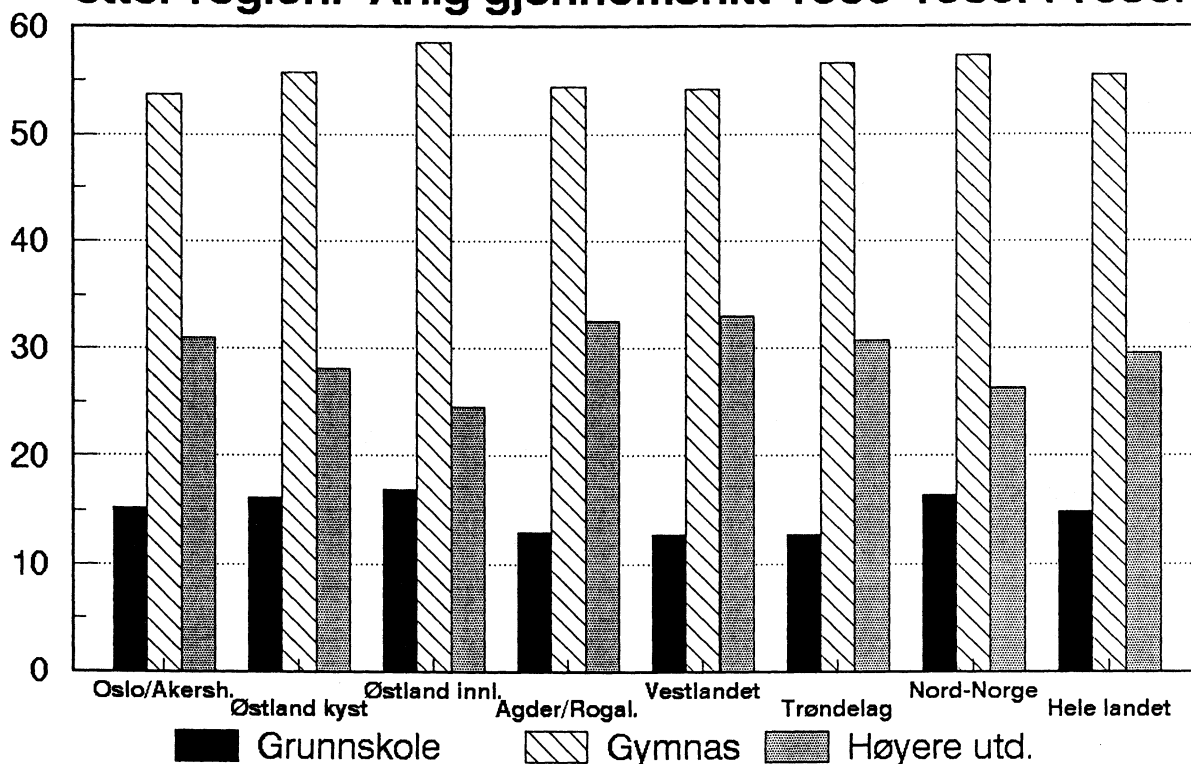
Figur 5.2. Utdanningsstrukturen i befolkningen 16-44 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent.

Figur 5.3. Utdanningsstrukturen hos innflyttere 16-44 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent.

Figur 5.4. Utdanningsstrukturen hos utflyttere 16-44 år etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent.

6. Flyttetilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene

I kapittel 5 har vi sett hvor stor andel flytterne i hver av utdanningsgruppene utgjør av totalt antall flyttere mellom regionene. Dette sier oss imidlertid ingenting om hvor stor tilbøyeligheten er til å flytte i hver av utdanningsgruppene. Det er av stor interesse å se hvordan flyttetilbøyeligheten er i de forskjellige utdanningsgruppene. For best å kunne illustrere slike forskjeller har vi beregnet utdanningsspesifikke flytterater for hver av persongrupperne mellom hver av regionene. Til forskjell fra resultatene i kapittel 5, har vi her skilt ut gruppen flyttere under utdanning i flytteåret som en egen gruppe. De flyttere som er fordelt på utdanningsgruppene etter henholdsvis utdanning på grunnskolenivå, gymnasnivå og høyere utdanning omfatter altså kun de som ikke er under utdanning i flytteåret.

Før vi viser hvordan flyttetilbøyeligheten varierer mellom par av regioner, har vi tatt med noen tabeller som viser gjennomsnittstall for alle flyttinger mellom regionene. I tabellene 6.1 - 6.3 har vi beregnet utdanningsspesifikke flytterater mellom regionene for personer i aldersgruppen 16-44 år og for aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år etter kjønn, som et gjennomsnitt over tidsperioden 1986-1989. Tabellene viser både utflytting og innflytting i promille av befolkningen i hver av utdanningsgruppene beregnet som et uveid gjennomsnitt over regionene. Grunnen til at vi her har valgt å benytte et uveid gjennomsnitt, ligger i den informasjonen vi da får fram i forskjellene mellom ut- og innflyttingsratene.

Som vi ser av tabell 6.1 er det betydelige forskjeller i flyttetilbøyelighet mellom de forskjellige utdanningsnivåene, og jo høyere utdanningen er jo større er tilbøyeligheten til å flytte. Personer 16-44 år med høyere utdanning viser om lag to og en halv gang så stor tilbøyelighet til å flytte som personer med utdanning på grunnskolenivå i denne aldersgruppen. For personer med utdanning på gymnasnivå er flyttetilbøyeligheten noe større enn for personer med utdanning på grunnskolenivå, men betydelig lavere enn for de med høyere utdanning. For flyttere under utdanning er flyttetilbøyeligheten også høy, om enn ikke så høy som for personer med høyere utdanning.

Et annet interessant moment er at ratene for

utflytting er forskjellig fra ratene for innflytting. Som vi ser er ratene for innflytting gjennomgående mindre enn ratene for utflytting. Dette betyr at jo større utflyttingsratene er i forhold til innflyttingsratene, jo sterkere er tendensen til at flyttestrømmene går fra regioner hvor det i utgangspunktet er et forholdsvis mindre antall personer med dette utdanningsnivået i befolkningen til regioner hvor befolkningstallet med tilsvarende utdanning er større. Som vi ser av tabell 6.1 er denne forskjell størst for flyttere under utdanning. For flytterne som er fordelt etter utdanningsnivå, er forskjellen mellom inn- og utflyttingsratene størst for flyttere med høyere utdanning. Dette kan tolkes i den retning at for personer med høyere utdanning er både de lokale og regionale arbeidsmarkedene i mange områder for små, slik at de velger å flytte til regioner med større arbeidsmarkeder for denne type utdanning. For flyttere med utdanning på gymnasnivå, er det også en viss forskjell mellom inn- og utflyttingsratene, mens det for flyttere med utdanning på grunnskolenivå omtrent ikke er forskjeller.

I tabellene 6.2 og 6.3 har vi videre sett på hvordan de tilsvarende ratene varierer etter kjønn og alder. Av tabell 6.2 ser vi at det er betydelige kjønnsmessige forskjeller i aldersgruppen 16-24 år. Flytteratene er totalt sett betydelig høyere for kvinner. Spe-

Tabell 6.1. Ut- og innflytting for personer 16-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere

	Utflytting fra regioner	Innflytting til regioner
Utdanning på grunnskolenivå	16,2	16,0
Utdanning på gymnasnivå	21,5	20,6
Høyere utdanning	41,2	39,8
Under utdanning	32,3	30,2
Alle flyttere 16-44 år	25,6	24,4

sielt er dette tilfelle for flyttere med utdanning på grunnskolenivå og gymnasnivå, men forskjellene er også betydelige for flyttere under utdanning. For flyttere med høyere utdanning er flytteratene noe høyere for menn. De høyere flytteratene for kvinner bekrefter det vi skrev i kapittel 5, at overvekten av kvinnelige flyttere med utdanning på grunnskole- og gymnasnivå har sammenheng med at kvinner flytter noe tidligere enn menn. Ser vi på tabell 6.3 er flytteratene for menn og kvinner i aldersgruppen 25-44 år omtrent de samme, om enn litt høyere for menn.

Ser vi nærmere på tabell 6.2 er tendensen til økt flytting med stigende utdanningsnivå gjennomgående. Flyttetilbøyeligheten for personer med høyere utdanning er meget stor på dette alderstrinnet. Her må vi riktignok påpeke at personer med høyere utdanning utgjør en liten andel av personer i aldersgruppen 16-24 år. Ellers er det verdt å merke seg at de laveste flytteratene i denne aldersgruppen er å finne hos flyttere under utdanning. Dette har først og fremst sammenheng med at flytteratene er lave i aldersgruppen 16-19 år, der hovedtyngden av personene er under utdanning. Andre faktorer kan være at mange personer som er under utdanning ikke får sine flyttinger registrert eller at flyttingene først blir registrert på et senere tidspunkt.

Ser vi på forskjellene mellom ut- og innflyttingsratene, er de noe større for aldersgruppen 16-24 år enn for hele gruppen 16-44 år. Spesielt store er forskjellene for flyttere med høyere utdanning, der tendensen til å flytte fra regioner med færre personer med høyere utdanning til regioner med et større antall personer med høyere utdanning er markant. Samme trend er også merkbar hos kvinner med utdanning på gymnasnivå.

Den mest iøyenfallende forskjellen når vi går fra tabell 6.2 til tabell 6.3 er den meget høye flyttetilbøyeligheten hos personer under utdanning. Mens flyttetilbøyeligheten for denne gruppen var lavest i aldersgruppen 16-24 år, er den i aldersgruppen 25-44 år den klart høyeste. Det er også i flyttegruppen under utdanning vi finner de kjønnsmessige forskjeller i flytteratene i denne aldersgruppen, med en markert høyere flyttetilbøyelighet hos menn. Dette betyr at menn flytter noe senere med hensyn på utdanning enn kvinner. Når det gjelder flyttere som ikke er under utdanning, er de kjønnsmessige forskjellene små i denne aldersgruppen. Det samme kan sies om forskjellene mellom inn- og utflyttingsratene. For personer under utdanning er det derimot også i denne aldersgruppen en betydelig tendens til å flytte til regioner hvor relativt flere personer er under utdanning.

I resten av dette kapitlet viser vi resultater fra hvordan flyttetilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene varierer mellom regionene. I tabell 6.4 viser vi flytterater for hele persongruppen

16-44 år fordelt på de samme 4 utdanningsgruppene som er benyttet over. Vi har her valgt å konsentrere oss om utflyttingsrater som så dekomponeres etter tilflyttingsregion.

Ser vi på de totale utflyttingsratene fra hver av regionene, er tendensen gjennomgående den samme som vi så i gjennomsnittstallene i tabell 6.1. De regionale forskjellene er imidlertid betydelige. Oslo/Akershus skiller seg klart ut, ved at forskjellen i utflyttingstilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene er svært liten. De øvrige regionene viser betydelige forskjeller i utflyttingstilbøyelig-

Tabell 6.2 Ut- og innflytting for personer 16-24 år etter kjønn og utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.

	Utflytting fra regioner		Innflytting til regioner	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Utdanning på grunnskolenivå ..	23,1	39,5	22,0	37,6
Utdanning på gymnasnivå	29,8	48,9	27,7	44,4
Høyere utdanning	89,9	87,2	69,7	67,7
Under utdanning .	20,5	28,3	19,6	26,7
Flyttere 16-24 år .	24,5	36,7	23,1	34,0

Tabell 6.3. Ut- og innflytting for personer 25-44 år etter kjønn og utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.

	Utflytting fra regioner		Innflytting til regioner	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Utdanning på grunnskolenivå ..	13,8	12,1	13,9	12,0
Utdanning på gymnasnivå	16,9	15,9	16,5	16,0
Høyere utdanning	39,9	38,7	38,6	38,7
Under utdanning .	72,6	59,4	65,8	53,7
Flyttere 25-44 år .	24,1	22,0	23,5	21,9

**Tabell 6.4. Utflyttingsrater for personer 16-44 år etter utdanning og region.
Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.**

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Fra										
Oslo/ Akershus		1	-	10,5	7,1	1,5	1,9	1,2	2,7	25,0
		2	-	11,0	5,9	2,6	3,0	2,1	3,3	27,9
		3	-	10,9	4,7	5,0	5,1	2,6	4,1	32,5
		4	-	8,1	4,1	3,6	5,2	3,5	4,8	29,3
		1-4	-	10,3	5,4	3,2	3,8	2,4	3,7	28,8
Østland kyst		1	6,8	-	1,9	1,9	1,4	0,8	1,8	14,6
		2	9,6	-	1,6	2,1	1,9	0,9	1,9	18,0
		3	20,3	-	2,8	4,2	3,7	2,1	3,2	36,3
		4	15,8	-	1,9	3,3	3,3	2,2	3,6	30,2
		1-4	11,8	-	1,9	2,6	2,3	1,3	2,4	22,3
Østland innland		1	10,8	3,7	-	0,8	1,2	0,8	1,1	18,3
		2	16,0	4,2	-	1,1	2,1	1,7	1,7	26,9
		3	26,0	7,4	-	2,9	5,0	4,2	5,0	50,6
		4	22,5	4,7	-	2,1	3,3	3,5	4,0	40,2
		1-4	17,5	4,5	-	1,5	2,5	2,2	2,4	30,6
Agder/ Rogaland		1	2,4	2,9	0,4	-	2,8	0,5	1,4	10,3
		2	4,4	3,0	0,6	-	3,6	0,7	1,7	13,9
		3	12,4	5,0	1,4	-	8,8	1,7	3,0	32,3
		4	10,6	3,9	0,9	-	6,6	1,8	3,1	26,9
		1-4	6,5	3,4	0,8	-	4,8	1,0	2,1	18,7
Vestlandet		1	3,0	2,4	0,8	2,8	-	1,2	1,5	11,7
		2	5,3	2,5	1,1	3,4	-	1,8	1,8	15,9
		3	12,8	5,0	2,1	7,6	-	3,8	4,2	35,5
		4	10,4	3,3	1,4	5,7	-	3,5	3,1	27,4
		1-4	7,3	3,0	1,3	4,5	-	2,4	2,4	20,8
Trøndelag		1	4,1	2,7	1,3	1,0	2,3	-	3,4	14,7
		2	6,8	2,6	1,7	1,2	3,2	-	3,6	19,2
		3	14,2	5,9	3,8	3,8	7,3	-	6,9	41,9
		4	13,0	4,6	2,4	2,9	5,8	-	6,7	35,3
		1-4	8,9	3,5	2,1	1,9	4,3	-	4,8	25,5
Nord- Norge		1	6,5	4,2	1,2	1,9	2,3	2,6	-	18,7
		2	11,4	5,3	1,7	3,2	3,4	3,9	-	28,9
		3	20,0	9,4	5,2	7,3	8,6	8,4	-	58,9
		4	12,8	5,8	2,3	4,5	4,7	6,7	-	36,8
		1-4	11,7	5,7	2,1	3,8	4,1	4,8	-	32,2

Tabell 6.5. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Fra	Til	Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus		1	-	42	28	6	8	5	11	100
		2	-	39	21	9	11	7	12	100
		3	-	34	15	15	16	8	13	100
		4	-	28	14	12	18	12	17	100
		1-4	-	36	19	11	13	8	13	100
Østland kyst		1	46	-	13	13	10	5	12	100
		2	53	-	9	12	10	5	10	100
		3	56	-	8	12	10	6	9	100
		4	52	-	6	11	11	7	12	100
		1-4	53	-	8	12	10	6	11	100
Østland innland		1	59	20	-	4	6	5	6	100
		2	60	16	-	4	8	6	6	100
		3	51	15	-	6	10	8	10	100
		4	56	12	-	5	8	9	10	100
		1-4	57	15	-	5	8	7	8	100
Agder/ Rogaland		1	23	28	4	-	27	4	14	100
		2	31	21	5	-	26	5	12	100
		3	38	16	4	-	27	5	9	100
		4	40	14	3	-	24	7	11	100
		1-4	35	18	4	-	26	5	11	100
Vestlandet		1	26	21	7	24	-	10	13	100
		2	33	16	7	21	-	11	11	100
		3	36	14	6	21	-	11	12	100
		4	38	12	5	21	-	13	11	100
		1-4	35	15	6	21	-	12	11	100
Trøndelag		1	28	18	9	7	16	-	23	100
		2	36	14	9	6	17	-	19	100
		3	34	14	9	9	17	-	16	100
		4	37	13	7	8	17	-	19	100
		1-4	35	14	8	8	17	-	19	100
Nord- Norge		1	35	22	7	10	12	14	-	100
		2	39	18	6	11	12	13	-	100
		3	34	16	9	12	15	14	-	100
		4	35	16	6	12	13	18	-	100
		1-4	36	18	7	12	13	15	-	100

het. Størst er forskjellene i Agder/Rogaland, Vestlandet og Nord-Norge, der en person med høyere utdanning har over tre ganger så stor tilbøyelighet til å flytte ut som en person med utdanning på grunnskolenivået.

Som vi ser er det imidlertid store regionale forskjeller i utflyttingstilbøyeligheten totalt, med størst utflyttingsnivå i Nord-Norge og det indre Østlandet og lavest i Agder/Rogaland og Vestlandet. Disse regionale nivåforskjellene i utflyttingen totalt, gjenspeiler seg også stort sett i nivået på utflyttingene i de forskjellige utdanningsgruppene. Som vi ser er det også Nord-Norge og det indre Østlandet som har klart høyest utflyttingstilbøyelighet for personer med høyere utdanning. De samme regionene har imidlertid også relativt høy utflyttingstilbøyelighet for personer med utdanning på grunnskolenivå. For denne utdanningsgruppen viser imidlertid Oslo/Akershus den klart høyeste utflyttingstilbøyeligheten. På tilsvarende måte ser vi at Agder/Rogaland og Vestlandet, som til tross for at utflyttingstilbøyeligheten for personer med høyere utdanning var over tre ganger større enn for flyttere med utdanning på grunnskolenivået, likevel er de regioner ved siden av Oslo/Akershus som har lavest utflyttingstilbøyelighet for personer med høyere utdanning.

Når det gjelder utflyttingstilbøyeligheten for personer med utdanning på gymnasnivået, er mønsteret for hver av regionene forholdsvis likt, ved at utflyttingstilbøyeligheten ligger mellom nivået for flyttere med utdanning på grunnskolenivået og de med høyere utdanning, og nærmest de med utdanning på grunnskolenivået. Som for utflyttingstilbøyeligheten totalt, viser også her Nord-Norge og det indre Østlandet den største utflyttingstilbøyelighet, mens Agder/Rogaland og Vestlandet har den laveste.

For gruppen "flyttere under utdanning" er også det regionale mønsteret forholdsvis likt, ved at utflyttingstilbøyeligheten gjennomgående er høy, men ikke fullt så høy som for flyttere med en fullført høyere utdanning. Klart høyest utflyttingstilbøyelighet for gruppen personer under utdanning finner vi i det indre Østlandet.

Ser vi på utflyttingstilbøyeligheten fra hver av regionene fordelt etter tilflyttingsregion, er det betydelige forskjeller. Her må vi gjøre oppmerksom på at regionene har forskjellig folketall, slik at det i utgangspunktet skulle være noe større sannsynlighet for at en person flytter til en større region enn til en mindre region. Innbyggertallet i de to største regionene Oslo/Akershus og Vestlandet er f.eks. om lag dobbelt så stort som innbyggertallet i Trøndelag. Ut fra tradisjonelle flyteteorier forventer vi også at avstandsfaktoren er av stor betydning. Som vi skal se er dette også tilfelle, men på langt nær gjennomgående.

I tabell 6.5 har vi foretatt en prosentvis fordeling av de totale utflyttingsratene i tabell 6.4 på tilflyttingsregion. Dette gjør det lettere å se hvor store andeler av de totale utflyttingsratene i hver av utdanningsgruppene som går til de forskjellige tilflyttingsregionene.

Ser vi på utflyttingen fra Oslo/Akershus, går over halvparten av flyttingene til andre deler av Østlandet, mens flyttestrømmene til de øvrige regioner synes å være forholdsvis jevnt fordelt. Avstandsfaktoren synes imidlertid her å ha størst betydning for de med lavest utdanningsnivå. Mens 70 prosent av utflyttingene hos flyttere med utdanning på grunnskolenivå går til andre Østlandsregioner, gjelder dette under halvparten av utflyttingene for personer med høyere utdanning og for personer under utdanning.

Fra samtlige andre regioner går den største flyttetilbøyeligheten til Oslo/Akershus når det gjelder enkeltregioner. Mest omfattende er dette for det indre Østlandet, der 57 prosent av alle fraflyttinger ender opp i Oslo/Akershus, mens tilsvarende andel av fraflyttingene fra Østlandet kyst utgjør 53 prosent. For de øvrige regionene ender om lag 1/3 av utflyttingene i Oslo/Akershus. Verdt å merke seg er at over 60 prosent av all utflytting fra Nord-Norge i denne aldersgruppen, ender opp i enten Oslo/Akershus eller i andre Østlandsregioner. Ellers er det også verdt å merke seg det lave flytteomfanget mellom Agder/Rogaland og det indre Østlandet og mellom Agder/Rogaland og Trøndelag.

Ser vi nærmere på flyttetilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene, er det en tendens til at en lavere andel av utflyttingene for personer med utdanning på grunnskolenivå ender opp i Oslo/Akershus, enn hva tilfellet er i de øvrige utdanningsgruppene. Av dette skulle vi kanskje forvente at utflyttingstilbøyeligheten for personer med høyest utdanning på grunnskolenivået vil spre seg mer over tilflyttingsregionene enn hva tilfellet er i de øvrige utdanningsgruppene. Når dette ikke synes å være tilfelle, har det sammenheng med at en meget stor andel av utflyttingene for personer med høyest utdanning på grunnskolenivået gjennomgående ender opp i Østlandet kyst.

For å se nærmere på hvordan avstandsfaktoren virker inn, og på hvordan tendensen til flytting mellom par av regioner er i de forskjellige utdanningsgruppene, har vi laget en tabell som standardiserer flytteratene for størrelsen på tilflyttingsregionene målt i antall innbyggere i hver av utdanningsgruppene. Som i tabell 6.4 er også resultatene her beregnet for personer i alderen 16-44 år som et gjennomsnitt over årene 1986-1989. Resultatene presenteres i tabell 6.6, og tolkes slik at en fraflyttingsrate som er uttrykt med en indeks lik 100 har en størrelse som forventet i forhold til innbyggertallet i tilflyttingsregionen. Med andre

Tabell 6.6. Utflyttingsrater for personer 16-44 år standardisert for innbyggertallet i hver av utdanningsgruppene i tilflyttingsregionene. Årlig gjennomsnitt 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge
Fra									
Oslo/ Akershus	1	-	164	226	38	39	52	66	
	2	-	160	203	52	49	65	86	
	3	-	142	164	83	65	68	100	
	4	-	123	138	75	74	98	108	
	1-4	-	148	180	64	59	72	89	
Østland kyst	1	198	-	103	79	49	55	71	
	2	215	-	86	67	47	45	76	
	3	147	-	105	77	52	61	85	
	4	220	-	65	69	46	61	80	
	1-4	200	-	83	70	48	54	77	
Østland innland	1	285	87	-	28	35	53	39	
	2	275	72	-	27	40	64	53	
	3	151	85	-	43	56	98	108	
	4	264	60	-	37	40	81	74	
	1-4	246	72	-	32	42	74	65	
Agder/ Rogaland	1	107	116	36	-	147	49	90	
	2	135	93	46	-	126	44	96	
	3	105	84	61	-	143	57	96	
	4	176	70	37	-	111	60	80	
	1-4	142	84	43	-	127	53	88	
Vestlandet	1	115	85	56	153	-	106	79	
	2	138	67	67	124	-	102	84	
	3	95	72	81	140	-	112	115	
	4	158	54	52	128	-	104	73	
	1-4	135	63	60	130	-	106	83	
Trøndelag	1	137	80	77	47	90	-	158	
	2	162	62	97	39	85	-	158	
	3	98	80	138	66	97	-	177	
	4	170	65	74	56	78	-	139	
	1-4	150	66	90	50	86	-	152	
Nord- Norge	1	161	94	55	68	67	152	-	
	2	177	83	62	70	60	131	-	
	3	97	90	133	90	80	163	-	
	4	156	76	67	82	59	163	-	
	1-4	152	82	71	76	64	149	-	

ord ville en slik matrisetabell hvor alle fraflyttingsratene har indeks lik 100, bety at enhver flyttestrøm fra hver av regionene vil fordele seg proporsjonalt på de øvrige regionene ut fra størrelsen på innbyggertallet i hver av utdanningsgruppene i tilflyttingsregionene. Flyttester med verdier større enn 100, betyr en høyere enn forventet flyttetilbøyelighet i forhold til tilflyttingsregionens innbyggertall, mens verdier mindre enn 100 betyr en tilsvarende lavere enn forventet flyttetilbøyelighet. Vi gjør oppmerksom på at flyttester som benyttes i indeksberegningene er utdanningsspesifikke, og at forskjellene i indeks mellom hver av utdanningsgruppene dermed ikke er direkte sammenlignbare.

Av resultatene i tabell 6.6 ser vi at tilbøyeligheten til å flytte til Oslo/Akershus nesten gjennomgående er større enn forventet, selv etter at vi har justert for innbyggertallet. Avstandsfaktoren synes å spille en viss betydning, ved at de største indeksene er å finne i de øvrige Østlandsregionene. Men som vi ser er indeksene også høye i de øvrige regionene, og faktisk høyere i Trøndelag og Nord-Norge, som har større avstand til Oslo/Akershus, enn Agder/Rogaland og Vestlandet.

De relativt sett noe lavere indeksene for personer med høyere utdanning synes umiddelbart noe overraskende sett i forhold til resultatene i tabellene 6.4 og 6.5. Dette har sammenheng med det vi så i kapitlet om utdanningsstrukturen i befolkningen. Som vi så i figur 5.2 har Oslo/Akershus et betydelig mindre innslag av personer med lavere utdanning enn landsgjennomsnittet. Tilsvarende har regionen den klart høyeste andelen personer med høyere utdanning. Når vi standardiserer flyttingene for tilflyttingsregionenes innbyggertall i hver av utdanningsgruppene, framstår Oslo/Akershus som et betydelig senter for personer med høyere utdanning, men som et relativt sett mindre betydelig sentrum for personer med lavere utdanning. Dette indikerer at vi forventer en tilsvarende større innflyttingstilbøyelighet fra personer med høyere utdanning i forhold til de med lavere utdanning. Forskjellene i indeksene mellom utdanningsgruppene gjenspeiler derfor til en viss grad forskjellene i utdanningsstruktur i tilflyttingsregionene.

Tar vi for oss utflyttingen fra hver av regionene, ser vi at avstandsfaktoren har stor betydning for utflyttingene fra Oslo/Akershus. De øvrige Østlandsregionene og især det indre Østlandet viser meget høye indeks. Til de øvrige regionene viser indeksene lavere flytting enn forventet ut fra innbyggertallet, med unntak av personer med høyere utdanning og de under utdanning med hensyn på Nord-Norge. Totalindeksene viser ellers den samme struktur som i innflyttingene til Oslo/Akershus, ved at Trøndelag og Nord-Norge har høyere indeks enn Agder/Rogaland og Vestlandet.

Når det gjelder utflyttingstilbøyeligheten fra de

øvrige Østlandsregioner er indeksene som er rettet mot Oslo/Akershus så høye, at det blir små muligheter for høyere enn forventet tilflytting til områdene utenom Østlandet. Med unntak for flyttere med høyere utdanning fra det indre Østlandet til Trøndelag og Nord-Norge, er de høyeste indeksene å finne mellom Østlandet kyst og Østlandet innland.

For Agder/Rogaland slår avstandsfaktoren til for flyttinger til naboregionen Vestlandet og til dels for Østlandet kyst. De høyeste indeksene og dermed den største "overflyttingen" skjer imidlertid til Oslo/Akershus.

For Vestlandet har også avstandsfaktoren stor betydning, ved at de høyeste indekser nest etter flyttingene til Oslo/Akershus går til naboregionene Agder/Rogaland og Trøndelag. Verdt å merke seg ellers er at flyttingene til Nord-Norge for personer med høyere utdanning er betydelig høyere enn det som er forventet ut fra innbyggertallet.

For Trøndelag går de største flytteindekser i retning Nord-Norge tett fulgt av Oslo/Akershus. Mens indeksene for flyttere med grunnskoleutdanning og høyere utdanning klart går i retning av Nord-Norge, går indeksene for flyttere med utdanning på gymnasnivå og for de under utdanning i retning av Oslo/Akershus. Spesielt høy indeks viser forøvrig flytting hos personer med høyere utdanning til Østlandet innland, som altså er en naboregion til Trøndelag.

Nord-Norge viser som vi ser høye indekser til Trøndelag, som er den eneste naboregionen. Flyttetilbøyeligheten til Oslo/Akershus er imidlertid noe høyere, selv etter at vi har justert for innbyggertallene. Ellers er det også her verdt å merke seg den høye indeksen for flyttinger til det indre Østlandet for personer med høyere utdanning.

På tilsvarende måte som i tabell 6.4 viser vi i tabellene 6.7 - 6.10 totale og dekomponerte utflyttingsrater etter utdanningsgruppe og tilflyttingsregion for aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år etter kjønn. For bedre å kunne se den regionale fordeling av flyttester, har vi også her som i tabell 6.5 foretatt en prosentvis fordeling av utflyttingsratene på tilflyttingsregioner. Resultatene er vist i tabellene 6.11 - 6.14.

Av tabellene 6.7 og 6.8 ser vi at kvinnes betydelig større flyttetilbøyelighet enn hos menn i aldersgruppen 16-24 år er gjennomgående for samtlige regioner. Aller størst er forskjellene i det indre Østlandet. At kvinnes flyttester er høyere enn hos menn for både de med utdanning på grunnskolenivået, gymnasnivået og for de under utdanning er også gjennomgående i alle regionene. Som vi så i tabell 6.2 har menn i denne aldersgruppen gjennomsnittlig noe høyere flyttetilbøyelighet for personer med høyere utdanning. På regionalt nivå blir dette langt fra entydig, ved at kun det indre Østlandet og Trøndelag viser høyere flyt-

tetilbøyelighet hos menn. Til gjengjeld er flyttetilbøyeligheten for menn med høyere utdanning formidabelt høy i disse regionene, og betydelig høyere enn hos kvinner. Av tabellene ser vi videre at Oslo/Akershus i betydelig grad er med på å moderere de gjennomsnittlige utflyttingsratene for personer med høyere utdanning i denne aldersgruppen, ved at de andre regionene har betraktelig høyere utflyttingsrater her.

Av tabellene 6.7 og 6.8 ser vi at kvinner i aldersgruppen 16-24 år stort sett har en større tilbøyelighet enn menn til å flytte til Oslo/Akershus. Denne tendensen er sterk og gjennomgående fra samtlige regioner for personer med utdanning på grunnskolenivå, gymnasnivå og for de under utdanning. For personer med høyere utdanning er det derimot mindre entydig, ved at kvinner har betydelig høyere tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus fra Østlandet kyst og Agder/Rogaland, mens mennene viser en klart større flyttetilbøyelighet fra det indre Østlandet og Trøndelag. Av tabellene 6.11 og 6.12 ser vi at kvinnenens sterkere tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus ikke bare skyldes at de generelt sett har en større flyttetilbøyelighet enn menn i denne aldersgruppen. Tabellene viser at det også er en stor tendens til at kvinnene har en større andel av sine utflyttingsrater som ender opp i Oslo/Akershus. Spesielt gjelder dette for flyttere med utdanning på gymnasnivå og for flyttere som er under utdanning.

Av andre forskjeller kan nevnes at menn med høyere utdanning har en betydelig større tilbøyelighet enn kvinner til å flytte til Nord-Norge i aldersgruppen 16-24 år (se tabellene 6.7 og 6.8). Dette gjelder fra samtlige regioner bortsett fra Oslo/Akershus, og dermed også fra regioner der kvinner totalt sett har en større utflyttingstilbøyelighet enn menn i denne utdanningsgruppen. Av andelstabellene 6.11 og 6.12 ser vi at fra samtlige regioner ender også større andeler av mennenes totale utflyttingsrater opp i Nord-Norge. Dette gjelder spesielt for flyttere med høyere utdanning, men også for flyttere under utdanning er denne tendensen merkbar. På grunn av kvinnenens generelt større utflyttingstilbøyelighet i den siste gruppen, fører likevel ikke denne strukturforskjellen til at menn under utdanning viser noen større tilbøyelighet til å flytte til Nord-Norge enn kvinner som er under utdanning.

Ser vi på aldersgruppen 25-44 år i tabellene 6.9 og 6.10, er de totale utflyttingsratene gjennomgående noe høyere for menn enn for kvinner. De kjønnsmessige forskjellene er også for denne aldersgruppen størst for Østlandet innland. Størst betydning har mennenes større flyttetilbøyelighet for personer under utdanning, og denne tendensen er gjennomgående i alle regionene. I de øvrige utdanningsgruppene er det forholdsvis små kjønns-

messige forskjeller i total utflyttingstilbøyelighet, med et visst unntak for flyttere med høyere utdanning i Nord-Norge, der kvinner viser en betydelig større utflyttingstilbøyelighet enn menn.

Menn viser dessuten en noe større tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus enn kvinner i denne aldersgruppen. Dette er nesten gjennomgående i alle utdanningsgruppene, men spesielt er dette tilfelle hos flyttere under utdanning. Av tabellene 6.9 og 6.10 synes det å være små kjønnsmessige forskjeller i det regionale flyttemønsteret forøvrig, bortsett fra at mennenes klart større flyttetilbøyelighet for personer under utdanning nærmest er gjennomgående i alle regionale flytteinteraksjoner.

Tabellene 6.13 og 6.14 viser at menn i aldersgruppen 25-44 år dessuten har noe større andel av utflyttingsratene som ender i Oslo/Akershus enn hva tilfellet er hos kvinner i denne aldersgruppen. Dette er mest framtrødende for flyttere med utdanning på grunnskolenivå og for flyttere med utdanning på gymnasnivå fra de øvrige Østlandsregionene. For de øvrige utdanningsgruppene er det små kjønnsmessige forskjeller her. Dette betyr at mennenes større tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus for personer under utdanning, ikke skyldes at de har større andeler av sine utflyttingsrater som ender opp i Oslo/Akershus, men at menn i aldersgruppen 25-44 år generelt har betydelig større flyttetilbøyelighet enn kvinner i denne utdanningsgruppen. Ellers er det verdt å bemerke at det også i denne aldersgruppen er store andeler av utflyttingsratene hos personer med utdanning på grunnskolenivået som ender opp i Østlandet kyst. Mest framtrødende er dette hos kvinner.

Tilslutt i dette kapitlet vil vi se litt nærmere på forskjellene mellom aldersgruppene 16-24 år og 25-44 år. Som vi så i tabellene 6.2 og 6.3, var det betydelige forskjeller i den totale flyttetilbøyelighet hos kvinner i de to aldersgruppene, med en betydelig større flyttetilbøyelighet i aldersgruppen 16-24 år. For menn var det derimot ubetydelige forskjeller i flytteratene i de to aldersgruppene når det gjelder totalratene. Både hos menn og kvinner var det betydelig høyere flytterater i aldersgruppen 16-24 år når det gjelder personer som ikke var under utdanning, og da spesielt for kvinner. For personer under utdanning var det betydelig høyere flytterater hos den eldste aldersgruppen, og da mest markert for menn.

Av tabellene 6.8 og 6.10 ser vi at dette mønsteret er gjennomgående i alle regioner når det gjelder kvinner. Når det gjelder menn (tabellene 6.7 og 6.9), ser vi at det er mer varierende om de totale utflyttingsratene er høyest hos den yngste eller eldste aldersgruppen. Utflyttingsratene for menn fra Oslo/Akershus har en tendens til å være noe høyere i den eldste aldersgruppen, mens den er en del høyere i den yngste aldersgruppen i det indre Øst-

landet og Nord-Norge. Som for de totale flytteratene skjuler også totalratene her store underliggende forskjeller. Ser vi på personer som ikke er under utdanning, er det også hos menn en betydelig sterkere tendens til å flytte i aldersgruppen 16-24 år, mens det hos menn under utdanning er en betydelig sterkere tilbøyelighet til å flytte i den eldste aldersgruppen. Dette er nesten gjennomgående i alle regionale flytteinteraksjoner. Det samme flyttemønsteret er også tilstede hos kvinner, men den meget sterke tilbøyeligheten til å flytte hos kvinner som ikke er under utdanning i den yngste aldersgruppen, dominerer langt på vei virkningen av at det også hos kvinner er en betydelig sterkere tilbøyelighet til å flytte for de under utdanning i den eldste aldersgruppen. Denne virkningen er ikke tilstede hos menn, slik at de totale flytteratene ikke varierer så mye mellom de to aldersgruppene.

Ser vi på andelstabellene 6.11 - 6.14 er de største forskjeller mellom aldersgruppene å finne i andelen av flytteratene som går til Oslo/Akershus. For menn er det et meget klart skille mellom de som ikke er under utdanning og de som er under utdanning. For flyttere som ikke er under utdanning, viser andelene av flytteratene som går til Oslo/Akershus en overvekt i den yngste aldersgruppen i samtlige utdanningsgrupper. For menn under utdanning i flytteåret er flyttemønsteret snudd helt om, ved at de klart høyeste andeler av flytteratene som går til Oslo/Akershus er å finne i den eldste aldersgruppen. Hos kvinner er det en enda større overvekt av flytteratene som går til Oslo/Akershus for de som ikke er under utdanning i den yngste aldersgruppen. For kvinner under utdanning synes det derimot å være små forskjeller mellom den yngste og eldste aldersgruppen her.

**Tabell 6.7. Utflyttingsrater for menn 16-24 år etter utdanning og region.
Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.**

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Til Fra		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	10,1	7,0	1,9	2,5	1,8	3,5	26,8	
	2	-	11,6	6,2	2,6	2,9	2,5	4,4	30,3	
	3	-	15,2	5,0	6,2	4,8	4,1	4,4	39,7	
	4	-	4,7	2,5	2,0	2,3	2,3	3,7	17,4	
	1-4	-	7,7	4,3	2,3	2,6	2,3	3,9	23,1	
Østland kyst	1	12,7	-	2,3	2,6	2,1	1,2	3,5	24,4	
	2	13,3	-	1,6	3,0	2,5	1,3	3,5	25,1	
	3	50,5	-	4,3	9,0	8,6	3,5	10,1	86,0	
	4	8,0	-	1,3	2,4	2,0	1,7	3,4	18,8	
	1-4	10,7	-	1,5	2,7	2,3	1,5	3,5	22,2	
Østland innland	1	20,0	5,8	-	1,1	1,4	1,0	1,9	31,1	
	2	24,9	5,7	-	1,6	3,4	2,4	2,9	40,9	
	3	107,7	14,2	-	5,7	13,6	4,9	24,7	170,7	
	4	12,8	3,2	-	1,4	2,2	2,3	3,6	25,5	
	1-4	18,5	4,4	-	1,5	2,6	2,2	3,3	32,6	
Agder/ Rogaland	1	3,7	3,2	0,6	-	4,2	0,4	2,6	14,6	
	2	5,9	4,0	0,9	-	4,1	1,0	2,8	18,7	
	3	29,9	9,9	3,3	-	11,8	1,5	8,9	65,3	
	4	5,5	2,8	0,5	-	3,7	1,2	2,3	16,0	
	1-4	5,7	3,3	0,7	-	4,0	1,1	2,6	17,3	
Vestlandet	1	5,2	3,6	0,9	3,3	-	1,2	1,5	15,7	
	2	7,5	3,2	1,3	5,0	-	2,5	3,3	22,9	
	3	32,8	7,3	3,1	12,3	-	5,8	5,4	66,8	
	4	5,0	2,2	0,9	3,5	-	2,1	2,1	15,7	
	1-4	6,2	2,7	1,1	4,1	-	2,2	2,5	18,6	
Trøndelag	1	7,5	4,5	1,4	1,2	3,6	-	4,4	22,7	
	2	11,3	3,8	2,4	1,7	4,2	-	5,0	28,4	
	3	54,2	16,9	4,2	5,8	6,5	-	16,4	103,9	
	4	6,9	3,7	1,6	1,9	3,5	-	4,3	21,9	
	1-4	8,8	3,9	1,9	1,8	3,8	-	4,6	24,8	
Nord- Norge	1	11,3	5,8	1,1	2,1	2,8	3,0	-	26,2	
	2	17,4	7,8	2,2	4,2	5,4	5,0	-	42,0	
	3	50,0	11,6	6,6	10,0	6,8	12,3	-	97,2	
	4	8,5	5,2	1,9	4,3	3,3	5,0	-	28,3	
	1-4	12,1	6,2	1,9	4,1	3,9	4,8	-	33,0	

**Tabell 6.8. Utflyttingsrater for kvinner 16-24 år etter utdanning og region.
Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.**

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Fra	Til	Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus		1	-	16,3	11,1	2,8	3,4	1,6	5,3	40,6
		2	-	18,9	10,3	4,7	5,9	4,3	6,9	50,9
		3	-	18,0	5,0	4,2	7,0	4,9	7,1	46,1
		4	-	8,1	4,0	2,9	4,5	3,2	3,8	26,5
		1-4	-	13,0	6,9	3,5	4,9	3,4	5,1	36,9
Østland kyst		1	18,5	-	3,8	4,2	3,4	2,2	3,9	36,0
		2	24,8	-	3,2	4,3	3,7	1,8	4,0	41,7
		3	62,3	-	3,6	6,3	6,6	4,0	6,4	89,3
		4	14,8	-	1,8	3,0	2,8	1,6	2,9	26,8
		1-4	19,3	-	2,4	3,6	3,2	1,8	3,4	33,6
Østland innland		1	34,6	9,2	-	2,5	3,0	2,5	2,9	54,6
		2	46,6	8,8	-	1,9	3,9	3,7	3,1	67,9
		3	100,7	8,9	-	4,5	7,1	12,2	9,4	142,8
		4	21,7	4,4	-	1,5	2,7	2,7	2,9	35,9
		1-4	31,6	6,2	-	1,8	3,1	3,1	3,1	48,8
Agder/ Rogaland		1	7,6	6,5	0,9	-	5,1	0,7	2,7	23,4
		2	10,9	5,3	1,3	-	7,6	1,3	3,3	29,7
		3	36,2	10,5	1,0	-	20,6	2,3	6,0	76,6
		4	8,7	3,5	0,7	-	5,9	1,2	2,6	22,7
		1-4	9,9	4,5	0,9	-	6,7	1,2	2,9	26,0
Vestlandet		1	8,9	4,8	1,5	6,5	-	3,3	3,7	28,6
		2	16,1	5,3	2,5	8,1	-	4,5	3,5	39,9
		3	35,5	6,2	2,7	13,9	-	7,1	4,4	69,9
		4	9,9	3,1	1,2	5,1	-	3,0	2,4	24,7
		1-4	12,2	3,9	1,6	6,2	-	3,5	2,9	30,3
Trøndelag		1	16,4	7,8	2,2	2,7	6,2	-	8,8	44,1
		2	21,0	5,0	3,5	2,3	6,6	-	9,0	47,4
		3	40,2	14,7	3,2	4,3	8,1	-	9,9	80,5
		4	11,5	3,5	2,2	2,2	4,8	-	5,8	29,9
		1-4	15,2	4,4	2,6	2,3	5,5	-	7,0	37,0
Nord- Norge		1	20,3	8,3	2,9	4,8	6,1	7,1	-	49,5
		2	31,2	9,5	2,9	5,7	6,7	8,7	-	64,7
		3	51,5	14,4	4,7	12,4	6,5	15,3	-	104,9
		4	11,6	5,2	1,6	3,4	3,9	5,7	-	31,4
		1-4	19,0	7,0	2,2	4,4	5,0	6,9	-	44,5

**Tabell 6.9. Utflyttingsrater for menn 25-44 år etter utdanning og region.
Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.**

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Fra \ Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	10,2	7,3	1,5	1,8	1,3	2,5	24,6	
	2	-	10,0	5,4	2,1	2,4	1,7	2,4	24,1	
	3	-	10,7	4,2	5,1	5,2	2,5	3,9	31,7	
	4	-	13,4	6,6	6,7	10,2	6,5	8,6	52,0	
	1-4	-	10,5	5,4	3,3	3,8	2,3	3,4	28,6	
Østland kyst	1	5,7	-	1,8	1,7	1,3	0,7	1,4	12,5	
	2	7,7	-	1,5	1,8	1,5	0,7	1,4	14,5	
	3	19,5	-	2,7	4,2	3,8	2,3	3,0	35,4	
	4	40,3	-	4,5	7,4	8,3	5,6	7,2	73,3	
	1-4	11,2	-	1,9	2,5	2,2	1,3	2,0	21,1	
Østland innland	1	9,4	2,9	-	0,7	0,9	0,7	0,7	15,2	
	2	12,0	3,4	-	0,9	1,7	1,3	1,3	20,6	
	3	23,3	7,6	-	3,0	5,1	4,1	5,2	48,3	
	4	55,6	10,7	-	6,3	9,9	9,9	9,1	101,4	
	1-4	15,3	4,3	-	1,4	2,4	2,0	2,1	27,5	
Agder/ Rogaland	1	1,7	2,5	0,3	-	2,6	0,5	1,3	8,9	
	2	3,2	2,5	0,5	-	3,0	0,5	1,3	11,0	
	3	12,1	5,1	1,2	-	8,9	1,8	3,1	32,3	
	4	30,5	8,9	2,4	-	16,0	6,1	6,0	69,8	
	1-4	6,3	3,4	0,7	-	4,8	1,0	1,9	18,2	
Vestlandet	1	2,4	1,9	0,7	2,5	-	1,1	1,2	9,8	
	2	3,7	2,1	0,8	2,7	-	1,4	1,4	12,2	
	3	12,0	4,8	1,8	7,2	-	3,5	4,1	33,4	
	4	23,6	7,0	3,3	13,3	-	8,7	6,3	62,1	
	1-4	6,6	3,0	1,2	4,4	-	2,3	2,3	19,7	
Trøndelag	1	2,8	1,8	1,2	0,9	2,1	-	2,9	11,6	
	2	4,1	2,2	1,3	0,8	2,6	-	3,0	14,0	
	3	13,7	5,3	3,6	3,8	7,4	-	6,8	40,7	
	4	31,3	10,0	4,4	8,1	13,7	-	14,8	82,3	
	1-4	7,8	3,3	1,9	1,9	4,3	-	4,6	23,9	
Nord- Norge	1	4,7	3,2	1,0	1,4	1,9	1,8	-	14,0	
	2	7,9	4,3	1,5	2,8	2,6	2,0	-	19,0	
	3	18,4	9,5	4,8	7,4	8,7	3,0	-	48,9	
	4	25,1	8,4	4,1	7,4	9,5	12,8	-	67,2	
	1-4	10,4	5,3	2,1	3,6	4,0	4,5	-	29,9	

Tabell 6.10. Utflyttingsrater for kvinner 25-44 år etter utdanning og region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Fra	Til	Utd. type	Oslo/Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/Rogal.	Vestlandet	Trøndelag	Nord-Norge	Sum
Oslo/Akershus		1	-	9,1	5,7	1,1	1,5	0,9	1,8	20,1
		2	-	9,6	5,1	2,5	2,9	1,6	2,7	24,5
		3	-	10,7	5,2	5,0	5,0	2,6	4,2	32,6
		4	-	11,4	5,9	6,1	8,9	4,3	6,7	43,3
		1-4	-	10,0	5,3	3,3	3,8	2,0	3,4	27,8
Østland kyst		1	4,1	-	1,6	1,5	1,0	0,5	1,3	10,1
		2	6,3	-	1,4	1,6	1,6	0,8	1,3	13,0
		3	17,8	-	2,8	3,9	3,4	1,8	2,9	32,5
		4	34,6	-	3,4	6,0	6,8	4,0	5,2	60,0
		1-4	9,3	-	1,8	2,2	2,0	1,1	1,8	18,1
Østland innland		1	6,3	3,1	-	0,4	1,1	0,7	0,9	12,6
		2	8,6	3,2	-	1,0	1,6	1,4	1,4	17,2
		3	22,8	7,0	-	2,8	4,6	3,9	3,9	45,0
		4	47,2	9,0	-	5,6	6,5	7,5	7,5	83,2
		1-4	12,3	4,1	-	1,4	2,2	2,0	2,0	23,9
Agder/Rogaland		1	1,4	2,3	0,4	-	2,1	0,4	1,0	7,6
		2	3,1	2,5	0,5	-	3,0	0,6	1,3	10,9
		3	11,1	4,5	1,5	-	7,9	1,6	2,6	29,1
		4	26,2	6,6	2,5	-	15,1	3,7	6,4	60,4
		1-4	5,5	3,0	0,8	-	4,4	0,9	1,7	16,4
Vestlandet		1	1,9	2,2	0,7	2,2	-	0,8	1,3	9,2
		2	3,3	2,1	0,9	2,4	-	1,3	1,2	11,2
		3	11,8	5,1	2,4	7,4	-	3,9	4,3	34,9
		4	22,3	5,1	2,6	10,2	-	5,9	6,5	52,6
		1-4	6,0	2,9	1,3	3,9	-	2,0	2,2	18,2
Trøndelag		1	2,3	2,1	1,1	0,7	1,6	-	2,7	10,4
		2	4,4	2,0	1,5	1,1	2,6	-	2,5	14,1
		3	12,2	5,7	4,0	3,6	7,2	-	6,7	39,4
		4	24,9	6,8	3,9	4,4	11,7	-	11,7	63,3
		1-4	7,0	3,0	2,1	1,8	3,9	-	4,0	21,8
Nord-Norge		1	3,6	3,8	1,1	1,8	1,8	2,3	-	14,4
		2	6,8	4,2	1,4	2,6	2,6	2,8	-	20,5
		3	19,1	8,9	5,6	6,8	8,5	8,1	-	57,1
		4	19,0	7,0	3,6	6,2	7,5	9,5	-	52,8
		1-4	9,1	5,1	2,2	3,4	3,8	4,1	-	27,7

Tabell 6.11. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for menn 16-24 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Fra \ Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	38	26	7	10	7	13	100	
	2	-	38	20	9	10	8	15	100	
	3	-	38	13	16	12	10	11	100	
	4	-	27	14	12	13	13	21	100	
	1-4	-	34	19	10	11	10	17	100	
Østland kyst	1	52	-	10	10	9	5	14	100	
	2	53	-	6	12	10	5	14	100	
	3	59	-	5	10	10	4	12	100	
	4	43	-	7	13	11	9	18	100	
	1-4	48	-	7	12	10	7	16	100	
Østland innland	1	64	19	-	3	4	3	6	100	
	2	61	14	-	4	8	6	7	100	
	3	63	8	-	3	8	3	14	100	
	4	50	12	-	5	9	9	14	100	
	1-4	57	14	-	4	8	7	10	100	
Agder/ Rogaland	1	26	22	4	-	29	3	18	100	
	2	32	21	5	-	22	5	15	100	
	3	46	15	5	-	18	2	14	100	
	4	34	18	3	-	23	8	14	100	
	1-4	33	19	4	-	23	6	15	100	
Vestlandet	1	33	23	6	21	-	8	9	100	
	2	33	14	6	22	-	11	14	100	
	3	49	11	5	18	-	9	8	100	
	4	32	14	6	22	-	13	14	100	
	1-4	33	14	6	22	-	12	13	100	
Trøndelag	1	33	20	6	5	16	-	20	100	
	2	40	13	9	6	15	-	17	100	
	3	52	16	4	6	6	-	16	100	
	4	31	17	7	9	16	-	20	100	
	1-4	35	16	8	7	15	-	19	100	
Nord- Norge	1	43	22	4	8	11	12	-	100	
	2	41	19	5	10	13	12	-	100	
	3	51	12	7	10	7	13	-	100	
	4	30	18	7	15	12	18	-	100	
	1-4	37	19	6	12	12	15	-	100	

Tabell 6.12. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for kvinner 16-24 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Fra \ Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	40	27	7	8	4	13	100	
	2	-	37	20	9	12	8	14	100	
	3	-	39	11	9	15	11	15	100	
	4	-	31	15	11	17	12	14	100	
	1-4	-	35	19	10	13	9	14	100	
Østland kyst	1	51	-	11	12	9	6	11	100	
	2	59	-	8	10	9	4	10	100	
	3	70	-	4	7	7	5	7	100	
	4	55	-	7	11	10	6	11	100	
	1-4	57	-	7	11	9	5	10	100	
Østland innland	1	63	17	-	5	5	5	5	100	
	2	69	13	-	3	6	5	5	100	
	3	70	6	-	3	5	9	7	100	
	4	60	12	-	4	7	8	8	100	
	1-4	65	13	-	4	6	6	6	100	
Agder/ Rogaland	1	32	28	4	-	22	3	11	100	
	2	37	18	4	-	26	4	11	100	
	3	47	14	1	-	27	3	8	100	
	4	39	15	3	-	26	5	12	100	
	1-4	38	17	4	-	26	5	11	100	
Vestlandet	1	31	17	5	23	-	12	13	100	
	2	40	13	6	20	-	11	9	100	
	3	51	9	4	20	-	10	6	100	
	4	40	12	5	20	-	12	10	100	
	1-4	40	13	5	20	-	12	9	100	
Trøndelag	1	37	18	5	6	14	-	20	100	
	2	44	11	7	5	14	-	19	100	
	3	50	18	4	5	10	-	12	100	
	4	38	12	7	7	16	-	19	100	
	1-4	41	12	7	6	15	-	19	100	
Nord- Norge	1	41	17	6	10	12	14	-	100	
	2	48	15	4	9	10	13	-	100	
	3	49	14	5	12	6	15	-	100	
	4	37	16	5	11	12	18	-	100	
	1-4	43	16	5	10	11	16	-	100	

Tabell 6.13. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for menn 25-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Fra \ Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	42	30	6	7	5	10	100	
	2	-	41	23	9	10	7	10	100	
	3	-	34	13	16	16	8	12	100	
	4	-	26	13	13	20	13	17	100	
	1-4	-	37	19	12	13	8	12	100	
Østland kyst	1	46	-	14	13	11	6	11	100	
	2	53	-	10	13	10	5	9	100	
	3	55	-	8	12	11	6	9	100	
	4	55	-	6	10	11	8	10	100	
	1-4	53	-	9	12	11	6	9	100	
Østland innland	1	62	19	-	5	6	4	5	100	
	2	58	17	-	4	8	6	6	100	
	3	48	16	-	6	11	9	11	100	
	4	55	11	-	6	10	10	9	100	
	1-4	56	16	-	5	9	7	8	100	
Agder/ Rogaland	1	19	28	4	-	29	5	14	100	
	2	29	23	4	-	27	4	12	100	
	3	37	16	4	-	28	5	10	100	
	4	44	13	3	-	23	9	9	100	
	1-4	34	19	4	-	27	6	11	100	
Vestlandet	1	24	20	7	25	-	11	13	100	
	2	31	17	7	22	-	11	12	100	
	3	36	14	5	22	-	11	12	100	
	4	38	11	5	21	-	14	10	100	
	1-4	34	15	6	22	-	12	12	100	
Trøndelag	1	24	16	10	8	18	-	25	100	
	2	30	16	9	6	18	-	21	100	
	3	34	13	9	9	18	-	17	100	
	4	38	12	5	10	17	-	18	100	
	1-4	33	14	8	8	18	-	19	100	
Nord- Norge	1	34	23	7	10	14	13	-	100	
	2	36	19	7	13	12	14	-	100	
	3	32	17	8	13	15	14	-	100	
	4	37	12	6	11	14	19	-	100	
	1-4	35	18	7	12	13	15	-	100	

Tabell 6.14. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for kvinner 25-44 år etter utdanning. Årlig gjennomsnitt 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Til Fra		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	45	28	5	7	5	9	100	
	2	-	39	21	10	12	7	11	100	
	3	-	33	16	15	15	8	13	100	
	4	-	26	14	14	21	10	15	100	
	1-4	-	36	19	12	14	7	12	100	
Østland kyst	1	41	-	16	15	10	5	13	100	
	2	48	-	11	13	12	6	10	100	
	3	55	-	8	12	10	5	9	100	
	4	58	-	6	10	11	7	9	100	
	1-4	51	-	10	12	11	6	10	100	
Østland innland	1	50	25	-	4	9	6	7	100	
	2	50	19	-	6	9	8	8	100	
	3	51	16	-	6	10	9	9	100	
	4	57	11	-	7	8	9	9	100	
	1-4	51	17	-	6	9	8	8	100	
Agder/ Rogaland	1	18	30	5	-	28	5	13	100	
	2	29	23	5	-	27	5	12	100	
	3	38	15	5	-	27	5	9	100	
	4	43	11	4	-	25	6	11	100	
	1-4	34	19	5	-	27	5	11	100	
Vestlandet	1	20	24	8	24	-	9	14	100	
	2	30	19	8	21	-	12	10	100	
	3	34	15	7	21	-	11	12	100	
	4	42	10	5	19	-	11	12	100	
	1-4	33	16	7	21	-	11	12	100	
Trøndelag	1	22	20	11	7	15	-	26	100	
	2	31	14	11	8	18	-	18	100	
	3	31	15	10	9	18	-	17	100	
	4	39	11	6	7	18	-	19	100	
	1-4	32	14	9	8	18	-	18	100	
Nord- Norge	1	25	27	7	12	12	16	-	100	
	2	33	20	7	13	13	14	-	100	
	3	33	16	10	12	15	14	-	100	
	4	36	13	7	12	14	18	-	100	
	1-4	33	18	8	12	14	15	-	100	

7. Stabiliteten i flytteratene i de forskjellige utdanningsgruppene over tid

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvordan flytteratene har endret seg over tidsperioden 1986-1989. Både for flytteanalyser og for modellberegninger kan en tidsperiode på 4 år være for kort tid for å fange opp større endringer i flytteratene. Som nevnt i innledningen har vi til nå kun hatt muligheter for å koble flytting og utdanning etter 1985. I de resultatene som presenteres her har vi konsentrert oss om de fire utdanningsgruppene som ble benyttet i kapittel 6. For ikke å presentere for mange inndelinger, nøyer vi oss her med å se på persongruppen 16-44 år. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at flytteratene på et såvidt aggregert nivå kan skjule større årlige endringer i mer disaggregerte person- og utdanningsgrupperinger.

I tabellene 7.1 - 7.3 viser vi hvordan flytteratene har endret seg for personer i aldersgruppen 16-44 år som ikke er under utdanning i flytteåret for de med sin høyeste fullførte utdanning på henholdsvis grunnskolenivå, gymnasnivå og for de med høyere utdanning. I tabell 7.4 viser vi tilsvarende tall for personer 16-44 år som er under utdanning i flytteåret.

Tabellene viser at det for enkelte regioner har vært forholdsvis små endringer i flyttetilbøyeligheten i tidsperioden, mens det for andre regioner har vært betydelige endringer. Tar vi først for oss tabell 7.1, som viser flytterater for personer med utdanning på grunnskolenivå, er det forholdsvis små endringer i de totale utflyttingsratene i regionene, med unntak for Nord-Norge og til en viss grad for Trøndelag og Oslo/Akershus. Nord-Norge skiller seg klart ut med en fallende trend i utflyttingstilbøyeligheten i perioden og med et spesielt sterkt fall i 1989. Trøndelag viser også en betydelig svakere utflyttingstilbøyelighet i 1989, om enn ikke så markert som Nord-Norge. Den noe svakere utflyttingstilbøyeligheten for Oslo/Akershus i 1989 skyldes i sin helhet svakere utflyttingstilbøyelighet for flyttinger til de øvrige Østlandsregionene. For Nord-Norge synes den svakere utflyttingstilbøyeligheten å berøre de fleste regioner med et visst unntak for Østlandet utenom Oslo/Akershus. Trøndelags svakere utflyttingsrater berører samtlige tilflyttingsregioner.

For personer med utdanning på gymnasnivå (tabell 7.2) synes endringene i den totale utflyttings-

tilbøyelighet å være noe større enn for grunnskolenivået. Trenden med lavere utflyttingstilbøyelighet i 1989 er gjennomgående i alle regionene. Nord-Norge viser også her den største endringen etterfulgt av Oslo/Akershus, det indre Østlandet og Trøndelag. Ved siden av Østlandet kyst synes den lavere utflyttingstilbøyeligheten i 1989 først og fremst å ramme innflyttingene til Oslo/Akershus. Nord-Norge er derimot blitt lite berørt av nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten i de andre regionene.

For personer med høyere utdanning (tabell 7.3) er også trenden mot lavere utflyttingsrater i 1989 nesten gjennomgående. Det indre Østlandet og Nord-Norge viser de største endringene her. Innflyttingene til Oslo/Akershus synes å ha blitt noe mindre rammet i forhold til innflyttingene til andre regioner enn hva tilfellet var på gymnasnivået. Østlandet kyst synes å være den regionen som mest gjennomgående er blitt rammet av nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten fra de øvrige regionene. Til tross for en lavere utflyttingstilbøyelighet i andre regioner i 1989, synes Nord-Norge å ha høstet gevinster her, ved at utflyttingsratene som ender opp i Nord-Norge har økt både fra Oslo/Akershus og Trøndelag.

Lavere utflyttingstilbøyelighet i 1989 gjelder også for personer under utdanning (tabell 7.4), men endringene synes å være noe mindre her enn for personer som ikke er under utdanning i flytteåret. De endringene som har forekommet har i betydelig grad gått ut over innflyttingene til Oslo/Akershus.

Lavere utflyttingstilbøyelighet mot slutten av undersøkelsesperioden gjelder som vi har sett alle utdanningsgruppene vi opererer med her. Nedgangen i flyttetilbøyelighet må ses i sammenheng med tiltagende problemer på arbeidsmarkedet mot slutten av 1980-tallet. Arbeidsledigheten har vært stigende i hele landet, men sterkest i de mest sentrale arbeidsmarkedsregionene. Det vil si i de samme regionene som mottok de største flyttestrømmene i begynnelsen av undersøkelsesperioden. Som vi har sett er det Oslo/Akershus som er blitt sterkest berørt av den nærmest generelle nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten i regionene. De øvrige regionene, bortsett fra Nord-Norge og til en viss grad det indre Østlandet, er også blitt berørt ved at nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten i andre regioner har ført

til lavere innflytting. Nord-Norge skiller seg klart ut, ved at regionen ved siden av å ha den sterkeste nedgang i utflyttingstilbøyelighet i 1989 i liten grad er blitt berørt av nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten i de øvrige regionene. Nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten i Nord-Norge må nok ses i sammenheng med den vanskeligere arbeidsmarkedssituasjonen i andre deler av landet, og da spesielt i Oslo/Akershus, som er den største mottaker av flyttere fra Nord-Norge. På den annen side har Nord-Norge fått et stort tilbakeflyttingspotensiale i andre regioner på grunn av meget stor utflytting tidligere på 1980-tallet. At tilbøyeligheten til å flytte til Nord-Norge fra de øvrige regionene ikke har endret seg vesentlig mot slutten av 1980-tallet, må nok i tillegg til arbeidsmarkedssituasjonen ses i sammenheng med dette store tilbakeflyttingspotensialet. Noe av det samme som her er beskrevet for Nord-Norge synes også å gjelde for den indre Østlandsregionen.

Som en hypotese kunne man muligens forvente endringer i forskjeller i flyttetilbøyeligheten mellom personer som ikke er under utdanning og personer som er under utdanning når arbeidsmarkedssituasjonen endrer seg vesentlig. At flyttetilbøyeligheten hos personer som ikke er under utdanning går ned når arbeidsmarkedssituasjonen generelt blir dårligere synes forståelig, ved at det blir færre ledige jobber å flytte til samtidig som det er en tendens til at flere velger å beholde de jobbene de allerede har. I tider med økt arbeidsledighet, og spesielt økt ungdomsarbeidsledighet, skulle man på den annen side forvente at flere personer vil ta utdanning. Dette kan gi økt flyttetilbøyelighet for personer under utdanning. Som vi har sett i tabell 7.4 kan vi muligens skimte en viss tendens til dette i 1989, ved at nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten hos personer under utdanning synes å være noe mer moderat enn hos personer som ikke er under utdanning i flytteåret. Med den vanskelige arbeidsmarkedssituasjonen også i 1990 og 1991 vil det derfor være av stor interesse å kunne forlenge denne delen av flytteanalysen når endelige flytte- og utdanningsdata vil foreligge for denne perioden.

På den annen side er det ikke sikkert at økt antall personer under utdanning vil gi større flyttetilbøyelighet innen gruppen. Flyttetilbøyeligheten måles som antall flyttere pr. 1000 innbyggere i den samme gruppen. Hvis antall flyttere innen gruppen øker i samme takt som antall personer innen gruppen, vil flyttetilbøyeligheten bli uendret, mens flytteomfanget vil øke. I den grad vi kan få både økt flyttetilbøyelighet i og økt flytteomfang av personer un-

der utdanning, vil dette gi størst økning i netto innflytting for de regionene som har de fleste utdanningsplassene. Som vi har sett tidligere i rapporten er det Oslo/Akershus som er den klart største mottaker av flyttere under utdanning. I den grad en vanskelig arbeidsmarkedssituasjon med økt arbeidsledighet substitueres med økt antall personer under utdanning, vil Oslo/Akershus kunne kompensere noe av den reduksjonen regionen får i såkalte "arbeidsmarkedsrelaterte" innflyttinger med en økning i innflyttingene hos personer under utdanning. Som vi har sett har imidlertid ikke dette skjedd innen utgangen av 1980-tallet. Hvordan situasjonen har vært i 1990 og spesielt i 1991 gjenstår altså å undersøke.

Helt tilslutt i dette kapitlet vil vi se litt nærmere på hvor stabil strukturen i flyttetilbøyeligheten er mellom regioner over tid. Det er viktig i modell-sammenheng å finne ut om endringer i flytteratene fra hver av regionene får proporsjonale virkninger for tilflyttingen til de øvrige regionene eller ikke. Selv stabile utflyttingsrater fra enkelte av regionene over tid kan medføre endret regional struktur i flyttemønsteret avhengig av om det er ustabilitet i andre regioners utflyttingsrater dekomponert etter tilflyttingsregion. Som vi allerede har sett i beskrivelsen av resultatene i tabellene 7.1 - 7.4 har det i tidsperioden foregått regionale strukturendringer i utflyttingsratene målt etter tilflyttingsregion, ved at endringer i utflyttingsratene har fått forskjellige virkninger på tilflyttingsregionene. For lettere å kunne få en oversikt over hvordan denne strukturen har endret seg i flytteratene mellom hver av regionene, har vi på tilsvarende måte som i kapittel 6 laget en prosentvis fordeling av utflyttingsratene etter tilflyttingsregion. Resultatene presenteres i tabellene 7.5 - 7.8.

Tabellene viser at endringene i utflyttingsratene i tidsperioden ikke har vært proporsjonale over tilflyttingsregionene. Som vi har beskrevet over synes Nord-Norge og til dels det Indre Østlandet i mindre grad å ha blitt utsatt for den nærmest generelle nedgang i utflyttingsratene fra andre regioner mot slutten av undersøkelsesperioden. Dette gjenspeiles i tabellene 7.5 - 7.8 ved at regionene har en tendens til å øke sine andeler av de totale utflyttingsandelene fra andre regioner. På tilsvarende måte ser vi at Østlandet kyst gjennomgående har fått lavere andeler av utflyttingsratene fra andre regioner når det gjelder flyttere med høyere utdanning, og at Oslo/Akershus har fått en betydelig reduksjon i utflyttingsratene fra andre regioner for flyttere under utdanning mot slutten av undersøkelsesperioden.

Tabell 7.1. Utflyttingsrater for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på grunnskolenivå. Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.

Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Fra										
Oslo/ Akershus	1986	-	10,1	7,5	1,5	1,9	1,0	2,4	24,5	
	1987	-	11,4	7,6	1,4	1,9	1,4	2,6	26,4	
	1988	-	10,9	7,5	1,6	1,9	1,3	3,0	26,3	
	1989	-	9,3	5,6	1,5	2,0	1,2	2,9	22,5	
	86-89	-	10,5	7,1	1,5	1,9	1,2	2,7	25,0	
Østland kyst	1986	6,3	-	1,4	2,0	1,4	0,6	1,5	13,3	
	1987	6,5	-	2,1	1,7	1,6	0,9	2,0	14,7	
	1988	7,3	-	2,3	2,1	1,5	0,9	2,0	16,0	
	1989	7,1	-	2,0	1,8	1,2	0,9	1,5	14,6	
	86-89	6,8	-	1,9	1,9	1,4	0,8	1,8	14,6	
Østland innland	1986	9,8	3,3	-	0,7	1,4	0,9	0,9	17,0	
	1987	10,4	3,9	-	0,8	1,1	0,9	0,9	17,8	
	1988	11,2	4,1	-	1,2	1,2	0,7	1,4	19,8	
	1989	12,0	3,4	-	0,4	1,0	0,8	1,1	18,8	
	86-89	10,8	3,7	-	0,8	1,2	0,8	1,1	18,3	
Agder/ Rogaland	1986	2,4	3,0	0,4	-	2,6	0,5	1,1	10,0	
	1987	2,3	2,7	0,4	-	2,8	0,5	1,5	10,2	
	1988	2,5	2,4	0,5	-	3,4	0,4	1,3	10,6	
	1989	2,3	3,4	0,5	-	2,4	0,5	1,7	10,8	
	86-89	2,4	2,9	0,5	-	2,8	0,5	1,4	10,4	
Vestlandet	1986	3,2	2,5	0,9	3,3	-	1,3	1,3	12,5	
	1987	3,1	2,8	0,7	2,8	-	1,3	1,5	12,1	
	1988	2,5	2,3	0,7	2,5	-	1,1	1,8	10,9	
	1989	3,1	2,1	0,9	2,5	-	1,0	1,4	11,0	
	86-89	3,0	2,4	0,8	2,8	-	1,2	1,5	11,7	
Trøndelag	1986	4,1	2,4	1,2	1,1	2,5	-	3,1	14,5	
	1987	4,3	3,0	1,3	1,1	2,6	-	3,5	15,8	
	1988	4,2	3,2	1,5	1,0	2,6	-	3,9	16,4	
	1989	3,7	2,0	1,1	0,7	1,5	-	3,1	12,0	
	86-89	4,1	2,7	1,3	1,0	2,3	-	3,4	14,7	
Nord- Norge	1986	7,2	5,0	1,5	1,8	2,6	3,0	-	21,1	
	1987	6,5	5,1	1,2	2,3	2,5	2,6	-	20,3	
	1988	6,9	3,4	1,0	2,0	2,4	2,5	-	18,2	
	1989	5,1	3,2	1,1	1,4	1,7	2,1	-	14,6	
	86-89	6,5	4,2	1,2	1,9	2,3	2,6	-	18,7	

Tabell 7.2. Utflyttingsrater for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på gymnasnivå. Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.

Fra	Til	Utd.	Oslo/	Østl.	Østl.	Agder/	Vest-	Trønde-	Nord-	Sum
		type	Akersh.	kyst	innl.	Rogal.	landet	lag	Norge	
Oslo/ Akershus	1986	-	10,5	5,9	2,8	3,1	1,9	2,9	27,1	
	1987	-	12,2	6,1	2,5	3,2	2,3	3,2	29,5	
	1988	-	11,8	6,5	3,0	3,5	2,2	3,6	30,5	
	1989	-	9,6	5,2	2,2	2,4	1,9	3,3	24,5	
	86-89	-	11,0	5,9	2,6	3,0	2,1	3,3	27,9	
Østland kyst	1986	9,4	-	1,5	2,3	1,9	0,9	1,7	17,7	
	1987	9,3	-	1,6	2,1	2,0	0,9	2,0	18,1	
	1988	9,8	-	1,7	2,4	2,0	1,0	2,0	18,9	
	1989	9,7	-	1,7	1,7	1,5	0,9	1,7	17,1	
	86-89	9,6	-	1,6	2,1	1,9	0,9	1,9	18,0	
Østland innland	1986	15,9	4,0	-	1,0	1,9	1,7	1,5	25,9	
	1987	16,8	4,6	-	1,1	1,9	1,8	1,5	27,7	
	1988	16,3	4,5	-	1,4	2,7	1,9	2,1	28,9	
	1989	15,1	3,7	-	1,0	1,9	1,5	1,7	24,9	
	86-89	16,0	4,2	-	1,1	2,1	1,7	1,7	26,9	
Agder/ Rogaland	1986	4,5	3,2	0,7	-	3,6	0,6	1,5	14,1	
	1987	5,1	3,1	0,6	-	4,3	0,7	1,7	15,6	
	1988	4,2	3,0	0,6	-	3,4	0,7	1,7	13,5	
	1989	3,7	2,7	0,6	-	3,1	0,6	1,9	12,6	
	86-89	4,4	3,0	0,6	-	3,6	0,7	1,7	13,9	
Vestlandet	1986	5,4	2,5	1,3	3,8	-	1,9	1,8	16,6	
	1987	6,0	2,8	1,1	3,4	-	2,0	1,9	17,2	
	1988	5,2	2,6	1,0	3,3	-	1,8	1,7	15,6	
	1989	4,6	2,3	1,0	3,1	-	1,6	1,8	14,4	
	86-89	5,3	2,5	1,1	3,4	-	1,8	1,8	15,9	
Trøndelag	1986	7,1	3,2	1,9	1,4	3,6	-	3,9	21,2	
	1987	7,6	3,0	1,8	1,2	3,4	-	4,1	21,2	
	1988	6,8	2,7	1,5	1,0	3,1	-	3,2	18,4	
	1989	5,7	1,5	1,6	1,1	2,6	-	3,4	15,9	
	86-89	6,8	2,6	1,7	1,2	3,2	-	3,6	19,2	
Nord- Norge	1986	12,7	6,6	1,9	3,7	3,9	3,9	-	32,7	
	1987	12,6	5,8	1,7	3,5	3,7	4,2	-	31,4	
	1988	11,5	5,0	1,6	3,4	3,5	4,3	-	29,2	
	1989	8,7	3,8	1,6	2,4	2,6	3,2	-	22,3	
	86-89	11,4	5,3	1,7	3,2	3,4	3,9	-	28,9	

**Tabell 7.3. Utflyttingsrater for personer 16-44 år med høyere utdanning.
Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.**

Til Fra		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1986	-	10,5	4,4	5,2	5,3	2,7	4,0	32,1	
	1987	-	11,5	4,8	5,1	5,4	2,8	3,8	33,4	
	1988	-	11,4	5,3	4,9	5,2	2,4	4,2	33,3	
	1989	-	10,4	4,5	5,0	4,6	2,5	4,3	31,3	
	86-89	-	10,9	4,7	5,0	5,1	2,6	4,1	32,5	
Østland kyst	1986	21,2	-	2,7	4,9	4,2	2,6	3,0	38,5	
	1987	21,1	-	2,7	4,5	3,9	2,2	2,9	37,2	
	1988	20,4	-	3,0	4,5	3,6	1,9	3,2	36,6	
	1989	18,7	-	2,6	3,0	3,3	1,8	3,6	33,1	
	86-89	20,3	-	2,8	4,2	3,7	2,1	3,2	36,3	
Østland innland	1986	27,8	9,3	-	4,0	6,5	4,9	4,3	56,8	
	1987	28,5	7,5	-	2,9	3,5	4,4	3,9	50,8	
	1988	24,1	7,6	-	3,1	6,1	4,1	6,2	51,3	
	1989	23,6	5,4	-	1,9	4,1	3,5	5,5	44,0	
	86-89	26,0	7,4	-	3,0	5,0	4,2	5,0	50,6	
Agder/ Rogaland	1986	12,8	5,6	1,5	-	9,7	2,1	3,3	34,9	
	1987	12,9	5,2	1,7	-	9,6	1,7	3,5	34,6	
	1988	13,0	5,0	1,4	-	8,2	1,8	2,5	31,8	
	1989	11,1	4,3	1,0	-	7,7	1,3	2,8	28,2	
	86-89	12,4	5,0	1,4	-	8,8	1,7	3,1	32,4	
Vestlandet	1986	13,5	5,5	2,0	9,0	-	4,1	3,4	37,5	
	1987	12,9	5,1	2,0	7,9	-	4,1	4,8	36,8	
	1988	12,7	5,2	1,8	6,7	-	3,7	4,3	34,4	
	1989	12,3	4,1	2,5	6,7	-	3,5	4,3	33,5	
	86-89	12,8	5,0	2,1	7,6	-	3,8	4,2	35,5	
Trøndelag	1986	16,8	6,6	3,6	5,4	8,0	-	6,4	46,8	
	1987	14,9	5,9	4,4	3,8	8,5	-	7,4	44,9	
	1988	12,5	6,0	3,7	2,5	6,4	-	6,2	37,2	
	1989	12,8	5,1	3,5	3,5	6,4	-	7,6	39,0	
	86-89	14,2	5,9	3,8	3,8	7,3	-	6,9	41,9	
Nord- Norge	1986	20,4	11,3	5,4	8,7	11,0	9,3	-	66,1	
	1987	21,4	10,6	5,7	6,8	7,9	8,3	-	60,8	
	1988	19,8	8,5	5,3	7,0	8,7	9,0	-	58,3	
	1989	18,4	7,3	4,3	6,8	7,0	7,0	-	50,7	
	86-89	20,0	9,4	5,2	7,3	8,6	8,4	-	58,9	

**Tabell 7.4. Utflyttingsrater for personer 16-44 år under utdanning.
Etter region. 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.**

Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Fra										
Oslo/ Akershus	1986	-	8,4	3,9	3,9	5,4	3,3	4,9	29,7	
	1987	-	8,6	3,9	3,5	4,8	3,6	4,9	29,3	
	1988	-	7,6	4,3	3,8	5,7	3,8	4,9	30,2	
	1989	-	7,9	4,2	3,2	4,7	3,3	4,7	27,9	
	86-89	-	8,1	4,1	3,6	5,2	3,5	4,8	29,3	
Østland kyst	1986	17,2	-	1,8	4,1	3,4	2,2	3,2	31,8	
	1987	15,8	-	2,0	2,6	3,2	2,3	3,4	29,3	
	1988	15,5	-	1,7	3,6	3,4	2,2	4,0	30,4	
	1989	14,8	-	2,2	3,1	3,1	2,0	4,0	29,2	
	86-89	15,8	-	1,9	3,3	3,3	2,2	3,6	30,2	
Østland innland	1986	24,0	5,4	-	2,5	3,3	4,1	4,0	43,3	
	1987	24,3	4,4	-	1,9	3,3	3,7	4,1	41,7	
	1988	23,6	4,7	-	2,3	3,9	3,6	3,7	41,8	
	1989	18,5	4,4	-	2,0	2,8	2,6	4,2	34,5	
	86-89	22,5	4,7	-	2,1	3,3	3,5	4,0	40,2	
Agder/ Rogaland	1986	11,0	3,8	0,9	-	6,2	1,6	2,5	26,1	
	1987	10,9	3,8	0,9	-	7,7	2,0	2,8	28,3	
	1988	10,4	4,1	0,9	-	6,5	1,6	3,3	26,8	
	1989	10,3	3,9	0,9	-	6,0	2,0	3,6	26,6	
	86-89	10,6	3,9	0,9	-	6,6	1,8	3,1	26,9	
Vestlandet	1986	12,0	3,9	1,5	6,9	-	3,5	3,2	30,9	
	1987	11,1	3,5	1,6	5,6	-	3,5	2,9	28,1	
	1988	10,8	3,0	1,3	5,5	-	3,3	3,0	26,9	
	1989	8,0	2,8	1,3	4,9	-	3,6	3,2	23,9	
	86-89	10,4	3,3	1,4	5,7	-	3,5	3,1	27,4	
Trøndelag	1986	14,8	4,6	2,7	3,1	6,2	-	6,4	37,7	
	1987	13,8	4,8	2,3	2,9	5,5	-	6,6	35,9	
	1988	12,8	4,5	2,1	2,6	6,1	-	7,2	35,3	
	1989	10,8	4,3	2,3	2,9	5,6	-	6,7	32,6	
	86-89	13,0	4,6	2,4	2,9	5,8	-	6,7	35,3	
Nord- Norge	1986	14,7	6,7	2,3	5,0	5,0	6,8	-	40,6	
	1987	13,0	6,6	2,1	4,4	5,1	6,3	-	37,5	
	1988	13,8	5,0	2,4	4,1	4,6	7,0	-	36,9	
	1989	9,8	4,8	2,2	4,7	4,2	6,7	-	32,5	
	86-89	12,8	5,8	2,3	4,5	4,7	6,7	-	36,8	

Tabell 7.5. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på grunnskolenivå. 1986-1989.

Til		År	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Fra										
Oslo/ Akershus	1986	-	41	31	6	8	4	10	100	
	1987	-	43	29	5	7	5	10	100	
	1988	-	42	29	6	7	5	11	100	
	1989	-	41	25	7	9	5	13	100	
	86-89	-	42	28	6	8	5	11	100	
Østland kyst	1986	48	-	10	15	11	4	11	100	
	1987	44	-	14	12	11	6	13	100	
	1988	46	-	14	13	9	6	12	100	
	1989	49	-	14	12	8	6	11	100	
	86-89	46	-	13	13	10	5	12	100	
Østland innland	1986	58	19	-	4	8	5	5	100	
	1987	58	22	-	4	6	5	5	100	
	1988	57	21	-	6	6	4	7	100	
	1989	64	18	-	2	5	5	6	100	
	86-89	59	20	-	4	6	5	6	100	
Agder/ Rogaland	1986	24	30	4	-	26	5	11	100	
	1987	23	26	4	-	27	4	15	100	
	1988	23	23	4	-	32	4	13	100	
	1989	21	32	5	-	23	4	16	100	
	86-89	23	28	4	-	27	5	14	100	
Vestlandet	1986	26	20	7	26	-	10	11	100	
	1987	25	23	6	23	-	11	12	100	
	1988	23	21	6	23	-	10	16	100	
	1989	29	19	8	22	-	9	12	100	
	86-89	26	21	7	24	-	10	13	100	
Trøndelag	1986	29	17	8	8	17	-	21	100	
	1987	27	19	8	7	17	-	22	100	
	1988	25	20	9	6	16	-	24	100	
	1989	31	16	9	6	13	-	25	100	
	86-89	28	18	9	7	16	-	23	100	
Nord- Norge	1986	34	23	7	9	12	14	-	100	
	1987	32	25	6	12	12	13	-	100	
	1988	38	18	5	11	13	14	-	100	
	1989	35	22	8	9	12	15	-	100	
	86-89	35	22	7	10	12	14	-	100	

Tabell 7.6. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år med høyeste fullførte utdanning på gymnasnivå. 1986-1989.

Til Fra		År	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1986	-	39	22	10	12	7	11	100	
	1987	-	41	21	8	11	8	11	100	
	1988	-	39	21	10	11	7	12	100	
	1989	-	39	21	9	10	8	13	100	
	86-89	-	39	21	9	11	7	12	100	
Østland kyst	1986	53	-	8	13	10	5	10	100	
	1987	52	-	9	12	11	5	11	100	
	1988	52	-	9	13	11	5	11	100	
	1989	56	-	10	10	9	5	10	100	
	86-89	53	-	9	12	10	5	10	100	
Østland innland	1986	61	15	-	4	7	7	6	100	
	1987	61	17	-	4	7	7	6	100	
	1988	56	16	-	5	9	7	7	100	
	1989	61	15	-	4	8	6	7	100	
	86-89	60	16	-	4	8	6	6	100	
Agder/ Rogaland	1986	32	23	5	-	26	4	11	100	
	1987	33	20	4	-	28	5	11	100	
	1988	31	22	4	-	25	5	12	100	
	1989	29	21	5	-	25	5	15	100	
	86-89	31	21	5	-	26	5	12	100	
Vestlandet	1986	33	15	8	23	-	11	11	100	
	1987	35	16	6	20	-	12	11	100	
	1988	33	17	7	21	-	11	11	100	
	1989	32	16	7	22	-	11	12	100	
	86-89	33	16	7	21	-	11	11	100	
Trøndelag	1986	34	15	9	7	17	-	18	100	
	1987	36	14	9	6	16	-	19	100	
	1988	37	15	8	6	17	-	17	100	
	1989	36	10	10	7	17	-	21	100	
	86-89	36	14	9	6	17	-	19	100	
Nord- Norge	1986	39	20	6	11	12	12	-	100	
	1987	40	19	5	11	12	13	-	100	
	1988	39	17	6	12	12	15	-	100	
	1989	39	17	7	11	12	14	-	100	
	86-89	39	18	6	11	12	13	-	100	

Tabell 7.7. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år med høyere utdanning. 1986-1989.

Til		År	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Fra										
Oslo/ Akershus	1986	-	33	14	16	17	8	12	100	
	1987	-	34	14	15	16	8	11	100	
	1988	-	34	16	15	15	7	13	100	
	1989	-	33	14	16	15	8	14	100	
	86-89	-	34	15	15	16	8	13	100	
Østland kyst	1986	55	-	7	13	11	7	8	100	
	1987	57	-	7	12	10	6	8	100	
	1988	56	-	8	12	10	5	9	100	
	1989	57	-	8	9	10	6	11	100	
	86-89	56	-	8	12	10	6	9	100	
Østland innland	1986	49	16	-	7	11	9	8	100	
	1987	56	15	-	6	7	9	8	100	
	1988	47	15	-	6	12	8	12	100	
	1989	54	12	-	4	9	8	13	100	
	86-89	51	15	-	6	10	8	10	100	
Agder/ Rogaland	1986	37	16	4	-	28	6	10	100	
	1987	37	15	5	-	28	5	10	100	
	1988	41	16	4	-	26	6	8	100	
	1989	39	15	3	-	27	5	10	100	
	86-89	38	16	4	-	27	5	9	100	
Vestlandet	1986	36	15	5	24	-	11	9	100	
	1987	35	14	5	22	-	11	13	100	
	1988	37	15	5	19	-	11	13	100	
	1989	37	12	7	20	-	11	13	100	
	86-89	36	14	6	21	-	11	12	100	
Trøndelag	1986	36	14	8	12	17	-	14	100	
	1987	33	13	10	9	19	-	16	100	
	1988	33	16	10	7	17	-	17	100	
	1989	33	13	9	9	16	-	20	100	
	86-89	34	14	9	9	17	-	16	100	
Nord- Norge	1986	31	17	8	13	17	14	-	100	
	1987	35	17	9	11	13	14	-	100	
	1988	34	15	9	12	15	15	-	100	
	1989	36	14	8	13	14	14	-	100	
	86-89	34	16	9	12	15	14	-	100	

Tabell 7.8. Prosentvis fordeling av utflyttingsrater på tilflyttingsregion for personer 16-44 år under utdanning. 1986-1989.

Til		År	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Fra										
Oslo/ Akershus	1986	-	28	13	13	18	11	16	100	
	1987	-	29	13	12	17	12	17	100	
	1988	-	25	14	13	19	13	16	100	
	1989	-	28	15	11	17	12	17	100	
	86-89	-	28	14	12	18	12	17	100	
Østland kyst	1986	54	-	6	13	11	7	10	100	
	1987	54	-	7	9	11	8	12	100	
	1988	51	-	6	12	11	7	13	100	
	1989	51	-	8	11	11	7	14	100	
	86-89	52	-	6	11	11	7	12	100	
Østland innland	1986	55	12	-	6	8	9	9	100	
	1987	58	10	-	4	8	9	10	100	
	1988	56	11	-	5	9	9	9	100	
	1989	54	13	-	6	8	8	12	100	
	86-89	56	12	-	5	8	9	10	100	
Agder/ Rogaland	1986	42	14	4	-	24	6	10	100	
	1987	39	14	3	-	27	7	10	100	
	1988	39	15	3	-	24	6	12	100	
	1989	39	15	3	-	22	7	13	100	
	86-89	40	14	3	-	24	7	11	100	
Vestlandet	1986	39	12	5	22	-	11	10	100	
	1987	39	12	6	20	-	12	10	100	
	1988	40	11	5	20	-	12	11	100	
	1989	34	12	6	21	-	15	13	100	
	86-89	38	12	5	21	-	13	11	100	
Trøndelag	1986	39	12	7	8	16	-	17	100	
	1987	38	13	6	8	15	-	18	100	
	1988	36	13	6	7	17	-	20	100	
	1989	33	13	7	9	17	-	20	100	
	86-89	37	13	7	8	17	-	19	100	
Nord- Norge	1986	36	17	6	12	12	17	-	100	
	1987	35	18	6	12	14	17	-	100	
	1988	37	13	7	11	13	19	-	100	
	1989	30	15	7	14	13	21	-	100	
	86-89	35	16	6	12	13	18	-	100	

8. Omfanget av de regionale flyttingene i de forskjellige utdanningsgruppene

I kapittel 6 og 7 har vi undersøkt flyttestilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene ut fra utdanningsspesifikke flyttestrømmer mellom regioner og stabiliteten i disse rater over tid. Flyttestilbøyeligheten i hver utdanningsgruppe sier likevel ikke alt om selve omfanget av flyttestrømmene mellom regionene. Omfanget av flyttestrømmene bestemmes i tillegg til selve flyttestrømmene av befolkningsstørrelsen i hver av utdanningsgruppene i hver av regionene. Som vi så i kapittel 5 er det betydelige forskjeller mellom regionene når det gjelder utdanningsstruktur i befolkningen.

I tabellene 8.1 - 8.3 har vi vist hvor store flyttestrømmene er mellom par av regioner i 1986-1989 for hver av de 4 utdanningsgruppene. Tallene viser totale flyttestrømmer etter fra- og tilflyttingsregion for hele tidsperioden 1986-1989. Som vi ser av tabell 8.1, som viser flyttestrømmer for persongruppen 16-44 år, er det forskjeller i sammensetningen i flyttestrømmene fra hver av regionene. Flyttegruppene som ikke er under utdanning viser her omtrent samme innbyrdes struktur som i utdanningsstrukturen hos flytterne i kapittel 5, selv nå etter at flyttere som er under utdanning er skilt ut som egen gruppe. Blant flyttere som ikke er under utdanning, domineres flyttestrømmene av flyttere med sin høyeste utdanning på gymnasnivå etterfulgt av flyttere med høyere utdanning, mens flyttere med utdanning på grunnskolenivå utgjør de minste flyttestrømmene. Dette flyttemønsteret er gjennomgående i samtlige regionale flytteinteraksjoner i matrisen når vi ser bort fra flyttinger fra Østlandet kyst til det indre Østlandet, der flyttestrømmene av personer med utdanning på grunnskolenivå og for de med høyere utdanning er omtrent like store.

Når det gjelder flyttere under utdanning, så ut-

gjør disse ulike andeler av flyttestrømmene fra de forskjellige regionene. I Oslo/Akershus utgjør utflyttingene av personer under utdanning om lag halvparten av utflyttingene hos personer med utdanning på gymnasnivå. Utflyttingsstrømmen av de under utdanning er også en del mindre enn utflyttingen hos personer med høyere utdanning. Fra begge de øvrige Østlandsregionene og fra Nord-Norge utgjør flyttere under utdanning den nest største flyttegruppen, og omfanget av flyttestrømmene fra denne gruppen er om lag 3/4 av flytteomfanget i den største flyttegruppen, som altså er de med utdanning på gymnasnivå. De tre siste regionene Agder/Rogaland, Vestlandet og Trøndelag skiller seg klart ut her, ved at utflyttingsstrømmene hos flyttere under utdanning er nesten like store som utflyttingen hos personer med utdanning på gymnasnivå. Det er vanskelig å gi noen entydige konklusjoner her, men det er av interesse å konstatere at utflyttingsstrømmene av personer under utdanning har et relativt sett mindre omfang fra Oslo/Akershus enn de har fra de andre "utdanningsregionene" Vestlandet og Trøndelag.

I tabellene 8.2 og 8.3 har vi delt samtlige flyttestrømmer i tabell 8.1 etter kjønn. Ser vi på den totale utflyttingen fra hver av regionene, er det små kjønnsmessige forskjeller i strukturen mellom de fire utdanningsgruppene. Ellers gjenspeiles de forskjeller vi har funnet tidligere også i de absolutte flyttestrømmer, ved at kvinner synes å utgjøre en noe større andel av flytterne med utdanning på gymnasnivå og av flytterne under utdanning, mens menn utgjør en noe større andel av flytterne med høyere utdanning. Går vi derimot ned og ser på hver enkelt av de regionale flytteinteraksjoner er ikke dette bildet like entydig, men hovedtendensen er den samme som i de totale utflyttingsstrømmene.

Tabell 8.1. Ut- og innflytting for personer 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning 4 = under utdanning.

Til Fra		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	2.322	1.574	338	432	278	600	5.544	
	2	-	7.454	4.014	1.762	2.064	1.395	2.210	18.899	
	3	-	3.680	1.589	1.695	1.726	871	1.381	10.942	
	4	-	2.685	1.346	1.190	1.708	1.151	1.605	9.685	
	1-4	-	16.141	8.523	4.985	5.930	3.695	5.796	45.070	
Østland kyst	1	1.680	-	478	468	357	198	433	3.614	
	2	6.424	-	1.089	1.440	1.249	620	1.253	12.075	
	3	3.466	-	470	717	637	360	539	6.189	
	4	4.842	-	591	1.024	1.000	668	1.118	9.243	
	1-4	16.412	-	2.628	3.649	3.243	1.846	3.343	31.121	
Østland innland	1	1.314	445	-	92	140	102	129	2.222	
	2	4.574	1.196	-	319	599	494	488	7.670	
	3	1.655	474	-	188	320	270	319	3.226	
	4	3.086	646	-	294	456	477	550	5.509	
	1-4	10.629	2.761	-	893	1.515	1.343	1.486	18.627	
Agder/ Rogaland	1	368	445	69	-	438	70	221	1.611	
	2	2.117	1.449	305	-	1.755	319	829	6.774	
	3	1.662	670	181	-	1.172	228	406	4.319	
	4	2.372	870	207	-	1.467	404	683	6.003	
	1-4	6.519	3.434	762	-	4.832	1.021	2.139	18.707	
Vestlandet	1	574	471	155	535	-	223	286	2.244	
	2	3.195	1.534	655	2.065	-	1.089	1.070	9.608	
	3	2.245	871	364	1.323	-	672	732	6.207	
	4	3.384	1.068	461	1.850	-	1.120	992	8.875	
	1-4	9.398	3.944	1.635	5.773	-	3.104	3.080	26.934	
Trøndelag	1	380	249	117	91	216	-	315	1.368	
	2	2.131	811	538	372	994	-	1.139	5.985	
	3	1.202	499	321	320	619	-	585	3.546	
	4	2.150	756	390	476	969	-	1.113	5.854	
	1-4	5.863	2.315	1.366	1.259	2.798	-	3.152	16.753	
Nord- Norge	1	1.033	672	194	305	372	412	-	2.988	
	2	4.228	1.970	630	1.201	1.270	1.445	-	10.744	
	3	1.810	853	469	663	775	761	-	5.331	
	4	2.670	1.204	473	949	987	1.401	-	7.684	
	1-4	9.741	4.699	1.766	3.118	3.404	4.019	-	26.747	
Sum			58.562	33.294	16.680	19.677	21.722	15.028	18.996	183.959

Tabell 8.2. Ut- og innflytting for menn 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Til Fra		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	1.151	819	178	223	160	312	2.843	
	2	-	3.449	1.869	748	842	629	955	8.492	
	3	-	1.898	744	903	902	440	687	5.574	
	4	-	1.142	579	535	724	554	815	4.349	
	1-4	-	7.640	4.011	2.364	2.691	1.783	2.769	21.258	
Østland kyst	1	875	-	231	226	182	98	219	1.831	
	2	3.117	-	518	730	591	300	644	5.900	
	3	1.826	-	244	389	349	206	290	3.304	
	4	2.068	-	280	493	475	362	617	4.295	
	1-4	7.886	-	1.273	1.838	1.597	966	1.770	15.330	
Østland innland	1	719	215	-	50	60	46	60	1.150	
	2	2.259	591	-	156	315	230	251	3.802	
	3	825	250	-	98	171	133	186	1.663	
	4	1.315	295	-	144	231	237	300	2.522	
	1-4	5.118	1.351	-	448	777	646	797	9.137	
Agder/ Rogaland	1	170	208	30	-	232	36	121	797	
	2	964	715	145	-	809	147	419	3.199	
	3	900	376	92	-	648	127	236	2.379	
	4	1.093	432	94	-	646	231	325	2.821	
	1-4	3.127	1.731	361	-	2.335	541	1.101	9.196	
Vestlandet	1	303	234	78	273	-	112	133	1.133	
	2	1.452	729	296	1.028	-	519	589	4.613	
	3	1.195	459	173	697	-	342	389	3.255	
	4	1.420	514	222	885	-	551	482	4.074	
	1-4	4.370	1.936	769	2.883	-	1.524	1.593	13.075	
Trøndelag	1	177	112	58	45	113	-	150	655	
	2	951	425	251	165	486	-	564	2.842	
	3	654	250	163	174	331	-	312	1.884	
	4	978	413	177	261	459	-	532	2.820	
	1-4	2.760	1.200	649	645	1.389	-	1.558	8.201	
Nord- Norge	1	536	328	90	132	181	177	-	1.444	
	2	2.029	1.021	322	618	647	708	-	5.345	
	3	934	465	235	364	422	406	-	2.826	
	4	1.288	622	255	530	493	715	-	3.903	
	1-4	4.787	2.436	902	1.644	1.743	2.006	-	13.518	
Sum			28.048	16.294	7.965	9.822	10.532	7.466	9.588	89.715

Tabell 8.3. Ut- og innflytting for kvinner 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning. 4 = under utdanning.

Til Fra		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	1.171	754	160	210	117	288	2.700	
	2	-	4.005	2.144	1.014	1.222	766	1.254	10.405	
	3	-	1.782	844	793	824	431	694	5.368	
	4	-	1.543	767	655	984	597	790	5.336	
	1-4	-	8.501	4.509	2.622	3.240	1.911	3.026	23.809	
Østland kyst	1	805	-	247	242	175	99	214	1.782	
	2	3.307	-	571	711	657	320	609	6.175	
	3	1.640	-	226	328	288	154	249	2.885	
	4	2.774	-	311	531	525	306	501	4.948	
	1-4	8.526	-	1.355	1.812	1.645	879	1.573	15.790	
Østland innland	1	595	230	-	42	80	56	69	1.072	
	2	2.316	605	-	162	284	264	237	3.868	
	3	830	224	-	89	149	136	132	1.560	
	4	1.771	351	-	150	225	240	250	2.987	
	1-4	5.512	1.410	-	443	738	696	688	9.487	
Agder/ Rogaland	1	198	237	38	-	206	34	100	813	
	2	1.153	734	161	-	946	172	409	3.575	
	3	762	294	89	-	523	101	170	1.939	
	4	1.279	438	113	-	821	173	358	3.182	
	1-4	3.392	1.703	401	-	2.496	480	1.037	9.509	
Vestlandet	1	271	237	76	261	-	111	153	1.109	
	2	1.743	805	359	1.036	-	570	481	4.994	
	3	1.050	412	190	625	-	330	344	2.951	
	4	1.964	554	239	965	-	569	510	4.801	
	1-4	5.028	2.008	864	2.887	-	1.580	1.488	13.855	
Trøndelag	1	203	136	59	46	103	-	165	712	
	2	1.180	387	286	207	508	-	575	3.143	
	3	549	249	158	146	288	-	273	1.663	
	4	1.172	343	213	215	510	-	581	3.034	
	1-4	3.104	1.115	716	614	1.409	-	1.594	8.552	
Nord- Norge	1	496	344	104	173	191	235	-	1.543	
	2	2.200	949	308	583	623	737	-	5.400	
	3	876	388	234	300	353	355	-	2.506	
	4	1.382	582	218	419	494	686	-	3.781	
	1-4	4.954	2.263	864	1.475	1.661	2.013	-	13.230	
Sum			30.516	17.000	8.709	9.853	11.189	7.559	9.406	94.232

9. Den regionale flyttebalansen i de forskjellige utdanningsgruppene

Et viktig spørsmål er hvordan nettoresultatene av flyttestrømmene blir i hver av utdanningsgruppene for hver av regionene. Resultatene av flyttebalansene i hver av regionene for tidsperioden 1986-1989 er gitt i tabellene 9.1 - 9.3. Vi har her valgt å ta med både de positive og negative tall bak den totale flyttebalansen i hver av utdanningsgruppene, for dermed lettere å kunne vise hvordan de totale flyttebalanser framkommer av de regionale flytteinteraksjonene. Vi gjør oppmerksom på at tabellene her er snudd i forhold til tabellene i kapitlene 6 - 8, ved at regionene i forspalten utgjør tilflyttingsregioner.

Som vi ser av tabell 9.1 er det store regionale forskjeller i flyttebalansene i de forskjellige utdanningsgruppene. Videre kan det også være store forskjeller i flyttebalansen mellom hver av utdanningsgruppene i en og samme region. Totalt sett er det Oslo/Akershus, Østlandet kyst og Agder/Rogaland som har hatt positiv flyttebalanse i denne tidsperioden, og Oslo/Akershus skiller seg ut som den klart største tilflyttingsregionen. De øvrige regionene viser alle negative flyttebalanser i totalflyttingene, med Nord-Norge og Vestlandet som de største utflyttingsregionene.

Ser vi på hver av regionene er det flyttere under utdanning som klart har bidratt mest til den store nettoinnflyttingen til Oslo/Akershus. Nettogevinsten fra denne flyttegruppen står alene for om lag 2/3 av den totale nettoinnflyttingen til Oslo/Akershus i aldersgruppen 16-44 år i denne tidsperioden. Som vi ser av de regionale flytteinteraksjoner, har nettogevinsten her vært betydelig fra samtlige andre regioner. Flyttere med utdanning på gymnasnivå er den utdanningsgruppen som har bidratt mest til nettoinnflyttingsoverskuddet hos flyttere som ikke har vært under utdanning i flytteåret. Her er det verdt å merke seg at nettoflyttegevinsten har kommet til tross for et relativt stort nettoflyttetap til Østlandet kyst. Noe overraskende er kanskje det relativt moderate nettoflytteoverskuddet fra gruppen flyttere med høyere utdanning. Vi har imidlertid grunn til å tro at i gruppen flyttere under utdanning finnes en rekke personer som har fullført en eller annen høyere utdanning. Som vi skrev innledningsvis er det mange personer under utdanning som enten ikke får godkjent registrering av sin

flytting eller av andre grunner utsetter registreringen av sin flytting. Vi vil derfor anta at det i flyttegruppen personer under utdanning må finnes mange personer med høyere utdanning, som har utsatt sin flyttere registrering til slutten av utdanningen eller etter våre definisjoner kan melde flytting først etter at utdanningen er avsluttet i flytteåret. Vi kommer nærmere tilbake til denne flyttegruppen i kapittel 11. For Oslo/Akershus skiller flyttere med utdanning på grunnskolenivået seg ut med et lite nettoflyttetap i denne tidsperioden. Nettoflyttetapet har som vi ser sammenheng med negativ flyttebalanse med de øvrige Østlandsregioner.

Ser vi på Østlandet kyst framkommer et betydelig skille mellom flyttere som ikke er under utdanning og flyttere som er under utdanning i flytteåret. Mens regionen har hatt et betydelig nettoflytteoverskudd fra flyttere som ikke er under utdanning, har nettoflyttetapet av personer under utdanning vært stort. Som vi ser står Oslo/Akershus nesten alene for hele nettoflyttetapet i denne flyttegruppen.

Det indre Østlandet viser noe av den samme struktur i flyttebalansene, med et meget stort nettoflyttetap for personer under utdanning. Også her er det Oslo/Akershus som har stått for størstedelen av nettoflyttetapet. Regionen viser dessuten nettoflyttetap hos flyttere med utdanning på gymnasnivå, mens det har vært nettoflyttingsoverskudd både fra flyttere med utdanning på grunnskolenivå og fra personer med høyere utdanning.

I Agder/Rogaland er det også et skille i flyttebalansen mellom personer som ikke er under utdanning og personer som er under utdanning i flytteåret. Nettoflyttetapet i flyttegruppen under utdanning er imidlertid betydelig mindre enn for Østlandsregionene utenom Oslo/Akershus. Nettoflyttetapet i denne gruppen er imidlertid betydelig i flyttebalansen med Oslo/Akershus, men en positiv nettoinnflytting fra de øvrige regionene balanserer nesten hele dette tapet. Agder/Rogaland viser positiv nettoinnflytting for de øvrige utdanningsgruppene, og størst er nettoinnflyttingen for personer med høyere utdanning. Nettoflyttegevinstene for personer som ikke er under utdanning tas først og fremst fra Vestlandet og Nord-Norge.

Vestlandet har negativ flyttebalanse i alle de fire utdanningsgruppene vi her opererer med. Størst er

nettoflyttetapet for personer under utdanning og for personer med utdanning på gymnasnivå. I begge tilfellene er det Oslo/Akershus som utgjør den største "lekkasjen".

Som for Vestlandet har også Trøndelag nettoflyttetap i samtlige utdanningsgrupper, med størst flyttetap hos personer under utdanning og hos de med utdanning på gymnasnivå. Nettoflyttetapet til Oslo/Akershus alene er større enn regionens totale flyttetap. Dette betyr at Trøndelag kompenserer noe av dette flyttetapet fra andre regioner. Som vi ser av tabell 9.1 har denne kompensasjonen foregått i flyttebalansene med Nord-Norge og Vestlandet.

Nord-Norge er som nevnt den regionen med størst nettoflyttetap i perioden. Tallene er høye i samtlige utdanningsgrupper, med størst tap hos personer med utdanning på gymnasnivå etterfulgt av personer under utdanning. Nord-Norge har hatt nettoflyttetap til samtlige andre regioner når det gjelder totalt antall flyttinger, og det klart største flyttetapet er gått til Oslo/Akershus. Om lag halvparten av hele Nord-Norges nettoflyttetap i aldersgruppen 16-44 år har gått til Oslo/Akershus i denne tidsperioden. Tar vi i tillegg med det øvrige Østlandet har om lag 3/4 av Nord-Norges nettoflyttetap i denne perioden gått hit.

Som en oppsummering på nettoflyttingen mellom regionene, så har regionenes nettoflyttetap til Oslo/Akershus vært meget høyt i denne perioden. Som vi ser av tabell 9.1 så har flere av regionene et betydelig større nettoflyttetap til Oslo/Akershus enn hva deres totale nettoflyttebalanse skulle tilsi.

Mest markert har nettoflyttetapene vært for flyttere under utdanning og for flyttere med utdanning på gymnasnivå. Dette betyr at flere av regionene kompenserer noe av sitt nettoflyttetap til hovedstadsregionen med positive flyttebalanser med andre regioner.

I tabellene 9.2 og 9.3 har vi sett på de tilsvarende flyttebalanser mellom regionene fordelt etter kjønn. Ser vi på de totale flyttebalansene og på de totale flyttebalansene i hver av utdanningsgruppene, så er det meget små kjønnsforskjeller både når det gjelder absolutte tall og i strukturen mellom utdanningsgruppene. Av forskjeller bør nevnes at kvinner har en betydelig større nettoinnflytting til Oslo/Akershus i gruppen flyttere under utdanning, og at dette er gjennomgående fra alle regionene. På den annen side har menn en nesten tilsvarende større nettoinnflytting til Oslo/Akershus av flyttere med utdanning på gymnasnivået, slik at menn og kvinner bidrar omtrent like mye til den totale nettoinnflytting til Oslo/Akershus i aldersgruppen 16-44 år.

Av andre forskjeller kan nevnes at menn har et betydelig større nettoflyttetap enn kvinner i det indre Østlandet når det gjelder personer med utdanning på gymnasnivå. Ellers har menn en bedre flyttebalanse enn kvinner i Agder/Rogaland. Dette har mest sammenheng med flyttebalansene for personer under utdanning, der menn har en positiv nettoinnflytting mens kvinner har et betydelig nettoflyttetap.

Tabell 9.1. Nettoinnflytting for personer 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning 4 = under utdanning.

Fra Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	-642	-260	30	142	102	433	-194	
	2	-	-1.030	561	355	1.131	736	2.018	3.772	
	3	-	-213	67	-34	519	331	429	1.099	
	4	-	2.157	1.740	1.182	1.676	999	1.065	8.819	
	1-4	=	272	2.108	1.534	3.468	2.168	3.945	13.495	
Østland kyst	1	642	-	-33	-23	114	51	239	989	
	2	1.030	-	107	8	285	192	717	2.339	
	3	213	-	4	-47	233	140	314	858	
	4	-2.157	-	55	-154	68	88	86	-2.014	
	1-4	-272	=	133	-215	700	470	1.356	2.172	
Østland innland	1	260	33	-	-23	14	15	66	364	
	2	-561	-107	-	-13	56	44	142	-440	
	3	-67	-4	-	-7	43	51	150	167	
	4	-1.740	-55	-	-87	5	-87	-77	-2.041	
	1-4	-2.108	-133	=	-130	118	23	281	-1.949	
Agder/ Rogaland	1	-30	23	23	-	97	21	84	217	
	2	-355	-8	13	-	309	53	372	384	
	3	34	47	7	-	151	93	257	587	
	4	-1.182	154	87	-	383	72	266	-220	
	1-4	-1.534	215	130	=	940	238	979	968	
Vestlandet	1	-142	-114	-14	-97	-	-7	86	-287	
	2	-1.131	-285	-55	-309	-	-95	200	-1.675	
	3	-519	-233	-43	-151	-	-53	43	-957	
	4	-1.676	-68	-5	-383	-	-151	-5	-2.288	
	1-4	-3.468	-700	-118	-940	=	-306	324	-5.208	
Trøndelag	1	-102	-51	-15	-21	7	-	97	-85	
	2	-736	-192	-44	-53	95	-	306	-623	
	3	-331	-140	-51	-93	53	-	177	-385	
	4	-999	-88	87	-72	151	-	288	-633	
	1-4	-2.168	-470	-23	-238	306	=	867	-1.726	
Nord- Norge	1	-433	-239	-66	-84	-86	-97	-	-1.005	
	2	-2.018	-717	-142	-372	-200	-306	-	-3.755	
	3	-429	-314	-150	-257	-43	-177	-	-1.369	
	4	-1.065	-86	77	-266	5	-288	-	-1.623	
	1-4	-3.945	-1.356	-281	-979	-324	-867	-	-7.752	
Sum			-13.495	-2.172	1.949	-968	5.208	1.726	7.752	0

Tabell 9.2. Nettoinnflytting for menn 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning 4 = under utdanning.

Fra Til	Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	-276	-100	-8	80	16	225	-63
	2	-	-332	389	217	610	321	1.073	2.279
	3	-	-72	81	-3	293	213	247	761
	4	-	926	736	558	696	424	473	3.813
	1-4	-	246	1.106	764	1.680	975	2.018	6.789
Østland kyst	1	276	-	-16	-18	51	14	109	417
	2	332	-	73	-15	138	125	376	1.028
	3	72	-	6	-13	109	45	175	394
	4	-926	-	15	-61	39	51	5	-877
	1-4	-246	-	78	-107	337	234	666	962
Østland innland	1	100	16	-	-19	18	12	30	158
	2	-389	-73	-	-11	-20	22	71	-400
	3	-81	-6	-	-6	2	30	49	-13
	4	-736	-15	-	-50	-9	-60	-45	-915
	1-4	-1.106	-78	-	-87	-9	4	105	-1.171
Agder/ Rogaland	1	8	18	19	-	42	9	11	106
	2	-216	15	11	-	219	19	199	246
	3	3	13	6	-	49	47	128	246
	4	-558	61	50	-	239	30	205	27
	1-4	-764	107	87	-	549	104	542	625
Vestlandet	1	-80	-51	-18	-42	-	1	48	-142
	2	-610	-137	20	-219	-	-33	59	-921
	3	-293	-109	-2	-49	-	-11	33	-432
	4	-696	-39	9	-239	-	-92	11	-1.046
	1-4	-1.680	-337	9	-549	-	-135	151	-2.541
Trøndelag	1	-16	-14	-12	-9	-1	-	27	-25
	2	-321	-124	-22	-18	33	-	144	-310
	3	-213	-45	-30	-47	11	-	94	-229
	4	-424	-51	60	-30	92	-	183	-170
	1-4	-975	-234	-4	-104	135	-	448	-734
Nord- Norge	1	-225	-109	-30	-11	-48	-27	-	-451
	2	-1.073	-376	-71	-199	-59	-144	-	-1.921
	3	-247	-175	-49	-128	-33	-94	-	-726
	4	-473	-5	45	-205	-11	-183	-	-832
	1-4	-2.018	-666	-105	-542	-151	-448	-	-3.930
Sum		-6.789	-962	1.171	-625	2.541	734	3.930	0

Tabell 9.3. Nettoinnflytting for kvinner 16-44 år etter utdanning og region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = grunnskolenivå. 2 = gymnasnivå I og II.
3 = høyere utdanning 4 = under utdanning.

Fra Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	-365	-159	38	62	86	208	-131	
	2	-	-698	172	139	521	414	945	1.493	
	3	-	-142	-14	-31	226	118	182	338	
	4	-	1.231	1.004	624	980	575	592	5.006	
	1-4	-	26	1.002	770	1.788	1.193	1.927	6.706	
Østland kyst	1	365	-	-17	-4	63	37	130	573	
	2	698	-	34	23	147	67	340	1.310	
	3	142	-	-2	-33	124	95	139	464	
	4	-1.231	-	40	-93	29	37	81	-1.137	
	1-4	-26	-	55	-108	363	236	690	1.210	
Østland innland	1	159	17	-	-4	-4	2	35	207	
	2	-172	-34	-	-2	75	22	71	-39	
	3	14	2	-	0	41	22	101	181	
	4	-1.004	-40	-	-37	14	-27	-32	-1.126	
	1-4	-1.002	-55	-	-43	127	19	176	-778	
Agder/ Rogaland	1	-38	4	4	-	55	12	73	111	
	2	-139	-23	2	-	90	34	174	138	
	3	31	33	0	-	102	46	130	342	
	4	-624	93	37	-	144	42	61	-247	
	1-4	-770	108	43	-	391	134	437	343	
Vestlandet	1	-62	-63	4	-55	-	-8	38	-145	
	2	-521	-147	-75	-90	-	-62	141	-754	
	3	-226	-124	-41	-102	-	-42	9	-526	
	4	-980	-29	-14	-144	-	-59	-16	-1.242	
	1-4	-1.788	-363	-127	-391	-	-171	173	-2.667	
Trøndelag	1	-86	-37	-2	-12	8	-	70	-60	
	2	-414	-67	-22	-34	62	-	162	-313	
	3	-118	-95	-22	-46	42	-	82	-156	
	4	-575	-37	27	-42	59	-	105	-463	
	1-4	-1.193	-236	-19	-134	171	-	419	-992	
Nord- Norge	1	-208	-130	-35	-73	-38	-70	-	-554	
	2	-945	-340	-71	-174	-141	-162	-	-1.834	
	3	-182	-139	-101	-129	-9	-82	-	-643	
	4	-592	-81	32	-61	16	-105	-	-791	
	1-4	-1.927	-690	-176	-437	-173	-419	-	-3.822	
Sum			-6.706	-1.210	778	-343	2.667	992	3.822	0

10. Flyttingenes betydning for den regionale befolkningsutviklingen i hver av utdanningsgruppene

I dette kapitlet prøver vi å gi et svar på spørsmålet om hvor mye flyttingene betyr for befolkningsutviklingen i aldersgruppen 16-44 år for hver av utdanningsgruppene i hver av regionene. Vi har her foretatt en dekomponering av befolkningsutviklingen i hver av regionene i tidsperioden 1.1.1986 - 1.1.1989 etter hvor stor del av endringene som skyldes flyttinger og hvor mye som kan tillegges andre faktorer. Flyttingenes bidrag er satt til samlet nettoinnflytting i perioden. Vi gjør oppmerksom på at både flyttere og befolkning her omfatter totalt antall personer i aldersgruppen 16-44 år, slik at de som er under utdanning i undersøkelsesåret også er koblet til den høyeste fullførte utdanning de var registrert med pr. 1.10. året før. Endringer i utdanningsstatus hos flyttere under utdanning i undersøkelsesåret, vil derfor falle inn under endringer som skyldes andre faktorer enn flytting for den regionen de er bosatt i ved utgangen av flytteåret.

Når det gjelder andre faktorer enn flytting som har betydning for befolkningsendringene etter utdanning i hver av regionene, så kan disse sammenfattes i endringer som skyldes netto innvandring fra utlandet, endringer som skyldes at befolkningen i hver av regionene endrer sitt utdanningsnivå, endringer som skyldes naturlig aldring (kohorteffekter) og endringer som skyldes dødelighet.

Den viktigste av disse faktorene er den utdanningsendring som befolkningen i hver av regionene foretar i løpet av tidsperioden. Denne faktoren kan ses i nær sammenheng med kohorteffekten, der hvert årskull blir tre år eldre i løpet av undersøkelsesperioden. Tre årskull vil i perioden gå ut av aldersgruppen 16-44 år, mens tre nye årskull vil bli rekruttert inn i denne aldersgruppen. Størst virkning vil likevel komme fra de årskullene som er i aldersgruppen 16-44 år både ved begynnelsen og slutten av undersøkelsesperioden, men som altså blir tre år eldre i løpet av denne perioden. Når utdanningsnivået har vært stigende i befolkningen, vil en slik kohortforskyvning ha stor betydning for endringen i utdanningsnivået i befolkningen i en bestemt aldersgruppe. Våre flytteundersøkelser omfatter som nevnt innenlandske flyttinger, slik at

virkningene av de flyttestrømmer som går mellom hver av regionene og utlandet ikke fanges opp av våre flytteanalyser. Den siste faktoren, dødelighet, vil ha relativt liten betydning i aldersgruppen 16-44 år.

Resultatene av undersøkelsen er presentert i tabell 10.1, og omfatter endringer i befolkningen i hver av utdanningsgruppene: utdanning på grunnskolenivå, utdanning på gymnasnivå og høyere utdanning. Tabellen viser endringer for persongruppen 16-44 år totalt og fordelt etter kjønn.

Av landstallene ser vi at det har vært en betydelig nedgang i befolkningen med bare utdanning på grunnskolenivå i denne tidsperioden, og at nedgangen har vært størst for kvinner. Størst økning har det vært av personer med høyere utdanning, noe som har sammenheng med en meget sterk økning av kvinner som har tatt en eller annen høyere utdanning. Økningen av personer med høyest utdanning på gymnasnivå har også vært betydelig, men her er det mennene som viser den sterkeste økningen. I og med at flytteundersøkelsene kun omfatter innenlandske flyttinger, vil det på landsbasis kun være andre faktorer og ikke flytting som er årsak til disse endringene.

Går vi ned på regionalt nivå ser vi at tendensen til nedgang i befolkningen med kun grunnskoleutdanning er gjennomgående i samtlige regioner. Størst har nedgangen vært i de nordligste regionene Trøndelag og Nord-Norge, mens Oslo/Akershus viser minst nedgang i denne utdanningsgruppen. Nedgangen er større for kvinner i alle regionene med unntak av Nord-Norge. Som vi ser av de dekomponerte tallene gjenspeiles de regionale forskjellene i både flyttekomponenten og komponenten som skyldes andre faktorer. I både Trøndelag og spesielt i Nord-Norge trekker flyttekomponenten i samme retning som de andre faktorene og forsterker nedgangen i befolkningen i denne utdanningsgruppen. For Oslo/Akershus ser vi at den i utgangspunktet laveste nedgangstakt som skyldes andre faktorer reduseres ytterligere, ved at flyttingene isolert sett har bidratt til en liten vekst i denne utdanningsgruppen.

Når det gjelder persongruppen med høyeste ut-

danning på gymnasnivå, finner vi den sterkeste veksttaket i Agder/Rogaland, mens den laveste veksten har funnet sted i Nord-Norge. Tendensen til at det er mennene som har stått for den sterkeste veksten i denne utdanningsgruppen er klar og gjennomgående i samtlige regioner. Bryter vi den totale endringen ned på de to komponentene flytting og andre faktorer, ser vi at flyttekomponenten har hatt mer å si for de regionale endringene her enn hva tilfellet var for personer med utdanning på grunnskolenivået. Ser vi på Oslo/Akershus ville den endringen som isolert sett skyldes andre faktorer, klart ha plassert regionen på bunnen når det gjelder vekst i denne utdanningsgruppen. Flyttekomponenten har som vi ser her betydd mer enn endringene som stammer fra andre faktorer, slik at regionen totalt sett har fått en endringstakt i denne utdanningsgruppen som ligger nøyaktig på landsgjennomsnittet. I Agder/Rogaland har derimot den sterke veksten i denne utdanningsgruppen stort sett sin bakgrunn i andre faktorer enn flytting. Flyttekomponenten trekker riktignok i samme retning, men bidrar lite til den totale endringen. I Nord-Norge derimot har flyttekomponenten vært sterk og motsatt rettet av endringene forøvrig. Regioner ville ha hatt en økning av personer med utdanning på gymnasnivå som ligger godt over landsgjennomsnittet, dersom ikke flyttingene hadde redusert denne veksttaket ned til nesten det halve. I regionene Østlandet innland, Vestlandet og Trøndelag har også flyttekomponenten trukket i motsatt retning av endringstakten for denne utdanningsgruppen forøvrig. Av tabellen ser vi at det indre Østlandet faktisk ville ha vært den regionen med sterkeste vekst i denne utdanningsgruppen dersom flyttebalansen hadde vært null. Flyttekomponenten synes ellers ikke å ha betydd så mye for fordelingen av endringene etter kjønn. Selv om utslagene her er moderate, har den største kjønnsmessige betydningen av flytting bestått i at mennenes flytting har bidratt noe mer til å redusere veksten i denne utdanningsgruppen i det indre Østlandet, mens mennenes flyttinger har bidratt noe mer til å øke veksten i denne gruppen i Agder/Rogaland. I Trøndelag har kvinnenes flyttinger bidratt noe mer enn mennenes flyttinger til å redusere veksten av personer med utdanning på gymnasnivå.

For personer med høyere utdanning har også flyttekomponenten vært av stedvis stor betydning for endringene. Som nevnt er det denne utdanningsgruppen som har hatt den sterkeste veksttaket i tidsperioden. Tendensen til at det er kvinnene som har bidratt mest til denne veksten er meget klar og gjennomgående i samtlige regioner. Som vi ser av tabell 10.1 har den sterkeste veksten her kommet på Vestlandet og i Oslo/Akershus, mens den laveste veksttaket er registrert i Nord-Norge og det indre Østlandet. På samme måte som for personer med

utdanning på gymnasnivå, ser vi at flyttekomponenten har betydd svært mye for at Oslo/Akershus her har fått en endringstakt som ligger over landsgjennomsnittet. Med balansert flytting i denne utdanningsgruppen ville faktisk Oslo/Akershus ha vært den regionen med lavest veksttakt for personer med høyere utdanning i denne tidsperioden.

Den sterke veksttaket i denne utdanningsgruppen på Vestlandet har kommet til tross for at flyttekomponenten har virket i motsatt retning, med negativ flyttebalanse både for menn og kvinner. Som vi ser har derimot økningen av personer i denne utdanningsgruppen vært meget høy der årsakene er andre faktorer enn flytting. Vestlandet er her den regionen som viser sterkeste økning for menn og den nest høyeste for kvinner.

Aller størst veksttakt av kvinner i denne utdanningsgruppen, der årsakene er andre faktorer enn flytting, finner vi imidlertid i Nord-Norge, der kvinnene har en veksttakt på 17,4 prosent. Menn har også i utgangspunktet en relativt høy vekstprosent i Nord-Norge, men som vi ser av flyttekomponenten, så mister Nord-Norge nesten hele økningen av antall menn med høyere utdanning i denne tidsperioden gjennom flyttetap. Som vi ser er flyttekomponenten for kvinner også negativ og nesten like høy som for menn, men på grunn av den sterke økningen av kvinner med høyere utdanning som skyldes andre faktorer enn flytting, har regionen klart å kompensere det store flyttetapet av kvinner, slik at den totale endringstakt av kvinner i denne utdanningsgruppen likevel ligger over landsgjennomsnittet. Ser vi på totaltallene for menn og kvinner samlet, så ville faktisk Nord-Norge ha vært den regionen med sterkeste veksttakt av personer med høyere utdanning, dersom flyttingene i denne utdanningsgruppen hadde vært i balanse i denne tidsperioden.

Ser vi på de kjønnsmessige balanser i flyttekomponenten, er disse forholdsvis små i de fleste regionene. Av de forskjeller som finnes er det en liten tendens til at flytting hos kvinner bidrar til en noe sterkere veksttakt i Agder/Rogaland, og at den kvinnelige flyttekomponenten bidrar noe mer til å redusere veksttaket på Vestlandet.

Som en konklusjon på dette kapitlet må vi si at flyttingene har betydd mye for befolkningsutviklingen i de forskjellige utdanningsgruppene i noen av regionene, mens flyttekomponenten har vært liten i andre regioner, slik at endringstakten i befolkningen der nesten helt framkommer som et resultat av de andre faktorene vi har beskrevet over.

I kapittel 5 skrev vi imidlertid at flyttingene i liten grad synes å ha bidratt til å endre utdanningsstrukturen i befolkningen i regionene. Av tabell 10.1 kan vi også til en viss grad si at dette er tilfelle, fordi flyttekomponentene i hver av regionene synes å gå i samme retning i hver av utdanningsgruppene. Nå

vil imidlertid ulike størrelser på flyttekomponentene mellom utdanningsgruppene i hver av regionene være med på å endre utdanningsstrukturen

i regionene. Av tabellen ser vi at dette til en viss grad har vært tilfelle i noen av regionene.

Tabell 10.1. Endring i befolkningen 16-44 år etter kjønn, utdanning og region, dekomponert etter betydningen av flytting og andre faktorer. 1.1.1986 - 1.1.1989. Prosent

		Grunnskolenivå			Gymnasnivå			Høyere utdanning		
		Total endring	Endringene skyldes		Total endring	Endringene skyldes		Total endring	Endringene skyldes	
			Flytting	Andre faktorer		Flytting	Andre faktorer		Flytting	Andre faktorer
Oslo/ Akershus	Menn	-3,6	0,4	-4,0	8,3	3,7	4,6	6,0	3,2	2,8
	Kvinner	-6,3	1,1	-7,4	5,4	3,4	2,0	11,5	3,2	8,3
	Tot.	-5,0	0,7	-5,7	6,8	3,5	3,3	8,7	3,2	5,5
Østland kyst	Menn	-5,8	0,7	-6,4	8,1	0,7	7,4	3,0	0,2	2,9
	Kvinner	-6,5	1,1	-7,6	6,7	0,8	5,9	10,7	0,0	10,7
	Tot.	-6,1	0,9	-7,0	7,4	0,7	6,7	6,6	0,1	6,6
Østland innland	Menn	-8,3	0,4	-8,7	8,5	-2,0	10,5	3,9	-2,4	6,3
	Kvinner	-8,4	0,1	-8,5	6,3	-1,1	7,5	7,8	-2,2	10,1
	Tot.	-8,4	0,3	-8,6	7,4	-1,6	9,0	5,9	-2,3	8,2
Agder/ Rogaland	Menn	-6,1	0,5	-6,6	9,5	0,6	8,8	3,1	0,2	2,9
	Kvinner	-7,4	0,4	-7,8	7,3	0,1	7,2	11,2	1,0	10,2
	Tot.	-6,7	0,4	-7,2	8,4	0,4	8,0	6,9	0,6	6,3
Vestlandet	Menn	-6,2	-0,2	-5,9	6,9	-1,3	8,2	5,8	-1,6	7,4
	Kvinner	-9,0	-0,7	-8,2	5,5	-1,3	6,7	13,3	-2,6	15,9
	Tot.	-7,5	-0,5	-7,1	6,2	-1,3	7,5	9,2	-2,1	11,3
Trøndelag	Menn	-8,3	-0,4	-7,9	7,0	-0,7	7,7	3,1	-1,5	4,6
	Kvinner	-10,5	-0,4	-10,1	4,9	-1,4	6,3	12,5	-1,2	13,7
	Tot.	-9,4	-0,4	-9,0	6,0	-1,0	7,0	7,5	-1,4	8,9
Nord- Norge	Menn	-11,6	-1,7	-9,9	5,3	-3,7	9,0	0,7	-5,7	6,4
	Kvinner	-11,0	-2,5	-8,5	4,0	-3,7	7,7	11,9	-5,4	17,4
	Tot.	-11,3	-2,1	-9,2	4,7	-3,7	8,4	5,9	-5,6	11,5
Hele landet	Menn	-6,7	0,0	-6,7	7,7	0,0	7,7	4,3	0,0	4,3
	Kvinner	-8,1	0,0	-8,1	5,8	0,0	5,8	11,5	0,0	11,5
	Tot.	-7,4	0,0	-7,4	6,8	0,0	6,8	7,7	0,0	7,7

11. Noen ytterligere inndelinger av flytterne i de forskjellige utdanningsgruppene

I dette siste av kapitlene med empiriske resultater har vi sett litt nærmere på flytting for personer med utdanning på gymnasnivå, for de med høyere utdanning og for de som er under utdanning i flytteåret.

For flyttere med utdanning på gymnasnivå har vi her foretatt en videre oppsplitting av denne gruppen etter de som har fullført en utdanning med allment fagfelt på gymnasnivå II og resten av flyttere med utdanning på gymnasnivå I og II. Denne inndelingen skulle grovt sett skille ut de som har avlagt og fullført en utdanning på gymnasnivå I og II. Denne resterende gruppen vil hovedsakelig bestå av personer som har fullført en utdanning i den videregående skolen, men da etter den tradisjonelle yrkesfaglige retning.

I tabell 11.1 har vi vist hvordan utflyttingstilbøyeligheten er i disse to utdanningsgruppene fra hver av regionene for hele persongruppen 16-44 år samlet. Det er betydelige forskjeller i flyttetilbøyelighet mellom de to utdanningsgruppene når vi ser bort fra utflyttingene fra Oslo/Akershus. I alle de øvrige regionene har personer med fullført allment fagfelt på gymnasnivå II nesten dobbelt så stor tilbøyelighet til å flytte ut som de resterende personene med høyest utdanning på gymnasnivå I og II. Personer med fullført allment fagfelt har en høyere flyttetilbøyelighet i samtlige regionale flytteinteraksjoner, med unntak av de flyttinger som går fra Oslo/Akershus til de øvrige Østlandsregionene. Likevel er den klart dominerende forskjellen i flyttetilbøyeligheten mellom de to utdanningsgruppene den, at personer med fullført allment fagfelt har en betydelig større tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus enn hva tilfellet er hos den andre flyttegruppen her. I de øvrige regionale flytteinteraksjoner er forskjellene i flyttetilbøyelighet mellom de to gruppene betydelig mer moderate.

En av årsakene til den sterke sentraliseringen i flyttetilbøyeligheten for personer med fullført allment fagfelt på gymnasnivå II, kan være at denne gruppen flytter for senere å ta sikte på en høyere utdanning. At dette kan være tilfelle ser vi av utflyttingstilbøyeligheten fra Oslo/Akershus. Normalt med en så mye sterkere tilbøyelighet til å flytte inn

til Oslo/Akershus hos en persongruppe fra samtlige andre regioner, skulle vi også vente å finne en stor utflyttingstilbøyelighet. Men som vi ser av tabell 11.1 er utflyttingstilbøyeligheten temmelig lik i de to utdanningsgruppene. En annen faktor som styrker vår hypotese her, er at Oslo/Akershus i liten grad synes å være noen "opphopningsregion" for personer med utdanning på gymnasnivået. Som vi så i kapittel 5, figur 5.2, så er Oslo/Akershus den regionen i landet med lavest andel personer med sin høyeste utdanning på gymnasnivået. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at gruppen flyttere med høyest fullført utdanning på gymnasnivå her kun omfatter de som ikke er under utdanning i flytteåret.

Som nevnt har vi også foretatt en noe mer disaggregert inndeling av flyttere med høyere utdanning. Hypotesen er at denne gruppen ikke er homogen når det gjelder flyttetilbøyelighet, og at forskjellige typer utdanningsretninger kan gi forskjellige utslag i flytteprosessen. Vi har her valgt å foreta en inndeling etter en noe aggregert fagfeltsinndeling, istedet for å se på de forskjellige utdanningsnivåer hos de med høyere utdanning. Vi har valgt ut fire utdanningsgrupper som er satt sammen på følgende måte:

- Personer med utdanning i humanistiske og estetiske fag, samt i undervisning.
- Personer med utdanning i økonomiske og administrative fag, samfunnsvitenskap og jus.
- Personer med utdanning i naturvitenskaplige og tekniske fag, samferdsel, jordbruk, skogbruk, fiske, tjenesteyting, forsvar og annet.
- Personer med utdanning innen helsevern.

I tabell 11.2 er det vist hvordan utflyttingstilbøyeligheten i hver av disse fire utdanningsgruppene har vært i hver av regionene for persongruppen 16-44 år som et gjennomsnitt over årene 1986-1989. Som vi ser er det i enkelte regioner betydelige forskjeller i utflyttingstilbøyelighet mellom de fire utdanningsgruppene. Ser vi på den totale utflyttingstilbøyeligheten fra hver av regionene, synes det å være i Oslo/Akershus og i Nord-Norge hvor vi finner de største forskjeller i flyttetil-

Tabell 11.1. Utflyttingsrater for personer 16-44 år som ikke er under utdanning med høyeste fullførte utdanning på gymnasnivå, fordelt etter allment fagfelt på gymnasnivå II og resten. Etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.

1 = allment fagfelt på gymnasnivå II.

2 = resten med utdanning på gymnasnivå I og II.

Fra \ Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	10,7	4,8	3,4	3,6	2,5	3,5	28,5	
	2	-	11,1	6,2	2,4	2,9	1,9	3,2	27,7	
	1-2	-	11,0	5,9	2,6	3,0	2,1	3,3	27,9	
Østland kyst	1	18,6	-	2,1	3,1	2,6	1,2	3,0	30,7	
	2	8,3	-	1,6	2,0	1,7	0,9	1,7	16,1	
	1-2	9,6	-	1,6	2,1	1,9	0,9	1,9	18,0	
Østland innland	1	29,7	5,9	-	2,0	3,0	2,5	3,4	46,5	
	2	14,1	4,0	-	1,0	2,0	1,6	1,5	24,2	
	1-2	16,0	4,2	-	1,1	2,1	1,7	1,7	26,9	
Agder/ Rogaland	1	10,1	3,4	0,8	-	4,7	1,0	2,9	22,9	
	2	3,4	2,9	0,6	-	3,4	0,6	1,5	12,5	
	1-2	4,4	3,0	0,6	-	3,6	0,7	1,7	13,9	
Vestlandet	1	12,0	3,3	1,4	4,9	-	2,5	2,8	26,8	
	2	4,3	2,4	1,0	3,2	-	1,7	1,6	14,4	
	1-2	5,3	2,5	1,1	3,4	-	1,8	1,8	15,9	
Trøndelag	1	13,7	3,7	2,1	1,9	3,4	-	5,9	30,8	
	2	5,8	2,4	1,7	1,1	3,2	-	3,3	17,4	
	1-2	6,8	2,6	1,7	1,2	3,2	-	3,6	19,2	
Nord- Norge	1	22,2	7,2	2,9	6,2	5,2	6,3	-	50,0	
	2	10,1	5,1	1,5	2,9	3,2	3,6	-	26,3	
	1-2	11,4	5,3	1,7	3,2	3,4	3,9	-	28,9	

Tabell 11.2. Utflyttingsrater for personer 16-44 år med fullført høyere utdanning fordelt etter fagfelt. Etter region. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Pr. 1000 innbyggere.

1 = Humanistiske og estetiske fag, undervisning. 2 = Adm., økonomi, samf.vit. og jus. 3 = Naturvit. og teknikk, samferdsel, jord- og skogbruk, fiske, tjenesteyting, forsvar og annet. 4 = Helsevern.

Fra \ Til		Utd. type	Oslo/ Akershus	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	11,1	4,6	5,1	5,0	2,5	4,7	32,9	
	2	-	9,5	3,7	4,0	4,2	1,7	2,9	25,9	
	3	-	11,4	4,4	5,2	5,1	3,3	3,6	33,1	
	4	-	12,8	7,6	6,8	7,2	3,5	6,4	44,3	
	1-4	-	10,9	4,7	5,0	5,1	2,6	4,1	32,5	
Østland kyst	1	17,7	-	3,3	4,2	3,8	2,0	3,2	34,3	
	2	27,1	-	1,9	2,6	3,2	1,4	2,1	38,3	
	3	19,9	-	2,4	5,2	3,6	2,5	2,7	36,3	
	4	17,9	-	3,4	4,4	4,3	2,6	5,0	37,7	
	1-4	20,3	-	2,8	4,2	3,7	2,1	3,2	36,3	
Østland innland	1	19,2	7,3	-	3,0	4,6	3,2	4,2	41,6	
	2	36,0	6,1	-	2,7	3,8	3,3	3,4	55,3	
	3	31,9	8,0	-	2,9	4,5	4,5	0,0	51,8	
	4	22,9	8,1	-	3,0	7,3	6,5	6,8	54,7	
	1-4	26,0	7,4	-	2,9	5,0	4,2	0,0	45,6	
Agder/ Rogaland	1	10,1	5,1	1,6	-	8,0	1,5	3,1	29,4	
	2	16,9	3,7	1,1	-	8,4	0,9	1,8	32,9	
	3	11,7	5,0	1,3	-	9,4	2,2	2,9	32,6	
	4	12,9	6,3	1,2	-	9,4	2,2	4,6	36,7	
	1-4	12,4	5,0	1,4	-	8,8	1,7	3,0	32,3	
Vestlandet	1	10,4	4,7	2,2	7,3	-	3,3	3,9	31,7	
	2	18,9	4,5	1,7	6,9	-	3,2	3,4	38,6	
	3	11,8	4,0	1,2	7,8	-	3,8	3,5	32,0	
	4	12,4	7,6	3,7	8,6	-	5,8	6,8	44,9	
	1-4	12,8	5,0	2,1	7,6	-	3,8	4,2	35,5	
Trøndelag	1	11,1	6,0	3,9	3,1	6,6	-	6,8	37,4	
	2	20,9	4,3	2,5	2,3	7,5	-	6,8	44,3	
	3	15,8	5,6	3,5	5,3	7,1	-	6,5	43,8	
	4	11,7	7,5	5,2	4,0	8,6	-	7,9	44,8	
	1-4	14,2	5,9	3,8	3,8	7,3	-	6,9	41,9	
Nord- Norge	1	14,2	8,7	5,1	6,0	7,0	6,7	-	47,7	
	2	25,0	6,2	3,9	5,5	7,7	7,3	-	55,5	
	3	20,6	10,1	4,3	9,4	7,7	9,7	-	61,8	
	4	26,5	12,9	7,4	8,8	13,4	11,3	-	80,4	
	1-4	20,0	9,4	5,2	7,3	8,6	8,4	-	58,9	

Tabell 11.3. Ut- og innflytting for personer 16-44 år med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret og for personer 16-44 år under utdanning pr. 1.10 i flytteåret. Etter region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret
2 = under utdanning pr. 1.10 i flytteåret

Til Fra		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	1.107	534	489	563	350	820	3.863	
	2	-	1.578	812	701	1.145	801	785	5.822	
	1-2	-	2.685	1.346	1.190	1.708	1.151	1.605	9.685	
Østland kyst	1	2.020	-	281	476	414	245	726	4.162	
	2	2.822	-	310	548	586	423	392	5.081	
	1-2	4.842	-	591	1.024	1.000	668	1.118	9.243	
Østland innland	1	1.475	337	-	132	210	205	361	2.720	
	2	1.611	309	-	162	246	272	189	2.789	
	1-2	3.086	646	-	294	456	477	550	5.509	
Agder/ Rogaland	1	1.027	407	106	-	557	145	434	2.676	
	2	1.345	463	101	-	910	259	249	3.327	
	1-2	2.372	870	207	-	1.467	404	683	6.003	
Vestlandet	1	1.703	559	226	906	-	428	594	4.416	
	2	1.681	509	235	944	-	692	398	4.459	
	1-2	3.384	1.068	461	1.850	-	1.120	992	8.875	
Trøndelag	1	1.069	380	187	240	469	-	710	3.055	
	2	1.081	376	203	236	500	-	403	2.799	
	1-2	2.150	756	390	476	969	-	1.113	5.854	
Nord- Norge	1	1.275	535	193	362	398	502	-	3.265	
	2	1.395	669	280	587	589	899	-	4.419	
	1-2	2.670	1.204	473	949	987	1.401	-	7.684	
Sum			18.504	7.229	3.468	5.783	6.587	5.221	6.061	52.853

Tabell 11.4. Nettoinnflytting for personer 16-44 år med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret og for personer 16-44 år under utdanning pr. 1.10 i flytteåret. Etter region. Sum 1986-1989.

Utd.type: 1 = avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret
2 = under utdanning pr. 1.10 i flytteåret

Fra Til		Utd. type	Oslo/ Akersh.	Østl. kyst	Østl. innl.	Agder/ Rogal.	Vest- landet	Trønde- lag	Nord- Norge	Sum
Oslo/ Akershus	1	-	913	941	538	1.140	719	455	4.706	
	2	-	1.244	799	644	536	280	610	4.113	
	1-2	-	2.157	1.740	1.182	1.676	999	1.065	8.819	
Østland kyst	1	-913	-	56	-69	145	135	-191	-837	
	2	-1.244	-	-1	-85	-77	-47	277	-1.177	
	1-2	-2.157	-	55	-154	68	88	86	-2.014	
Østland innland	1	-941	-56	-	-26	16	-18	-168	-1.193	
	2	-799	1	-	-61	-11	-69	91	-848	
	1-2	-1.740	-55	-	-87	5	-87	-77	-2.041	
Agder/ Rogaland	1	-538	69	26	-	349	95	-72	-71	
	2	-644	85	61	-	34	-23	338	-149	
	1-2	-1.182	154	87	-	383	72	266	-220	
Vestlandet	1	-1.140	-145	-16	-349	-	41	-196	-1.805	
	2	-536	77	11	-34	-	-192	191	-483	
	1-2	-1.676	-68	-5	-383	-	-151	-5	-2.288	
Trøndelag	1	-719	-135	18	-95	-41	-	-208	-1.180	
	2	-280	47	69	23	192	-	496	547	
	1-2	-999	-88	87	-72	151	-	288	-633	
Nord- Norge	1	-455	191	168	72	196	208	-	380	
	2	-610	-277	-91	-338	-191	-496	-	-2.003	
	1-2	-1.065	-86	77	-266	5	-288	-	-1.623	
Sum			-8.819	2.014	2.041	220	2.288	633	1.623	0

bøyelighet mellom de fire utdanningsgruppene. Fra Oslo/Akershus er det betydelige forskjeller i utflyttingsratene for personer med utdanning i økonomiske og administrative fag, samfunnsvitenskap og jus, som har de laveste ratene, til personer med utdanning innen helsevern, som viser de klart høyeste utflyttingsratene. I Nord-Norge har personer med utdanning i helsevern en meget høy utflyttingstilbøyelighet, og denne er nesten dobbelt så høy som for personer med utdanning innen humanistiske og estetiske fag og undervisning. I de øvrige regionene er forskjellene i flyttetilbøyelighet mellom utdanningsgruppene noe mer moderate, men flyttetilbøyeligheten hos personer med utdanning innen helsevern er nesten gjennomgående den høyeste, mens flyttetilbøyeligheten innen humanistiske og estetiske fag og undervisning gjennomgående er den laveste. Ser vi på de regionale flytteinteraksjoner så er det en gjennomgående meget stor tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus for personer med utdanning innen økonomiske og administrative fag, samfunnsvitenskap og jus.

Ellers er det verdt å merke seg at av den utflyttingstilbøyelighet fra andre regioner som går til Nord-Norge, så er de klart høyeste ratene å finne innen gruppen helsevern. Dette betyr at den meget høye utflyttingstilbøyeligheten fra Nord-Norge innen denne gruppen langt på vei kompenseres gjennom en stor tilbøyelighet til å flytte til Nord-Norge innen denne utdanningsgruppen.

Helt tilslutt i dette kapitlet har vi sett litt nærmere på flyttere under utdanning. Som beskrevet i innledningen har vi i denne rapporten operert med en relativt generell inndeling av denne gruppen, ved å definere samtlige flyttere/personer som på et eller annet tidspunkt i undersøkelsesåret har vært under utdanning, som flyttere/personer under utdanning. Problemene med å finne eksakte tidspunkt i løpet av året som kan knytte flytting direkte til utdanningssituasjonen, har vært hovedårsaken til denne noe mer generelle inndelingen. Likevel skulle det være mulig å tilnærme seg problemet mellom flytting og utdanningssituasjon noe nærmere.

Vi har i denne forbindelse valgt å foreta et skille mellom de flyttere/personer som avslutter/avbryter en utdanning i løpet av undersøkelsesåret og som ikke er under utdanning pr. 1.10. i undersøkelsesåret og de som er under utdanning pr. 1.10. i undersøkelsesåret. Hypotesen her er at flyttere som har avsluttet/avbrutt en utdanning og som ikke er under utdanning mot slutten av året, foretar en flytting i forbindelse med at utdanningssituasjonen er avsluttet. For personer som er under utdanning pr. 1.10. forventer vi at flyttingene mer henger sammen med en utdanningssituasjon som er påbegynt og som fortsetter å vedvare i hele flytteåret. Disse antakelser skulle tilsi at for personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i undersøkelsesåret, skulle vi

forvente en flyttestrøm i retning fra de største utdanningsregionene, mens vi burde forvente det motsatte hos personer som fremdeles er under utdanning mot slutten av undersøkelsesåret. For å se litt nærmere på disse to gruppene har vi tatt med to tabeller, der den ene viser fra- og tilflytting av antall personer mellom regionene, og en tabell som viser nettoresultatene av disse bruttostrømmene.

Av tabell 11.3 ser vi først og fremst størrelsesforholdet mellom de to gruppene. Som vi ser er gruppene omtrent like store når det gjelder total utflytting fra de fleste av regionene. Litt overraskende er det at personer under utdanning pr. 1.10. utgjør en større andel av utflyttingsstrømmen fra Oslo/Akershus enn personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret. Videre er det også litt overraskende at utflyttingsstrømmene fra Oslo/Akershus av personer under utdanning pr. 1.10. ikke går spesielt i retning av andre typiske utdanningsregioner. Nå kompliseres muligens bildet noe av at vi her har med alle typer utdanning under ett. Utdanning på gymnasnivå er forholdsvis spredt over hele landet. På den annen side er flyttetilbøyeligheten relativt liten i de aldersgruppene som er mest aktuelle for utdanning på gymnasnivået. Flyttinger som foretas etter en avsluttet gymnasutdanning skulle forventes å gå til regioner som er sentrale for påbegynnning av en høyere utdanning. Som en konklusjon her må vi si at bruttostrømmene i tabell 11.3 ikke gir oss noen klare holdepunkter som kan bekrefte de hypoteser vi stilte over.

Av tabell 11.4, som viser nettoflyttingen i de to gruppene mellom regionene, skulle det være enklere å kunne se slike flyttemønstre som vi forventet over. Spesielt skulle vi vente at nettoinnflyttingen til Oslo/Akershus, som er den mest sentrale utdanningsregionen i landet, skulle være betydelig større for personer som er under utdanning pr. 1.10. enn for personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret. Som vi ser av tabell 11.4 er det faktisk det motsatte som er tilfelle. Nettoinnflyttingen av personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i flytteåret er litt større enn for personer som er under utdanning pr. 1.10. En del av dette kan nettopp skyldes at personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning på gymnasnivået i flytteåret, flytter til Oslo/Akershus, men uten å påbegynne noen ny utdanning her i løpet av flytteåret. En annen mulig forklaring er at mange personer fra Oslo/Akershus som har flyttet til andre regioner for å ta utdanning, vender tilbake etter avsluttet/avbrutt utdanning. Men her skulle vi likevel forvente at flyttestrømmen som går til Oslo/Akershus av personer som skal ta utdanning, vil være større enn den som går motsatt vei. Potensialet for å flytte fra Oslo/Akershus etter avsluttet/avbrutt utdanning skulle derfor være større enn fra de som vender

tilbake til Oslo/Akershus etter avsluttet/avbrutt utdanning i andre regioner. En tredje og muligens sentral forklaring kan være det vi tidligere har nevnt, at mange som tar utdanning utsetter å melde flytting til etter at utdanningen er avsluttet/avbrutt, og at mange da bestemmer seg for å bli boende i utdanningsregionen. For Oslo/Akershus vil dette bety at mange som kommer hit fra andre regioner for å ta en utdanning, velger å bli boende i utdanningsregionen etter at utdanningen er avsluttet/avbrutt.

Ser vi på de andre regionene så er det stor netto utflytting i begge disse persongruppene i de øvrige Østlandsregionene, og nettoflyttetapet til Oslo/Akershus er betydelig. I Agder/Rogaland er også nettoflyttetapet til Oslo/Akershus stort i begge gruppene, men totalt sett er nettoflyttetapet her lite, men omtrent det samme i begge gruppene. Når det gjelder Vestlandet og Trøndelag så er flyttemønsteret noe mer i tråd med det vi forventet over. Begge regionene representerer viktige utdanningsregioner, og som vi ser er nettoflyttetapet betydelig større i gruppen med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret. I Trøndelag har de med igangværende utdanning pr. 1.10. en positiv flyttebalanse. En mulig slutning av dette kan være at personer som flytter til Vestlandet og Trøndelag for å ta utdanning, i mindre grad enn i Oslo/Akershus har en tendens til å bli boende i utdanningsregionen etter at utdanningen er avsluttet/avbrutt. For Nord-Norge er nettoutflyttingstallene for de som er under utdanning pr. 1.10. meget store. Dette indikerer nok at det er mange fra landsdelen som flytter ut av regionen for å ta utdanning, men det er mulig en god del av disse vender tilbake etter at utdanningen er avsluttet/avbrutt, fordi som vi ser er det betydelig positiv nettoinnflytting i denne gruppen i Nord-Norge. Den positive nettoinnflyttingen for personer med avsluttet/avbrutt utdanning kommer fra alle andre regioner utenom Oslo/Akershus. I flyttestrømmene med Oslo/Akershus har Nord-Norge betydelig nettoflyttetap i begge gruppene.

Som en konklusjon når det gjelder strukturen i flyttestrømmene i de to gruppene, så viser altså de

fleste regionene sammenfall i retningene på flyttebalansene. Trøndelag og Nord-Norge er de eneste regionene hvor nettoflyttetallene i de to gruppene går i hver sin retning.

Helt tilslutt i dette kapitlet har vi tatt med en tabell som viser hvordan flyttingene for personer med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret går i forhold til den utdanningsregionen de har avsluttet/avbrutt utdanningen i. I tabell 11.5 har vi gruppert flytterne som har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret i tre grupper. Den ene gruppen har samme fraflyttingsregion og utdanningsregion. Den andre gruppen har samme tilflyttingsregion og utdanningsregion. Den tredje gruppen har både tilflyttingsregion og fraflyttingsregion forskjellig fra utdanningsregion.

Tabellen viser meget interessante regionale forskjeller i dette flyttemønsteret. Ut fra den hypotesen vi stilte over, ser vi at tilbøyeligheten til å flytte fra utdanningsregionen i det året en utdanning er avsluttet/avbrutt, er forholdsvis stor i de fleste regionene utenom Oslo/Akershus. Høyest tilbøyelighet til å flytte fra utdanningsregionen finner vi i Nord-Norge, mens denne tilbøyeligheten i Oslo/Akershus er betydelig lavere enn i de øvrige regionene. Ser vi på tilbøyeligheten til å flytte til utdanningsregionen i det året en utdanning avsluttes/avbrytes, så er situasjonen omvendt, ved at Oslo/Akershus her viser en betydelig høyere andel enn resten av regionene. Dette er i tråd med det vi antydte tidligere, og viser at en betydelig del av den store nettoinnflyttingen til Oslo/Akershus av personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning, nettopp stammer fra personer som melder innflytting til regionen i det året en utdanning er avsluttet/avbrutt i Oslo/Akershus. Andelene i den siste gruppen, der både til- og fraflyttingsregion er forskjellig fra utdanningsregion, viser også det vi tidligere har skrevet, at flere personer under utdanning ikke melder flytting til utdanningsregionen. Mest markert synes dette å være i Trøndelag for de personene som har meldt en flytting mellom regionene i løpet av det året de avslutter/avbryter en utdanning.

Tabell 11.5. Flyttere 16-44 år under utdanning med avsluttet/avbrutt utdanning i flytteåret etter utdanningsregion i forhold til fra- og tilflyttingsregion. Årlig gjennomsnitt 1986-1989. Prosent.

Utdanningsregion:	Fraflyttingsregion lik utdanningsregion	Tilflyttingsregion lik utdanningsregion	Tilflyttings- og fraflyttingsregion forskjellig fra utdanningsregion
Oslo/Akershus	41	41	18
Østlandet kyst	60	18	22
Østlandet innl.	68	13	19
Agder/Rogaland	55	25	20
Vestlandet	66	20	14
Trøndelag	55	18	27
Nord-Norge	79	17	4

12. En oppsummering av de empiriske resultatene

Denne rapporten må først og fremst ses som et utdrag fra et større modellprosjekt i SSB, der hovedmålet er å utvikle en ny modell for arbeidsmarked og flytting. I den nye modellen, som er gitt navnet REGARD (REGional modell for ARbeidsmarked og Demografi), tar vi bl.a. sikte på å knytte den regionale flytteprosessen til endringer i de regionale arbeidsmarkedsbalansene, uttrykt gjennom kvalifikasjonsnivå på både etterspørsels- og tilgangssiden. Som uttrykk for kvalifikasjoner har vi valgt å benytte utdanning. Et viktig delarbeid har derfor vært å undersøke empirisk hvordan utdanningsstrukturen er i de forskjellige regionene, samt å finne uttrykk for hvordan den regionale flytteprosess har vært i de forskjellige utdanningsgruppene.

Som undersøkelsesperiode har vi tatt for oss årene 1986-1989, og de fleste resultatene som presenteres er gitt som årlige gjennomsnitt over denne tidsperioden for personer i aldersgruppen 16-44 år. Vi har i hovedsak valgt å presentere resultater etter en aggregert utdanningsinndeling for henholdsvis personer med utdanning på grunnskolenivå, de med utdanning på gymnasnivå og for de med høyere utdanning. I tillegg har vi i de fleste sammenhenger skilt ut personer som på et eller annet tidspunkt i undersøkelsesåret har vært under utdanning, som en egen gruppe. Flytteundersøkelsen omfatter kun innenlandske flyttinger mellom syv regioner, som følger en tilnærmet landsdelsinndeling. Vi har i denne rapporten presentert de fleste empiriske flytteresultater som interaksjoner mellom hver av regionene.

I kapittel 5 har vi vist at det er betydelige forskjeller i utdanningsstrukturen i befolkningen i de forskjellige regionene. Spesielt er dette tilfelle for personer med utdanning på grunnskolenivået og for de med høyere utdanning. Oslo/Akershus framstår som den regionen med klart høyest andel av befolkningen med høyere utdanning, samtidig som det er regionen med lavest andel personer med utdanning på grunnskolenivået. Nord-Norge og det indre Østlandet (Hedmark/Oppland) viser omvendt den laveste andel personer med høyere utdanning og den største andel personer med utdanning på grunnskolenivået. Når det gjelder andelen av personer med utdanning på gymnasnivå, er den regionale variasjonsbredden noe mindre, med den høyeste

andelen i Agder/Rogaland og den laveste i Nord-Norge. Ser vi på personer i aldersgruppen 16-44 år i forhold til personer i yrkesaktiv alder (16-74 år), er det konstatert et stigende utdanningsnivå i befolkningen, samtidig som både de regionale og kjønnsmessige forskjeller synes å bli noe mindre etter denne aggregerte utdanningsinndelingen.

Undersøkelser av de tilsvarende utdanningsstrukturene hos flyttere mellom regionene, viser nærmest et speilbilde av utdanningsstrukturen i befolkningen. Personer med utdanning på grunnskolenivået er betydelig underrepresentert blant flytterne i forhold til den andel de utgjør av befolkningen i aldersgruppen 16-44 år, mens personer med høyere utdanning er betydelig overrepresentert blant flytterne. Personer med høyest utdanning på gymnasnivå har derimot omtrent den samme andel av flytterne som de har i befolkningen.

Kvinner synes å ha en noe større andel flyttere med utdanning på grunnskole- og gymnasnivå, mens menn har en markert høyere andel flyttere med høyere utdanning. Dette har bl.a. sammenheng med at kvinner flytter noe tidligere enn menn, og at de dermed har en noe større tendens til å flytte mens de fremdeles bare har utdanning på grunnskole- og gymnasnivå.

Det synes å være relativt små forskjeller i utdanningsstrukturen mellom inn- og utflytting i regionene når vi fordeler hele befolkningen i aldersgruppen 16-44 år inn etter utdanning på grunnskole- og gymnasnivå og høyere utdanning. Mye tyder derfor på at flytteprosessen i denne tidsperioden i liten grad har vært med på å endre utdanningsstrukturen i befolkningen i regionene etter dette aggregerte utdanningsnivået.

I kapittel 6 har vi sett nærmere på hvordan den regionale flyttetilbøyeligheten er i de forskjellige utdanningsgruppene. Resultatene viser at det er betydelige forskjeller, og at flyttetilbøyeligheten er klart stigende med økende utdanning. Ser man alle flyttingene under ett, viser personer med høyere utdanning om lag to og en halv gang så stor tilbøyelighet til å flytte som personer med utdanning på grunnskolenivå i aldersgruppen 16-44 år. Det er også en viss tendens til at flyttestrømmene har gått fra regioner hvor det i utgangspunktet er et forholdsvist mindre antall personer med tilsvarende

utdanning til regioner hvor befolkningstallet med tilsvarende utdanning er større. Mest markert har dette vært for flyttere under utdanning og for flyttere med høyere utdanning.

Ser vi nærmere på resultatene fordelt etter kjønn og alder, så viser kvinner en betydelig høyere flyttetilbøyelighet enn menn i aldersgruppen 16-24 år. Dette skyldes først og fremst høyere flyttetilbøyelighet for de med utdanning på grunnskole- og gymnasnivå, men tendensen er også meget klar for de under utdanning. I aldersgruppen 25-44 år viser derimot menn en noe større flyttetilbøyelighet enn kvinner, og dette skyldes i det alt vesentlige høyere flyttetilbøyelighet blant flyttere som er under utdanning i flytteåret. I aldersgruppen 25-44 år viser dessuten personer under utdanning en betydelig høyere flyttetilbøyelighet enn personer som ikke er under utdanning i flytteåret, mens dette forholdet er omvendt i aldersgruppen 16-24 år.

På det regionale nivået skiller Oslo/Akershus seg ut med betydelig mindre forskjeller i utflyttingstilbøyelighet mellom utdanningsgruppene, mens de øvrige regionene stort sett følger det mønsteret som er beskrevet over. Fra samtlige andre regioner går den største andelen av utflyttingstilbøyeligheten til Oslo/Akershus. Det er imidlertid en tendens til at sentraliseringen i flyttetilbøyeligheten er noe mindre hos personer med utdanning på grunnskolenivå enn hva tilfellet er i de øvrige utdanningsgruppene. Standardiserer vi flyttingene for størrelsen på innbyggertallet i hver av utdanningsgruppene i tilflyttingsregionene, blir bildet noe annerledes, fordi Oslo/Akershus utgjør relativt sett et betydelig større sentrum for personer med høyere utdanning enn hva det gjør for personer med lavere utdanning.

Avstandsfaktoren spiller en betydelig rolle for flyttingene i samtlige utdanningsgrupper, men Oslo/Akershus framstår som et betydelig sentrum for flyttinger fra alle landsdeler selv etter at man standardiserer for regionens innbyggertall. Selv om avstandsfaktoren er betydelig er den ikke like viktig overalt. Utflyttingstilbøyeligheten fra både Trøndelag og Nord-Norge synes f.eks. å gå sterkere i retning av Oslo/Akershus enn tilsvarende utflyttingstilbøyelighet fra Agder/Rogaland og Vestlandet.

Bryter vi den regionale utflyttingstilbøyelighet ned på kjønn og alder, så har kvinner i aldersgruppen 16-24 år en større tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus enn menn både hos personer med utdanning på grunnskole- og gymnasnivå og for personer under utdanning. Dette skyldes ikke bare at kvinner i denne aldersgruppen generelt har en større flyttetilbøyelighet enn menn, men også at strukturen i utflyttingstilbøyeligheten fra de øvrige regionene er sterkere rettet mot Oslo/Akershus. På den annen side har menn i denne aldersgruppen en større tilbøyelighet til å flytte til Nord-Norge.

Ser vi på aldersgruppen 25-44 år, er det menn som har den største tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus i samtlige utdanningsgrupper, men spesielt er dette tilfelle hos flyttere som er under utdanning i flytteåret.

I kapittel 7 har vi sett på hvor stabile de regionale flytteratene i de forskjellige utdanningsgruppene har vært over tid. En tendens til en nedgang i utflyttingstilbøyeligheten mot slutten av undersøkelsesperioden har berørt samtlige utdanningsgrupper, men aller mest har den berørt personer med utdanning på gymnasnivå og personer med høyere utdanning. Sterkest nedgang i utflyttingstilbøyelighet viser Nord-Norge og det indre Østlandet. Det er de samme regionene som synes å ha blitt minst berørt av nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten fra de øvrige regionene. Mest berørt av nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten fra andre regioner er Oslo/Akershus når det gjelder personer med utdanning på gymnasnivået, Østlandet kyst når det gjelder personer med høyere utdanning, og spesielt Oslo/Akershus når det gjelder personer under utdanning. Både Nord-Norges og det indre Østlandets bedring i flyttebalansen synes å ha sammenheng med den dårligere arbeidsmarkedssituasjonen i andre regioner, og spesielt i Oslo/Akershus, som er den største mottaker av flyttere fra disse regionene. At innflyttingen til Nord-Norge og til dels det indre Østlandet i mindre grad er blitt berørt av nedgangen i utflyttingstilbøyeligheten fra de øvrige regionene, kan i tillegg til arbeidsmarkedssituasjonen ha sammenheng med at nettopp disse to regionene har hatt et stort utestående tilbakeflyttingspotensiale på grunn av sterk utflytting tidligere på 1980-tallet.

Ser vi på de totale utflyttingsstrømmene fra regionene (kapittel 8), så følger disse i hovedtrekk forskjellene i utdanningsstrukturen hos flytterne, som vi observerte i kapittel 5, for samtlige regionale flytteinteraksjoner. Det vil si at for flyttere som ikke er under utdanning utgjør personer med utdanning på gymnasnivå de største flyttestrømmer etterfulgt av personer med høyere utdanning og til sist personer med utdanning på grunnskolenivå. Når det gjelder personer under utdanning, så utgjør disse en betydelig mindre andel av utflyttingsstrømmene i Oslo/Akershus enn i de andre regionene. Agder/Rogaland, Vestlandet og Trøndelag skiller seg ut her, ved at utflyttingsstrømmen av flyttere under utdanning er nesten like stor som hos flyttere med utdanning på gymnasnivå.

I kapittel 9 har vi påvist store regionale forskjeller i flyttebalansene i de forskjellige utdanningsgruppene. Videre er det påvist store forskjeller i flyttebalansen mellom hver av utdanningsgruppene i en og samme region. Det er vist at det er flyttere under utdanning som klart har bidratt mest til den store nettoinnflyttingen til Oslo/Akershus i denne

tidsperioden. Nettogevinsten fra denne flyttegruppen står alene for om lag 2/3 av den totale nettoinnflyttingen til Oslo/Akershus i aldersgruppen 16-44 år. Av flyttere som ikke er under utdanning i flytteåret, har personer med utdanning på gymnasnivået bidratt mest til nettoflytteoverskuddet i Oslo/Akershus.

De øvrige regionene har i denne tidsperioden hatt et betydelig nettoflyttetap til Oslo/Akershus. Nettoflyttetapet har vært størst hos de under utdanning og hos de med utdanning på gymnasnivå. I de øvrige Østlandsregionene og i Agder/Rogaland har nettoflyttetapet av personer under utdanning en klar tendens til å gå i motsatt retning av flyttebalansene hos personer som ikke er under utdanning. I de nordligste regionene har nettoflyttetapet vært betydelig i de fleste utdanningsgruppene. Flere av regionene har imidlertid et større flyttetap til Oslo/Akershus enn det deres totale flyttebalanse skulle tilsi. Dette betyr at flere regioner kompenserer noe av sitt nettoflyttetap til hovedstadsregionen med positive flyttebalanser med andre regioner. Nord-Norge er den eneste regionen som har hatt nettoflyttetap til samtlige andre regioner i tidsperioden, og tapet har nesten vært gjennomgående for samtlige utdanningsgrupper. Størst har nettoflyttetapet vært overfor Oslo/Akershus, som alene står for om lag halvparten av hele Nord-Norges nettoflyttetap i perioden. Tar vi også med de øvrige Østlandsregionene har nesten 3/4 av hele Nord-Norges nettoflyttetap gått hit.

I kapittel 10 har vi undersøkt hvor mye flyttingene har betydd for befolkningsutviklingen i aldersgruppen 16-44 år i hver av utdanningsgruppene i hver av regionene i tidsperioden 1.1.1986 - 1.1.1989. Befolkningsendringene er dekomponert etter betydningen av flytting og andre faktorer, som her vil si virkninger av netto innvandring, virkningen av endringer i utdanningsstatus, virkninger som skyldes kohorteffekter og endringer som skyldes dødelighet.

Landstallene viser at det har vært en betydelig nedgang i befolkningen som kun har utdanning på grunnskolenivå i denne tidsperioden. Sterkest økning finner vi av personer med høyere utdanning, noe som har sammenheng med en sterk økning i antall kvinner som har tatt høyere utdanning.

På regionalt nivå har vi vist at flyttingene har hatt stor betydning for befolkningsutviklingen i de forskjellige utdanningsgruppene i noen av regionene, mens flyttekomponenten har vært liten i andre regioner, slik at endringene i befolkningen der nesten helt framkommer som et resultat av de andre faktorene som er nevnt over. Størst betydning har flyttingene hatt for befolkningsutviklingen i Oslo/Akershus og i Nord-Norge. For både personer med utdanning på gymnasnivået og for personer med høyere utdanning, ville Oslo/Akershus ha vært

den regionen i landet med klart lavest veksttakt i denne perioden, hvis flyttingene i disse utdanningsgruppene hadde vært i balanse. Stor netto innflytting fører istedet til at Oslo/Akershus har oppnådd en veksttakt som landsgjennomsnittet for personer med utdanning på gymnasnivå og noe over landsgjennomsnittet for personer med høyere utdanning. I Nord-Norge har flyttekomponenten virket i motsatt retning av befolkningsutviklingen i disse to utdanningsgruppene forøvrig. Nord-Norge ville faktisk ha vært den regionen i landet med sterkest vekst av personer med høyere utdanning i denne tidsperioden, dersom flyttebalansen i denne utdanningsgruppen hadde vært i balanse. Istedet oppnår landsdelen landets laveste veksttakt for denne utdanningsgruppen, noe som har sammenheng med at regionen mister omtrent hele overskuddet av menn med høyere utdanning gjennom flyttetap. Flyttetapet er her også betydelig for kvinner, men betydningen av andre faktorer gjør at landsdelen mer enn kompenserer dette flyttetapet når vi ser veksten i forhold til landsgjennomsnittet.

I kapittel 11 har vi sett litt nærmere på flytting for personer med utdanning på gymnasnivået, for de med høyere utdanning og for de som er under utdanning i flytteåret.

Resultatene viser at det er betydelige forskjeller i flyttetilbøyelighet hos personer med utdanning på gymnasnivå, når vi splitter gruppen opp på de som har avsluttet allment fagfelt på gymnasnivå II (examen artium) og resten av de med utdanning på gymnasnivå (yrkesfaglig retning). Ser vi bort fra flyttingene fra Oslo/Akershus har personer med avsluttet allment fagfelt på gymnasnivå II nesten dobbelt så stor tilbøyelighet til å flytte ut som de øvrige med utdanning på gymnasnivå. Den klart dominerende årsak til de store forskjellene i flyttetilbøyeligheten her, ligger i den betydelig større tilbøyelighet personer med allment fagfelt på gymnasnivå II har for å flytte til Oslo/Akershus. Mye tyder på at en vesentlig årsak til dette flyttemønsteret er, at flyttere med allment fagfelt flytter til Oslo/Akershus for senere å ta sikte på en høyere utdanning.

Resultatene i kapittel 11 viser også at flyttetilbøyeligheten hos personer med høyere utdanning langt fra er homogen. Det er påvist at flyttetilbøyeligheten hos personer med utdanning innen helsevern er spesielt høy, mens flyttetilbøyeligheten hos de med utdanning innen humanistiske og estetiske fag og undervisning er lavere enn i de andre gruppene. Personer med utdanning innen økonomiske og administrative fag, samfunnsvitenskap og jus viser en spesielt stor tilbøyelighet til å flytte til Oslo/Akershus.

Når det gjelder personer under utdanning, har vi skilt ut personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret og som ikke er under

utdanning pr. 1.10. i flytteåret fra de som er under utdanning pr. 1.10. Hypotesen her gikk ut på at personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret ville ha en tendens til å flytte fra utdanningsregionen, mens personer som fremdeles er under utdanning pr. 1.10. i flytteåret ville ha en tendens til å flytte til utdanningsregionen. Resultatene viser at dette langt fra er tilfelle, fordi flyttebalansene i begge disse gruppene synes å trekke i samme retning i samtlige regioner med unntak av Trøndelag og Nord-Norge. Oslo/Akershus, som

den største utdanningsregionen, har faktisk en større nettoinnflytting av personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret enn personer som er under utdanning pr. 1.10. i flytteåret. Undersøkelsene antyder at flere personer som avslutter/avbryter en utdanning i Oslo/Akershus, har en betydelig tendens til å melde flytting til Oslo/Akershus i løpet av det året utdanningen avsluttes eller avbrytes. Tilsvarende tendenser er betydelig mindre i de øvrige regionene.

13. Det videre modellarbeidet sett i lys av de empiriske resultatene

Resultatene av våre undersøkelser viser at det både er store strukturelle forskjeller og store regionale forskjeller i flyttingene etter de utdanningsinndelingene vi opererer med her. Resultatene i kapittel 11 viser imidlertid at det kan være ønskelig å operere med en noe mer disaggregert inndeling enn den tredelingen i grunnskolenivå, gymnasnivå og høyere utdanning, som vi har benyttet i denne rapporten. Vi har sett at det er store forskjeller i flyttetilbøyeligheten mellom personer med yrkesfaglig retning i den videregående skolen og de med fullført allmenfaglig retning på gymnasnivå. Videre har vi sett at både flyttemønsteret og flyttetilbøyeligheten hos personer med høyere utdanning langt fra er homogen.

Når det gjelder persongruppeinndelingen synes det å være relevant å operere med både en kjønns- og aldersinndeling. Som vi har sett er det til dels store forskjeller i flyttetilbøyeligheten mellom kjønn, og spesielt når vi knytter dette til aldersdimensjonen.

Hvordan vi velger å benytte disse inndelingene i modellsammenheng, vil bl.a. også avhenge av hvilken utdanningsinndeling som vil bli benyttet i uttrykkene som måler de regionale arbeidsmarkedsbalansene etter kvalifikasjoner. Estimeringen av flyttemodellen vil først og fremst vise sammenhengen mellom flyttetilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene og utviklingen i de regionale arbeidsmarkedsbalansene uttrykt gjennom kvalifikasjoner både på tilgangs- og etterspørselssiden.

En annen hovedinndeling vi har benyttet i denne rapporten, er skillet mellom de som er under utdanning i flytteåret og de som ikke er under utdanning. De empiriske resultatene har tydelig vist at dette skillet bør opprettholdes også i modellsammenheng. Spesielt nettoresultatene i tabell 9.1 viser store forskjeller i flyttestrømmene i de to gruppene. I enkelte regioner viser nettoresultatene motsatt retning på flyttestrømmene i de to gruppene. Slike forskjeller vil være uheldig å skjule når flytting skal kobles til utviklingen i de regionale arbeidsmarkedene. I den grad "utdanningsflyttingene" har en tendens til å gå i motsatt retning av de øvrige flyttingene, vil en samlet flyttrate for både de under utdanning og de som ikke

er under utdanning kunne gi misvisende sammenhenger mellom flytting og arbeidsmarkedsutvikling. I flere tilfeller kan man risikere at flyttetilbøyeligheten hos flyttere som er under utdanning kan motvirke positive samvariasjoner mellom flytting og regional arbeidsmarkedsutvikling som kan eksistere i flyttestrømmene forøvrig.

Velger vi å skille ut flyttere under utdanning i modellsammenheng, står vi imidlertid overfor et problem når det gjelder å estimere endringer i disse flytteratene. Den enkleste løsningen er selvsagt å holde hver av de interaktive flytteratene for flyttere under utdanning konstante over en framskrivingsperiode. Dette er imidlertid lite tilfredsstillende. Som vi har sett av resultatene er det også betydelige endringer over tid i flytteratene hos flyttere under utdanning.

Skal vi knytte flytteratene hos de under utdanning til forklaringsfaktorer, er en mulig løsning å knytte disse til endringer i kapasiteten i det regionale utdanningssystemet. Dette kan være en indikator både for omfanget av personer under utdanning og for flyttetilbøyeligheten for de under utdanning. Som vi har skrevet tidligere behøver imidlertid ikke endringer i omfangsfaktoren å gi tilsvarende endringer i flyttetilbøyeligheten. Endringer i flytteratene hos personer under utdanning forekommer kun dersom antall personer under utdanning i hver av regionene og antall flyttere under utdanning fra hver av regionene endrer seg forskjellig.

En annen mulig løsning er å knytte flytteratene for de under utdanning direkte til endringer i de regionale arbeidsmarkedene. En mulighet er da å benytte uttrykkene for de regionale arbeidsmarkedsbalansene, eller muligens bedre benytte arbeidsledigheten. Som vi skrev i kapittel 7 kan det være aktuelt å se endringer i utdanningsfrekvensen som en substitusjon til arbeidsmarkedsutviklingen. Hypotesen er at perioder med stramt arbeidsmarked gir mindre tilgang av personer som søker utdanning, mens det omvendte er tilfelle i perioder med høy arbeidsledighet. Bak denne hypotesen ligger både en forventning om endret adferd med hensyn på utdanning, men også en forventning om endret kapasitet i utdanningssystemet. Selve atferdsendringen ligger i at flere personer søker utdanning istedet for å gå arbeidsledige i vanskelige tider på

arbeidsmarkedet, mens færre søker utdanning i perioder med lettere tilgang til arbeidsmarkedet. Endring i kapasitet kan først og fremst knyttes til politiske tiltak som øker antall utdanningsplasser i perioder med høy arbeidsledighet. Den hypotesen vi stiller her berører både omfanget av personer under utdanning, men kan også berøre selve flytte-tilbøyeligheten. Regionale forskjeller i arbeidsmarkedsutviklingen og dermed også i eventuelle substitusjoner mellom yrkesdeltakelse og utdanning i de forskjellige regionene, er derfor viktig å kartlegge.

I tillegg til de mulige endringer som her er nevnt, kommer den demografiske utvikling. En stabil kapasitet i utdanningssystemet kan føre til betydelige endringer i adferd med hensyn på utdanning, avhengig av om det er vekst eller nedgang i de årskullene som er mest aktuelle for tilhørende utdanninger. En nedgang i befolkningen i en aldersgruppe uten tilsvarende endringer i antall utdanningsplasser, gir store muligheter for økt utdanningsfrekvens, mens situasjonen blir omvendt med vekst i befolkningen. Nå vil riktignok den demografiske utviklingen være en viktig faktor for planleggingen av kapasiteten i utdanningssystemet, men man opplever sjelden at kapasitetsendringer går parallelt med den demografiske utvikling. Forholdet mellom eksisterende kapasiteter i utdanningssystemet og den demografiske utvikling må derfor regnes å ha en selvstendig forklaringskraft når det gjelder endringer i utdanningsfrekvensen.

Som nevnt har vi foretatt en forholdsvis bred definisjon av gruppen personer/flyttere under utdanning. I kapittel 11 testet vi hypotesen om flytting

hos personer som har avsluttet/avbrutt en utdanning i løpet av flytteåret skiller seg vesentlig fra flytting hos personer som fremdeles er under utdanning pr. 1.10. i flytteåret. Resultatene viste at hovedtendensen i flyttingene stort sett går i samme retning i begge flyttegruppene her. Det synes derfor rimelig at vi kan operere med begge disse gruppene samlet i modellsammenheng. Et skille mellom disse to gruppene i en framskrivning vil dessuten by på en rekke metodiske problemer.

I denne rapporten har vi stort sett presentert flytte-tilbøyeligheten i de forskjellige utdanningsgruppene ved hjelp av utdanningsspesifikke flytterater. I modellsammenheng tar vi også sikte på å operere med utdanningsspesifikke flytterater i en framskrivning. Dette betyr at vi også er avhengig av å vite noe om utdanningsnivået i befolkningen i hver av regionene også i framtiden. En mulig løsning for vår modell vil være å foreta regionale nedbrytninger fra SSBs nasjonale tilgangsmo-
del MOSART. Se Andreassen og Fredriksen (1991). Hvordan vi skal velge regionale fordelingsnøkler kan relateres til resultatene i tabell 10.1, der vi har dekomponert endringene i befolkningen i aldersgruppen 16-44 år etter hvor stor andel av endringene som skyldes flytting og hvor mye som skyldes andre faktorer. Fordelingsnøklerne må beregnes ut fra kolonnene som viser endringstall som skyldes andre faktorer enn flytting. Endringer i utdanningsnivå i befolkningen i hver av regionene som skyldes innenlandske flyttinger, vil bli behandlet endogent i vår regionale modell for arbeidsmarked og flytting (REGARD).

Litteratur

Andreassen L. og D. Fredriksen (1991): "MOS-ART - En mikrosimuleringsmodell for utdanning og arbeidsstyrke". Statistisk sentralbyrå. Økonomiske analyser nr. 2 1991.

Skoglund, T., L.S. Stambøl og K.Ø. Sørensen (1990a): "Regionale arbeidsmarkeds- og befolkningsframskrivinger". Rapporter fra Statistisk sentralbyrå 90/15.

Skoglund, T., L.S. Stambøl og K.Ø. Sørensen (1990b): "En regional modell for arbeidsmarked og flytting". Interne notater fra Statistisk sentralbyrå 90/27.

Stambøl L.S. (1987): "Flytting i modellen DRØM. Status og videreføring". Interne notater fra Statistisk sentralbyrå 87/48.

Stambøl L.S. (1990): "Flytting og arbeidsmarked i fylkene 1972-1986". Rapporter fra Statistisk sentralbyrå 90/10.

Statistisk sentralbyrå (1977): "Flyttemotivundersøkelsen 1972". Samfunnsøkonomiske studier nr. 35.

Vangen T. (1991): "Videregående skoler. Bearbeidingsplan". Interne notater fra Statistisk sentralbyrå 91/3.

Vassenden E. (1990): "Befolkningens høyeste utdanning. Dokumentasjon". Interne notater fra Statistisk sentralbyrå 90/9.

**Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk sentralbyrå
etter 1. januar 1991 (RAPP)**

*Issued in the series Reports from the Central Bureau of Statistics
since 1 January 1991 (REP)*

ISSN 0332-8422

Nr. 91/1	Naturressurser og miljø 1990 Energi, luft, fisk, skog, jordbruk, holdninger til miljøproblemer, OECDs miljøtilstandsrapport. Ressursregnskap og analyser. 1991-160s. 90 kr ISBN 82-537-3024-1	Nr. 91/12	Tor Arnt Johnsen: Modell for kraftsektoren. 1991-42s. 70 kr ISBN 82-537-3573-1
- 91/1A	Natural Resources and the Environment 1990. 1991-150s. 100 kr ISBN 82-537-3558-8	- 91/13	Torstein Bye og Tor Arnt Johnsen: Effektivisering av kraftmarkedet. 1991-39s. 70 kr ISBN 82-537-3575-8
- 91/2	Yngvar Dyvi, Herbert Kristoffersen og Nils Øyvind Mæhle: MODIS V En modell for makroøkonomiske analyser. 1991-218s. 125 kr ISBN 82-537-3021-7	- 91/14	Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1975-1991. 1991-69s. 80 kr ISBN 82-537-3576-6
- 91/3	Peder Næs: Byggekostnadsindeks for boliger Vekter og representantvarer 1990. 1991-70s. 80 kr ISBN 82-537-3026-8	- 91/15	Prisnivå på Svalbard 1990. 1991-75s. 60 kr ISBN 82-537-3556-1
- 91/4	Pasientstatistikk 1989. 1991-72s. 80 kr ISBN 82-537-3047-0	- 91/16	Knut Moum (red.): Husholdningenes sparing Begrepsavklaring, dataproblemer og analyse. 1991-92s. 80 kr ISBN 82-537-3585-5
- 91/5	Even Flaatten: Personellstatistikk Helsevesen og sosiale tjenester. 1991-71s. 80 kr ISBN 82-537-3048-9	- 91/17	Aktuelle skattetall 1991 <i>Current Tax Data</i> . 1991-46s. 70 kr ISBN 82-537-3596-0
- 91/6	Torbjørn Eika og Per Richard Johansen: Virkninger av innteksreguleringslovene 1988-90. 1991-50s. 80 kr ISBN 82-537-3053-5	- 91/18	Børge Strand: Personlig inntekt, formue og skatt 1980-1989 Rapport fra registerbasert skattestatistikk. 1992-50s. 60 kr ISBN 82-537-3618-5
- 91/7	Hans Terje Mysen: Substitusjon mellom olje og elektrisitet i produksjonssektorene i en makromodell. 1991-43s. 80 kr ISBN 82-537-3054-3	- 92/1	Naturressurser og miljø 1991 Energi, luft, fisk, skog, jordbruk, kommunale avløp, avfall, miljøindikatorer Ressursregnskap og analyser. 1992-154s. 100 kr ISBN 82-537-3651-7
- 91/8	Konsumprisindeksen. 1991-82s. 80 kr ISBN 82-537-3072-1	- 92/1A	Natural Resources and the Environment 1991. 1992-159s. 100 kr ISBN 82-537-3668-1
- 91/9	Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1985 - 1988. 1991-37s. 70 kr ISBN 82-537-3559-6	- 92/2	Arne Ljones, Runa Nesbakken, Svein Sandbakken og Asbjørn Aaheim: Energibruk i husholdningene Energiundersøkelsen 1990. 1992-106s. 90 kr ISBN 82-537-3629-0
- 91/10	Per Sevaldson: Tallet på innvandrere og deres etterkommere fram mot år 2050. 1991-74s. 60 kr ISBN 82-537-3567-7	- 92/3	Knut Moum (red.): Klima, økonomi og tiltak (KLØKT). 1992-97s. 90 kr ISBN 82-537-3647-9
- 91/11	Knut A. Magnussen og Jens Stoltenberg: En disaggregert ettermodell for offentlig transport i MODAG/MSG. 1991-42s. 70 kr ISBN 82-537-3568-5	- 92/4	Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1986-1989. 1992-34s. 75 kr ISBN 82-537-3633-9

- Nr. 92/5 Tom Granseth: Hotelløkonomi og overnattinger En analyse av sammenhengen mellom hotellenes lønnsomhet og kapasitetsutnyttning mv. 1992-53s. 90 kr ISBN 82-537-3635-5
- 92/6 Liv Argel: Informasjonen om Folke- og bolig telling 1990 i massemediene. 1992-68s. 90 kr ISBN 82-537-3645-2
- 92/7 Ådne Cappelen, Tor Skoglund og Erik Storm: Samfunnsøkonomiske virkninger av et EF-tilpasset jordbruk. 1992-51s. 75 kr ISBN 82-537-3650-9
- Nr. 92/9 Kommunchelsetjenesten Årsstatistikk for 1990. 1992-56s. 90 kr ISBN 82-537-3653-3
- 92/10 Pasientstatistikk 1990. 1992-73s. 90 kr ISBN 82-537-3654-1
- 92/12 Odd Frank Vaage: Kultur- og mediebruk 1991. 1992-64s. 95 kr ISBN 82-537-3673-8
- 92/13 Offentlig forvaltning i Norge. 1992-72s. 90 kr ISBN 82-537-3674-6

Pris kr 90,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
Akademika, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

9 788253 736822

ISBN 82-537-3682-7
ISSN 0332-8422